

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 146

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

66ο έτος

27 Απριλίου 2023

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

576η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, 22.2.2023 - 23.2.2023

2023/C 146/01

Ψήφισμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ουκρανία: Ένα έτος μετά τη ρωσική εισβολή — Η οπτική της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών»

1

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

576η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, 22.2.2023 - 23.2.2023

2023/C 146/02

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενεργειακή πολιτική και αγορά εργασίας: συνέπειες για την απασχόληση στις περιφέρειες που βρίσκονται σε στάδιο ενεργειακής μετάβασης» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

4

2023/C 146/03

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Στήριξη των εξελίξεων στην αγορά εργασίας: πώς μπορεί να διατηρηθεί η απασχολησιμότητα, να τονωθεί η παραγωγικότητα και να αναπτυχθούν δεξιότητες, ιδίως στις ΜΜΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

15

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

576η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, 22.2.2023 - 23.2.2023

2023/C 146/04

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 260/2012 και (ΕΕ) 2021/1230 όσον αφορά τις άμεσες μεταφορές πίστωσης σε ευρώ» [COM(2022) 546 final — 2022/0341 (COD)]

23

EL

2023/C 146/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη συλλογή και την κοινοχρησία δεδομένων που αφορούν υπηρεσίες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1724» [COM(2022) 571 final — 2022/0358 (COD)]	29
2023/C 146/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων» [COM(2022) 541 final — 2022/0345 (COD)]	35
2023/C 146/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, της οδηγίας 2006/118/ΕΚ σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση και της οδηγίας 2008/105/ΕΚ σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της πολιτικής των υδάτων» [COM(2022) 540 final — 2022/0344 (COD)]	41
2023/C 146/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη» [COM(2022) 542 final — 2022/0347 (COD)]	46
2023/C 146/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ανακοίνωση σχετικά με τις κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ» [COM(2022) 583 final]	53
2023/C 146/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2023» [COM(2022) 780 final]	59

Διορθωτικά

2023/C 146/11	Διορθωτικό στην υποκεφαλίδα «575η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και κοινωνικής Επιτροπής, 14.12.2022-15.12.2022» στο τμήμα I (Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις), κάτω από την κεφαλίδα «Ευρωπαϊκή Οικονομική και κοινωνική Επιτροπή» (ΕΕ C 140 της 21.4.2023)	65
2023/C 146/12	Διορθωτικό στην υποκεφαλίδα «575η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, 14.12.2022-15.12.2022» στο τμήμα III (Προπαρασκευαστικές πράξεις), κάτω από την κεφαλίδα «Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή» (ΕΕ C 140 της 21.4.2023)	66

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

576Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ,
22.2.2023 - 23.2.2023

Ψήφισμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ουκρανία: Ένα έτος μετά τη ρωσική εισβολή — Η οπτική της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών»

(2023/C 146/01)

Εισηγητές: **Stefano MALLIA**

Oliver RÖPKE

Séamus BOLAND

Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 4 του Εσωτερικού Κανονισμού
Έγκριση από το τμήμα	23.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	160/1/4

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (ΕΟΚΕ),

Σχετικά με την ένταξη της Ουκρανίας στην ΕΕ

1. επισημαίνει ότι οι Ουκρανοί εξακολουθούν να χάνουν τη ζωή τους προασπίζοντας τη δημοκρατία και ότι η αποφασιστικότητα της χώρας να καταστεί μέλος της ΕΕ πρέπει να αναγνωριστεί με απτό και ουσιαστικό τρόπο·
2. υπογραμμίζει ότι η διεύρυνση αποτελεί αμοιβαία επωφελή διαδικασία, καθώς συμβάλλει στη σταθερότητα της ΕΕ, ενισχύει τη γεωπολιτική της θέση, προωθεί την ειρήνη, τις αξίες της και την ευημερία των λαών της ⁽¹⁾ και αποφέρει οφέλη σε όλους μέσω μιας ευρύτερης ενιαίας αγοράς, ενώ ταυτόχρονα η διαδικασία διεύρυνσης θα στηρίξει την Ουκρανία στην ενίσχυση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·
3. τονίζει την ανάγκη ενότητας της ΕΕ όσον αφορά τη διαδικασία ένταξης της Ουκρανίας και προτείνει να ακολουθηθεί το παράδειγμα άλλων χωρών της Ανατολικής Ευρώπης που προσχώρησαν στην ΕΕ μεταξύ 2004 και 2013. Τούτο προϋποθέτει τη σύσταση ομάδων εργασίας για την ένταξη στην ΕΕ, υπό την αιγίδα των αντίστοιχων υπουργείων, στις οποίες οι υπάλληλοι θα εκπαιδεύονται για την εναρμόνιση με τα πρότυπα, τους κανόνες, τις διαδικασίες και το κεκτημένο της ΕΕ εν γένει·

⁽¹⁾ Άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

4. σημειώνει ότι, ενώ η διαδικασία ένταξης στην ΕΕ πρέπει να γίνεται σεβαστή, είναι σαφές ότι η διαδικασία ένταξης της Ουκρανίας (όπως συμβαίνει με όλες τις υποψήφιες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων και της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης) πρέπει να διεξαχθεί με τον πλέον πρακτικό τρόπο και με βάση την εφαρμογή των σχετικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών, της οικονομίας της αγοράς και της εφαρμογής του κεκτημένου της ΕΕ.

Σχετικά με ένα ειδικό διεθνές δικαστήριο για το έγκλημα της επίθεσης κατά της Ουκρανίας και τις κυρώσεις κατά της Ρωσικής Ομοσπονδίας

5. υποστηρίζει πλήρως το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με το οποίο ζητείται η σύσταση ειδικού διεθνούς δικαστηρίου για το έγκλημα της επίθεσης κατά της Ουκρανίας⁽²⁾. Το εν λόγω δικαστήριο θα πρέπει να συσταθεί σε στενή συνεργασία με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και τον ΟΗΕ. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την ΕΕ να αναλάβει ηγετικό ρόλο όσον αφορά τη διεθνή συνδρομή στη διερεύνηση εγκλημάτων πολέμου, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονίας·

6. υποστηρίζει το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την «Αναγνώριση της Ρωσικής Ομοσπονδίας ως κράτους-χορηγού της τρομοκρατίας»⁽³⁾ και χαιρετίζει, ειδικότερα, τη ρήτρα που καλεί την ΕΕ και τα κράτη μέλη της να αναπτύξουν ένα ενωσιακό νομικό πλαίσιο για τον χαρακτηρισμό κρατών ως χορηγών της τρομοκρατίας και κρατών που χρησιμοποιούν τρομοκρατικά μέσα. Η εφαρμογή ενός τέτοιου ενωσιακού νομικού πλαισίου θα πρέπει να οδηγήσει σε σημαντικά περιοριστικά – οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά– μέτρα κατά των χωρών αυτών·

7. εκφράζει την υποστήριξή της στην πρόταση να συμπεριληφθεί η ομάδα Wagner στον κατάλογο τρομοκρατών της ΕΕ·

Σχετικά με την πρόληψη της «κόπωσης όσον αφορά την Ουκρανία»

8. τονίζει ότι μια ενδεχόμενη ήττα της Ουκρανίας στον πόλεμο κατά της Ρωσίας θα ήταν καταστροφική για τη δημοκρατία παγκοσμίως. Η ΕΕ πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψει την «κόπωση όσον αφορά την Ουκρανία». Η ΕΕ, ως εγχείρημα ειρήνης και η ίδια, έχει την ηθική υποχρέωση να στηρίξει την Ουκρανία για όσο χρονικό διάστημα και με όποιο μέσο χρειαστεί, μεταξύ άλλων με ανθρωπιστική βοήθεια και υποδομές·

Σχετικά με την ανάκαμψη και την ανασυγκρότηση της Ουκρανίας

9. επισημαίνει ότι η ΕΕ πρέπει ήδη να σχεδιάσει άμεσα τα σχέδια και τα εργαλεία που απαιτούνται για την ανασυγκρότηση της Ουκρανίας. Η πολυπαραγοντική πλατφόρμα συντονισμού των χορηγών για την Ουκρανία αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι η διεθνής κοινότητα στέκεται και θα συνεχίσει να στέκεται στο πλευρό της Ουκρανίας, αλλά –εκτός από την εστίασή της στη βραχυπρόθεσμη βοήθεια– πρέπει να δώσει την ίδια προσοχή στη μακροπρόθεσμη ανασυγκρότηση της Ουκρανίας·

10. υπογραμμίζει ότι τα σχέδια ανάκαμψης και ανασυγκρότησης για την ουκρανική κοινωνία και επικράτεια θα πρέπει να περιλαμβάνουν δικαίες συνθήκες εργασίας, επιβολή του εργατικού δικαίου, προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας και του δικαιώματος σε ασφαλές και υγιές εργασιακό περιβάλλον, καθώς και ευκαιρίες κατάρτισης για όλους·

11. επισημαίνει ότι το εγχείρημα της ανασυγκρότησης της Ουκρανίας θα είναι κολοσσιαίο και πρέπει να ληφθεί από τώρα κάθε αναγκαία μέριμνα προκειμένου οι Ουκρανοί να μπορέσουν να επιστρέψουν σε μια κανονική ζωή το συντομότερο δυνατόν μετά το τέλος του πολέμου και να οικοδομήσουν μια ανταγωνιστική οικονομία που θα ενσωματώνει την πράσινη, ψηφιακή και δίκαιη μετάβαση και θα εξασφαλίζει ευημερία σε όλους τους Ουκρανούς. Επιπλέον, οι διαδικασίες αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν στήριξη για τη δημιουργία θέσεων εργασίας που χάθηκαν στην Ουκρανία λόγω της ρωσικής εισβολής·

12. ζητεί τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των σχεδίων ανασυγκρότησης και ανάκαμψης. Η συμμετοχή αυτή θα εγγυάται τη διαφάνεια και τη δικαιοσύνη και θα διασφαλίζει ότι οι πόροι διατίθενται εκεί όπου είναι περισσότερο αναγκαίοι·

13. υπενθυμίζει ότι η παροχή βοήθειας στις ουκρανικές επιχειρήσεις, σε όλη τους την πολυμορφία, προκειμένου να επιβιώσουν σε καιρούς πολέμου και να υποστηριχθούν για την οικοδόμηση της βάσης μιας ακμάζουσας οικονομίας κατά τη διάρκεια της ανασυγκρότησης είναι προς το αμοιβαίο συμφέρον της ΕΕ και της Ουκρανίας. Πέρα από τη σύνδεση της Ουκρανίας με το πρόγραμμα για την ενιαία αγορά, είναι αναγκαίο να χορηγηθεί επιπλέον στην Ουκρανία πρόσβαση σε άλλα βασικά προγράμματα της ΕΕ. Απαιτούνται συνεχή και βελτιωμένα μέτρα στήριξης για τις επιχειρήσεις όσον αφορά την ανταλλαγή γνώσεων, την υλικοτεχνική υποστήριξη και την πρόσβαση σε άμεση και έμμεση χρηματοδότηση·

(2) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19ης Ιανουαρίου 2023 σχετικά με τη σύσταση δικαστηρίου για το έγκλημα της επίθεσης κατά της Ουκρανίας [2022/3017(RSP)].

(3) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Νοεμβρίου 2022 σχετικά με την αναγνώριση της Ρωσικής Ομοσπονδίας ως κράτους-χορηγού της τρομοκρατίας [2022/3017(RSP)].

14. ζητεί την αναβίωση του κοινωνικού διαλόγου στην Ουκρανία στο πλαίσιο του στρατιωτικού νόμου, παρά τις προκλήσεις που αυτό ενδέχεται να θέσει. Ο κοινωνικός διάλογος βρίσκεται στον πυρήνα των συμβάσεων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) και της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Ουκρανίας και θα αποτελέσει ένα από τα κύρια μέσα των διαβουλεύσεων μεταξύ της κυβέρνησης, των εργοδοτών και των εργαζομένων για θέματα που αφορούν την οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση της χώρας·

15. χαιρετίζει τις θετικές τριμερείς συμφωνίες για τις μεταρρυθμίσεις του εργατικού δικαίου στην Ουκρανία, καθώς και την αναμενόμενη βελτίωση των νομοθετικών διατάξεων για τις συλλογικές συμβάσεις, και τονίζει την ανάγκη συμμετοχής εμπειρογνομόνων από την Ουκρανία, τη ΔΟΕ και την ΕΕ στη διαδικασία εφαρμογής των διεθνών εργασιακών προτύπων και των κοινωνικών και εργασιακών εγγυήσεων·

Σχετικά με την κοινωνία των πολιτών και τις διαπροσωπικές επαφές

16. επαινεί την αλληλεγγύη που επέδειξαν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην ΕΕ και την Ουκρανία, οι οποίες παρείχαν πρώτες βοήθειες και πρόσφεραν στήριξη σε όσους προσπαθούσαν να ξεφύγουν από τον πόλεμο·

17. τονίζει τη σημασία της δημιουργίας ενός μηχανισμού της ΕΕ για την ενδυνάμωση της ουκρανικής κοινωνίας των πολιτών μέσω της παροχής χρηματοδότησης και της διευκόλυνσης της συμμετοχής της στα δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην παροχή και τον συντονισμό χρηματοδοτικής και διοικητικής στήριξης στην πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών ΕΕ-Ουκρανίας στο πλαίσιο της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Ουκρανίας, καθώς και σε άλλες ουκρανικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των κεντρικών δικτύων που εδρεύουν στις Βρυξέλλες και των ουκρανικών οργανώσεων της διασποράς·

18. ζητεί την επέκταση του προϋπολογισμού του προγράμματος Erasmus+ για την Ουκρανία το 2024, ώστε να δοθεί σε 1000 επιπλέον δικαιούχους από την Ουκρανία η δυνατότητα να επωφεληθούν από το πρόγραμμα, δημιουργώντας και ενισχύοντας έτσι γέφυρες μεταξύ της ενωσιακής και της ουκρανικής κοινωνίας των πολιτών. Αυτές οι ευκαιρίες πρακτικής άσκησης και ανταλλαγών εντός της ΕΟΚΕ και άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ θα συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση των νέων της Ουκρανίας σχετικά με τα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη της ένταξης στην ΕΕ.

Βρυξέλλες, 23 Φεβρουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

576Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ,
22.2.2023 - 23.2.2023

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενεργειακή πολιτική και αγορά εργασίας: συνέπειες για την απασχόληση στις περιφέρειες που βρίσκονται σε στάδιο ενεργειακής μετάβασης»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2023/C 146/02)

Εισηγήτρια: η κ. **Maria del Carmen BARRERA CHAMORRO**

Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	20.1.2022
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	30.1.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	22.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	123/43/20

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) σημειώνει ότι η εντατικοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων της κλιματικής έκτακτης ανάγκης, καθώς και η αβεβαιότητα και οι κρίσεις που προκύπτουν από τη νέα γεωπολιτική κατάσταση και την κατάσταση στην αγορά ενέργειας, απαιτούν από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) να επιταχύνει δραστικά τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας και να ενισχύσει την ενεργειακή απεξάρτηση της Ευρώπης από αναξιόπιστους προμηθευτές και ασταθή ορυκτά καύσιμα. Ως εκ τούτου, επικροτεί τα σχέδια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους σκοπούς αυτούς [π.χ. το REPowerEU και την πρόσθετη χρηματοδότησή του μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ)].

1.2 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης ότι οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι (κλιματική έκτακτη ανάγκη) και οι ενεργειακοί κίνδυνοι (εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα) επηρεάζουν με διάφορους τρόπους τις οικονομικές δραστηριότητες και όλα τα σχετικά μέτρα πολιτικής, με μεγάλο αντίκτυπο στις πλέον ευάλωτες περιφέρειες, οικονομικούς κλάδους, εργαζομένους και πληθυσμιακές ομάδες. Για αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις περιφέρειες δικαίως μετάβασης, όπου υπάρχει πιο εντατική σύνδεση μεταξύ της ανάπτυξης του ενεργειακού τομέα και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας και όπου θα χρειαστούν ειδικές δράσεις πολιτικής.

1.3 Από την άποψη αυτή, οι πιο αξιόπιστες μελέτες δείχνουν ότι η επιτυχία της πράσινης μετάβασης εν γένει, και της ενεργειακής μετάβασης ειδικότερα, θα μπορούσε να αυξήσει το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ) (ορισμένες μελέτες υπολογίζουν την αύξηση αυτή σε 5,6 % έως το 2050), τα επίπεδα απασχόλησης [η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) και ο Διεθνής Οργανισμός Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (IRENA) εκτιμούν ότι οι θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν θα είναι τετραπλάσιες σε σχέση με εκείνες που θα χαθούν], καθώς και την ποιότητα της απασχόλησης, δεδομένου ότι θα απαιτούνται υψηλότερα προσόντα. Η φθηνότερη ενέργεια χάρη στην αύξηση των διαθέσιμων ενεργειακών πηγών, ιδίως ανανεώσιμων, οι οποίες προσδιορίζονται βάσει της κατάλληλης πράσινης ταξινόμησης της ΕΕ και επωφελούνται κινήτρων, θα βελτιώσει την πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες, αλλά και την παραγωγή, δημιουργώντας περισσότερες θέσεις εργασίας. Οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι γενικά πιο δύσκολο να μετεγκατασταθούν και συνεπώς θα ωφελήσουν πολλές περιφέρειες, ιδίως εκείνες που αντιμετωπίζουν υψηλότερο κίνδυνο αποπληθυσμού. Θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι θετικές συνέπειες του εργασιακού περιβάλλοντος στην υγεία.

1.4 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη μεγάλη ανησυχία της για τις σοβαρές οικονομικές, επαγγελματικές και κοινωνικές επιπτώσεις που προκαλεί η ενεργειακή μετάβαση βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, οι οποίες επιδεινώνονται από την τρέχουσα κρίση του πολέμου στην Ουκρανία και από την οικονομική κατάσταση (υψηλός πληθωρισμός). Η αύξηση των τιμών της ενέργειας έχει πλήξει τα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά, καθώς και πολλές επιχειρήσεις σε ολόκληρη την ΕΕ. Το υψηλό κόστος της ενέργειας αυξάνει τις δαπάνες των επιχειρήσεων και έχει αντίκτυπο στα επίπεδα παραγωγής και απασχόλησής τους, καθώς τις εξαναγκάζει να εφαρμόζουν σχέδια αναδιάρθρωσης. Αυτό δείχνει πως η ενεργειακή πολιτική και οι αλλαγές της είναι σημαντικές για την προσαρμογή και την ισορροπία των παραγόντων της αγοράς εργασίας, τόσο εργαζομένων όσο και εργοδοτών. Συνεπώς είναι αναγκαίο η αγορά ενέργειας να σταθεροποιηθεί πολύ σύντομα και το μέλλον της να αποτελέσει αντικείμενο διαχείρισης μέσω των νέων κανόνων που θα ενσωματώνουν τη διττή πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, την ανθεκτικότητα και την ανταγωνιστικότητα.

1.5 Για να αντιμετωπιστούν ή να μετριαστούν οι επιπτώσεις της ενεργειακής μετάβασης στη σημερινή συγκυρία νέων έκτακτων αναγκών, η ΕΟΚΕ προτείνει τα κράτη μέλη να εξετάσουν κατάλληλους τρόπους προκειμένου να ενταχθούν καλύτερα στα νομικά πλαίσια και τις πολιτικές για το περιβάλλον και την ενέργεια οι πολιτικές της αγοράς εργασίας (βιώσιμα κίνητρα για την ποιοτική απασχόληση ως προστιθέμενη αξία της ενεργειακής μετάβασης· χρηματοδοτικοί πόροι για την κατανομή των δαπανών των διαδικασιών προσωρινής ή οριστικής αναδιάρθρωσης· προγράμματα επαγγελματικής επανειδίκευσης για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας σε μια οικονομία απαλλαγμένη από ανθρακώδεις εκπομπές κ.λπ.), καθώς και οι πολιτικές κοινωνικής ευημερίας (εγγυήσεις καθολικής πρόσβασης στις υπηρεσίες ενέργειας, παροχή πρόσβασης σε εισόδημα αντικατάστασης, επαρκές ελάχιστο εισόδημα κ.λπ.). Η ένταξη αυτή, στο πλαίσιο των εθνικών μέτρων για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τον πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, πρέπει να επιτυγχάνεται πάντα μέσω του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων, με την επιφύλαξη της αυτονομίας και της πολυμορφίας των διαφόρων συστημάτων εργασιακών σχέσεων κάθε κράτους.

1.6 Δεδομένου ότι οι προκλήσεις αυτές είναι άκρως περίπλοκες, η ΕΟΚΕ προτείνει να δοθεί προτεραιότητα στις διασυνδέσεις μεταξύ των ζητημάτων της ενεργειακής μετάβασης, των αγορών εργασίας και της περιφερειακής ανάπτυξης, μέσα από μια ανανεωμένη πολιτική συνοχής (οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής). Παρότι η σχέση μεταξύ της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ και της αγοράς εργασίας σε περιφερειακό πλαίσιο είναι σημαντική για όλες τις περιφέρειες της ΕΕ, μια συγκεκριμένη περίπτωση εντοπίζεται στις περιφέρειες δικαίας μετάβασης, οι οποίες έχουν ισχυρό συμβατικό ενεργειακό υπόβαθρο με αντίκτυπο στις συνδεδεμένες βιομηχανίες. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατάλληλοι δείκτες, όπως εκείνος που αφορά το δυναμικό απασχόλησης της απαλλαγής από τις ανθρακώδεις εκπομπές. Προκειμένου να επιτευχθούν αποτελεσματικά οι στόχοι της κλιματικής πολιτικής και της ενεργειακής μετάβασης, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πεποίθησή της ότι απαιτείται αποτελεσματικότερη αξιοποίηση του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης, λαμβανομένου υπόψη ενός ρυθμού συμβατού με την κατάσταση των μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων. Είναι αναγκαίο να υλοποιηθούν υπό αυτούς τους όρους νέες συμπληρωματικές δράσεις σε περιφερειακό επίπεδο, ώστε να διατηρηθούν όσο το δυνατόν περισσότερες θέσεις εργασίας και να εξασφαλιστεί ότι οι νέες θέσεις εργασίας θα είναι καλής ποιότητας, πάντα με πραγματική και αποτελεσματική συμμετοχή του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων, καθώς και των φορέων της κοινωνικής οικονομίας. Η Επιτροπή οφείλει να προωθήσει αυτή τη σημαντικότερη κοινωνική διάσταση. Κάθε μέτρο ή πολιτική που εξετάζεται πρέπει πάντα να διατυπώνεται κατά τρόπο που να σέβεται τα χαρακτηριστικά των εθνικών συστημάτων εργασιακών σχέσεων, καθώς και τους ρόλους, τις αρμοδιότητες και την αυτονομία των κοινωνικών εταίρων.

1.7 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο, από τα κράτη μέλη και από τις περιφέρειες της ΕΕ να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και λοιπών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, με πιο καινοτόμο και αποτελεσματικό τρόπο, στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών ενεργειακής μετάβασης με υψηλή προστιθέμενη αξία από άποψη απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, καθώς και στην παρακολούθηση και την αξιολόγησή τους. Οι ανισορροπίες μεταξύ των διαφόρων περιοχών στον τομέα αυτό έχουν επισημανθεί στις σχετικές περιπτώσιολογικές μελέτες και, ως εκ τούτου, καλούνται η Επιτροπή και τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για τη διευκόλυνση μιας ανάπτυξης πιο ισορροπημένης από γεωγραφική και κοινωνικο-οικονομική άποψη, χάρη στον κοινωνικό διάλογο και τη συμμετοχή της κοινωνικής οικονομίας. Για παράδειγμα, μπορούν να προωθηθούν διαδικασίες διαβούλευσης και, κατά περίπτωση, κοινωνικών συμβολαίων, ώστε να εξασφαλιστεί μια ενεργειακή μετάβαση δίκαιη από οικονομική, εργασιακή και κοινωνική άποψη.

1.8 Η ΕΟΚΕ αποδέχεται την ανάγκη ενίσχυσης των πολιτικών δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, καθώς και των πολιτικών κοινωνικής αποζημίωσης, κατά την τρέχουσα γεωπολιτική κρίση, δεδομένων των δυσμενών επιπτώσεων στην ανταγωνιστικότητα των μεγάλων επιχειρήσεων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) της ΕΕ, καθώς και στα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά. Μεταξύ άλλων μηχανισμών, ενθαρρύνεται η χρήση του σχεδίου REPowerEU στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ), με στόχο τη σταθεροποίηση των συνθηκών της αγοράς και τη διασφάλιση του καθολικού εφοδιασμού των Ευρωπαίων πολιτών. Αυτή η επιτακτική ανάγκη πρέπει να αντιμετωπιστεί με περισσότερα μέτρα οικονομικών και κοινωνικών επενδύσεων (π.χ. στήριξη για την αντιστάθμιση της αύξησης του επιχειρηματικού κόστους, εγγύηση πόρων για την πρόληψη της ενεργειακής φτώχειας κ.λπ.), χωρίς όμως να μειωθούν οι συμφωνημένοι στόχοι απαλλαγής από τις ανθρακώδεις εκπομπές, διότι τυχόν περαιτέρω καθυστερήσεις θα είχαν πιο αρνητικές επιπτώσεις απ' ό,τι η επιτάχυνσή τους σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

1.9 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τόσο οι μεγάλες επιχειρήσεις όσο και οι ΜΜΕ καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη του στόχου της ενεργειακής μετάβασης, με απαιτητικές προϋποθέσεις για την προώθηση βιώσιμης ποιοτικής απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, καθώς και για τη διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στις ενεργειακές υπηρεσίες (π.χ. με την πρόληψη της ενεργειακής φτώχειας). Ωστόσο, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι μεγαλύτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ, η ΕΟΚΕ ζητά να βελτιωθούν, να απλουστευθούν και να γίνουν πιο ευέλικτα τα προγράμματα για την πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση, χάρη σε υπηρεσίες συνεχούς στήριξης και συνδρομής.

1.10 Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης να ενισχυθεί η συμμετοχή των παραγωγών-καταναλωτών (παθητικών καταναλωτών ενέργειας που μετατρέπονται σε ενεργούς πολίτες ως παραγωγοί ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές) και των πολιτών (ενεργειακές κοινότητες) για την επιτάχυνση της ενεργειακής μετάβασης στην Ευρώπη.

1.11 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα σχέδια ενεργειακής μετάβασης ανά περιοχή θα πρέπει να συνοδεύονται από κατάλληλα σύμφωνα ή συμφωνίες δικαίως κοινωνικής συναίνεσης. Βάσει αυτών, η δημιουργία και η διατήρηση ποιοτικής βιώσιμης απασχόλησης και η στήριξη των ανθρώπων θα πρέπει να αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για τη χάραξη, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των προβλεπόμενων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των πόρων που λαμβάνονται για την προώθηση της ενεργειακής μετάβασης.

1.12 Ωστόσο, η υφιστάμενη εμπειρία από τον κοινωνικό διάλογο και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης σε επίπεδο μακροπολιτικής δεν είναι θετική. Στις περισσότερες χώρες, η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την ανάπτυξη των πολιτικών που σχετίζονται με τη διττή μετάβαση (ψηφιακή και πράσινη) θεωρείται ανεπαρκής.

2. Ιστορικό και κύρια σημεία

2.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η ΕΕ, ένας από τους κύριους υπεύθυνους για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου παγκοσμίως, έχει αναλάβει δεσμευτική υποχρέωση για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050, μια δέσμευση την οποία ανανέωσε κατά την COP 27 (7 και 8 Νοεμβρίου 2022), παρά τις αμφιβολίες άλλων παραγόντων με σημαντικό μερίδιο εκπομπών σε παγκόσμιο επίπεδο. Τονίζει, ωστόσο, ότι η αποτελεσματικότητα των μέτρων που θα ληφθούν για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές της ευρωπαϊκής οικονομίας και του ενεργειακού συστήματος της ΕΕ, κατά τα προσεχή έτη, θα εξαρτηθεί όχι μόνο από την επίτευξη αυτού του περιβαλλοντικού στόχου, αλλά και από το κατά πόσον ο μετασχηματισμός θα είναι δίκαιος για όλους, συμβάλλοντας στην προώθηση μιας βιώσιμης και ευημερούσας κοινωνίας, με μια οικονομία σύγχρονη, αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων και ανταγωνιστική, και με υψηλό επίπεδο ποιοτικής απασχόλησης.

2.2 Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της με θέμα «Ένα στρατηγικό όραμα για την ενεργειακή μετάβαση ώστε να καταστεί δυνατή η στρατηγική αυτονομία της ΕΕ»⁽¹⁾, αναγνωρίζει τις ευκαιρίες ευημερίας που προσφέρει η διαδικασία απαλλαγής της ενέργειας από τις ανθρακούχες εκπομπές. Ωστόσο, προειδοποιεί επίσης για τους κοινωνικούς και οικονομικούς κινδύνους που απορρέουν από την τρέχουσα ενεργειακή κρίση. Τα συγκυριακά προβλήματα (πόλεμος στην Ουκρανία, κρίση πληθωρισμού κ.λπ.), τα οποία ασκούν πρόσθετες πιέσεις και δυσχεραίνουν την επίτευξη των στόχων απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές, επιδεινώνονται από διαρθρωτικά προβλήματα, όπως η κλιματική αλλαγή, οι δυσμενείς επιπτώσεις της οποίας στην ΕΕ και τις περιφέρειές της γίνονται όλο και περισσότερο ορατές.

2.3 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι οι υψηλές τιμές του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας έχουν σοβαρές επιπτώσεις σε όλες τις επιχειρήσεις, καθώς και στα πλέον ευάλωτα νοικοκυριά. Ο πληθωριστικός φαύλος κύκλος οδηγεί στο κλείσιμο βιομηχανικών μονάδων (π.χ. Slovalco στη Σλοβακία), πέραν του ότι πλήττει την ανταγωνιστικότητα πολλών επιχειρήσεων.

2.4 Ομοίως, η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπόψη τις εκθέσεις του Eurofound⁽²⁾, σύμφωνα με τις οποίες η ενεργειακή φτώχεια έχει αυξηθεί. Παρότι τα κράτη μέλη έχουν εντείνει σημαντικά τις προσπάθειες για τη θέσπιση κοινωνικών μέτρων για τον μετριασμό των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων των νέων κρίσεων και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, αυτά αποδεικνύονται ανεπαρκή, καταδεικνύοντας έτσι τη σημασία της ενίσχυσης των κοινωνικών στόχων· όπως υπογραμμίζεται από τον ΕΟΠ, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δεσμών πολιτικών και μέτρων για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής πρέπει να εξετάζουν την κατανομή των κοινωνικών επιπτώσεων και τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να καταστούν δικαιότερες στις περιπτώσεις που είναι αναπόφευκτες (Διερεύνηση των κοινωνικών προκλήσεων των ενεργειακών πολιτικών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην Ευρώπη, Οκτώβριος 2021⁽³⁾).

2.5 Στο πλαίσιο των νέων έκτακτων αναγκών, η ΕΟΚΕ ζητά να διευρυνθούν και να ενταθούν τα ειδικά ενωσιακά και κρατικά μέτρα, ώστε να αντισταθμιστούν οι πλέον επιβλαβείς οικονομικές, κοινωνικές και εργασιακές επιπτώσεις από την επίτευξη φιλόδοξων στόχων για το κλίμα, χωρίς αυτοί να θεθούν υπό αμφισβήτηση. Πιστεύει επίσης ότι τα μέτρα αυτά θα πρέπει να ενταχθούν στις πολιτικές συνοχής. Αυτή η έμφαση στις πολιτικές συνοχής, στο πλαίσιο των πολιτικών της ΕΕ για το κλίμα, έχει ήδη επισημανθεί από την ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της ECO/579⁽⁴⁾, με στόχο να δοθεί έμφαση στα μέτρα που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της ικανότητας των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της ενεργειακής μετάβασης, συμπεριλαμβανομένων της επακόλουθων αναδιορθώσεων, καθώς και να προληφθούν καταστάσεις ενεργειακής φτώχειας.

(1) ΕΕ C 75 της 28.2.2023, σ. 102.

(2) <https://www.eurofound.europa.eu/publications/customised-report/2022/the-cost-of-living-crisis-and-energy-poverty-in-the-eu-social-impact-and-policy-responses-background>

(3) <https://www.eea.europa.eu/publications/exploring-the-social-challenges-of>

(4) ΕΕ C 323 της 26.8.2022, σ. 54.

2.6 Σε πιο διαρθρωτικό επίπεδο, η δέσμη μέτρων προσαρμογής στον στόχο του 55 % αποσκοπεί στην αναθεώρηση και την επικαιροποίηση της νομοθεσίας της ΕΕ και τη δρομολόγηση νέων πρωτοβουλιών ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι πολιτικές της ΕΕ θα προσαρμοστούν στους στόχους για το κλίμα που συμφωνήθηκαν από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπως υπόσχεται η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και όπως ορίζεται με δεσμευτικό τρόπο στην ευρωπαϊκή νομοθεσία για το κλίμα. **Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι πολιτικές για την καταπολέμηση της κλιματικής έκτακτης ανάγκης μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντικές αλλαγές στην οικονομία και να προκαλέσουν, βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, κοινωνικές αναταραχές, επηρεάζοντας την απασχόληση και την ευεξία, ιδίως σε ορισμένες περιφέρειες. Επιπλέον, όπως ακριβώς δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνική πρόοδος χωρίς σθεναρή οικονομική απόδοση, ομοίως δεν μπορεί να υπάρξει βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη εάν δεν εξασφαλιστεί μια πράσινη και ενεργειακή μετάβαση, που να είναι κοινωνικά και εργασιακά δίκαιη.**

2.7 **Ο αντίκτυπος στις αγορές εργασίας θα είναι πιο έντονος σε ορισμένους κλάδους και περιφέρειες** με βιομηχανίες υψηλής έντασης άνθρακα, που ενδέχεται να κλείσουν. Η ανάγκη επίταξης της ενεργειακής μετάβασης πρέπει να συνοδεύεται από έναν «Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης». Δεδομένου ότι οι θετικές συνέπειες της μετάβασης αυτής δεν θα είναι αυτόματες, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι, προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχής ενεργειακή μετάβαση, είναι καθοριστικό **να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν επενδυτικές πολιτικές χωρίς αποκλεισμούς** (που θα διαμορφώνονται με βάση την προώθηση βιώσιμων αξιοπρεπών θέσεων εργασίας), με τη συμμετοχή της κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης της φωνής των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, σε κλαδικό επίπεδο, και σε επίπεδο επιχειρήσεων και τοπικών μονάδων.

2.8 Σε αυτά τα αβέβαια και μεταβαλλόμενα σενάρια, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα πλαίσια της Ενεργειακής Ένωσης και της Πράσινης Συμφωνίας είναι ορθά, αλλά **δεν επαρκούν για την εφαρμογή πολιτικών για το κλίμα και την ενέργεια που να διασφαλίζουν την κοινωνική και περιφερειακή συνοχή** μέσω εντατικών επενδύσεων στην τεχνολογική καινοτομία, στη δημιουργία βιώσιμης ποιοτικής απασχόλησης, στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου κεφαλαίου και στη δημιουργία περιφερειακού κοινωνικού κεφαλαίου. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τη χρήση ορθών πρακτικών για τον σκοπό αυτό⁽⁵⁾. Υπενθυμίζει ότι υπάρχουν στρατηγικές, όπως τα σχέδια για την κατασκευή ηλιακών πάρκων σε παλαιά ορυχεία λιγνίτη στην Πορτογαλία και την Ελλάδα ή η άκρως στρατηγική στήριξη των παραγωγών-καταναλωτών στη Λιθουανία. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι εμπειρίες αυτές εξακολουθούν να μην αποτελούν διαδεδομένη ή κυρίαρχη πρακτική.

2.9 Σύμφωνα με έκθεση που εκπονήθηκε κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής Βιομηχανίας, Έρευνας και Ενέργειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, **το κόστος της έλλειψης φιλοδοξίας σε αυτές τις πολιτικές για τον δίκαιο ενεργειακό μετασχηματισμό στην Ευρώπη εκτιμάται σε 5,6 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ το 2050**. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη ότι για να αποτραπεί αυτό το κόστος πρέπει να **εξασφαλιστεί το αποτέλεσμα μιας δίκαιης μετάβασης, μεταξύ άλλων και σε όρους απασχόλησης**. Στην έκθεση συζητούνται και εκτιμώνται ποσοτικά διάφορες δράσεις της ΕΕ για τον σκοπό αυτό⁽⁶⁾:

- φιλόδοξα επίπεδα χρηματοδότησης της ΕΕ, επιπλέον των πόρων των κρατών μελών για τη στήριξη της καινοτομίας σε τεχνολογίες καθαρής ενέργειας. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη τοποθετηθεί υπέρ αυτής της κατεύθυνσης στη γνωμοδότησή της INT/913·
- η ηγετική θέση της ΕΕ παγκοσμίως σε θέματα πολυμερούς συνεργασίας για τον ενεργειακό μετασχηματισμό εκτιμάται ότι θα αποφέρει 94 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως·
- με την αποσαφήνιση της έννοιας των υπεύθυνων ενεργειακών επενδύσεων και με την προώθηση της περιβαλλοντικής και κοινωνικής διακυβέρνησης, ο κανονισμός της ΕΕ για την ταξινόμηση εκτιμάται ότι θα συμβάλει στην αύξηση του ΑΕγχΠ της ΕΕ κατά 39 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως.

2.10 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι όχι μόνο οι μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και οι ΜΜΕ, αποτελούν ουσιαστικό μέρος της λύσης για μια ενωσιακή οικονομία ανταγωνιστική, κλιματικά ουδέτερη, κυκλική και χωρίς αποκλεισμούς. Θα πρέπει να δημιουργηθούν και να διατηρηθούν οι κατάλληλες συνθήκες χρηματοδότησης και στήριξης. Η χρηματοδότηση θα πρέπει να καταστεί πιο προσιτή στις ΜΜΕ, μέσω απλουστευμένων και προσαρμοσμένων διοικητικών διαδικασιών. Η δημιουργία υπηρεσιών στήριξης για τις ΜΜΕ θα διευκολύνει την πραγματική πρόσβαση σε αυτά τα μέτρα και θα προωθήσει τη δημιουργία βιώσιμων επιχειρηματικών οικοσυστημάτων σε όλες τις περιοχές της ΕΕ (επιπέδων NUTS 1, 2 και 3) και όχι μόνο σε εκείνες που χαρακτηρίζονται επί του παρόντος ως περιοχές δίκαιης μετάβασης (περίπου εκατό περιοχές επιπέδου NUTS 3 και 31 περιοχές επιπέδου NUTS 2)⁽⁷⁾.

2.11 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη σύσταση ενός Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης και ενός Κοινωνικού Ταμείου για το Κλίμα⁽⁸⁾. Ωστόσο, είναι πεπεισμένη ότι τα ταμεία αυτά δεν θα προσφέρουν όλη τη χρηματοδοτική στήριξη που απαιτείται για να αντιμετωπιστούν με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις και οι επιπτώσεις στην απασχόληση. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι μια δίκαιη ενεργειακή μετάβαση δεν αφορά μόνο τη χρηματοδότηση, αλλά περιλαμβάνει και τον στόχο της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας, της ενίσχυσης της δημοκρατικής συμμετοχής (μεταξύ άλλων και σε επίπεδο επιχειρήσεων), με βάση τον σεβασμό της

(5) Βλ. ΕΕ C 47 της 11.2.2020, σ. 30 και ΕΕ C 62 της 15.2.2019, σ. 269.

(6) [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694222/EPRS_STU\(2021\)694222_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/694222/EPRS_STU(2021)694222_EN.pdf)

(7) <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background>

(8) ΕΕ C 152 της 6.4.2022, σ. 158.

αυτονομίας και της πολυμορφίας των εθνικών συστημάτων εργασιακών σχέσεων, καθώς και της διατήρησης και περαιτέρω αύξησης της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Η ΕΟΚΕ ζητά τη λήψη ειδικών μέτρων σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης και των κοινωνικών εταίρων. Θεωρεί επίσης αναγκαίο να απαιτηθούν μηχανισμοί για τον έλεγχο και την αξιολόγηση της ορθής χρήσης των πόρων για τη δίκαιη ενεργειακή μετάβαση, με τους οποίους θα εξακριβώνεται ότι οι επιχειρήσεις που επωφελούνται από αυτή τη δημόσια χρηματοδότηση συμμορφώνονται με τους κοινωνικούς στόχους και τους στόχους απασχόλησης.

2.12 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, κατά την αξιολόγηση των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και στα σχέδια δίκαιης μετάβασης ανά περιοχή των κρατών μελών, να μεριμνήσει για την ενίσχυση των κοινωνικών στόχων και των στόχων απασχόλησης, όπως:

- συμπερίληψη ενεργών πολιτικών απασχόλησης, που να διευκολύνουν τη μετάβαση από μια θέση εργασίας σε άλλη, χάρη στην επανειδίκευση και στις εκπαιδευτικές επενδύσεις σε υψηλής ποιότητας πράσινες θέσεις εργασίας·
- στήριξη για άτομα που χάνουν τη δουλειά τους λόγω της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές, με πόρους προερχόμενους από δικαιούχα κράτη και επιχειρήσεις, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η ενεργειακή μετάβαση μπορεί να έχει θετικό ισοζύγιο απασχόλησης·
- ανάπτυξη του περιφερειακού οικονομικού δυναμικού που προέρχεται από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και νέων μορφών συμμετοχής στην ηλεκτροπαραγωγή (π.χ. δημιουργία συνεταιρισμών ιδιοκατανάλωσης, με την ικανότητα δημιουργίας πλεονασμάτων για το κοινωνικό σύνολο· προώθηση της αυτοαπασχόλησης στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές κ. λπ.)·
- αποτελεσματική καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Η εξασφάλιση της πρόσβασης σε ενεργειακές υπηρεσίες για το σύνολο του πληθυσμού κατοχυρώνεται στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (αρχή 20).

Η ΕΟΚΕ θεωρεί απόλυτα αναγκαίο, για την επίτευξη αυτών των φιλόδοξων στόχων, να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη σχεδίων ανά περιοχή για την απασχόληση και την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων για το μέλλον, με την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, ιδίως δε των κοινωνικών εταίρων.

3. Πλαίσιο και κύρια πορίσματα από διεθνή επιστημονικά στοιχεία σχετικά με τις συνέπειες της δίκαιης ενεργειακής μετάβασης στην απασχόληση

3.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η αντικατάσταση των συμβατικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ορυκτά καύσιμα με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορεί να επηρεάσει την απασχόληση με διάφορους τρόπους. Ενδέχεται να δημιουργήσει νέες πράσινες θέσεις εργασίας στον κλάδο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αλλά επίσης να μετατοπίσει την απασχόληση σε άλλους κλάδους. Πρέπει να ληφθεί υπόψη η δυνητική αύξηση των τιμών της ενέργειας, η οποία έχει τη δυνατότητα να περιορίζει τη ζήτηση εργασίας σε ενεργοβόρους κλάδους και να μειώνει την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών. Τα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι η ενεργειακή πολιτική υπέρ των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας δημιουργεί, καταστρέφει ή μετατρέπει θέσεις εργασίας στις βιομηχανικές χώρες.

3.2 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι δεν υπάρχει πλήρης επιστημονική συναίνεση σχετικά με το τελικό ισοζύγιο της ενεργειακής μετάβασης όσον αφορά την απασχόληση. Ορισμένες μελέτες προβάλλουν περιπτώσεις στις οποίες δεν υπήρξε καθαρή αύξηση της απασχόλησης (περίπτωση της Πολωνίας) ή η αύξηση ήταν πολύ περιορισμένη (περίπτωση της Γερμανίας). Ωστόσο, η ΔΟΕ εκτιμά ότι η απαλλαγή της οικονομίας από τις ανθρακούχες εκπομπές θα οδηγήσει σε απώλεια περίπου 6 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας, αλλά ότι θα τετραπλασιαστούν οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται, ήτοι από 11 σε 43 εκατομμύρια το 2030 για τις χώρες του IRENA⁽⁹⁾. Σύμφωνα με όλα τα σενάρια του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (ΔΟΕ), η απασχόληση στους κλάδους καθαρής ενέργειας θα αυξηθεί, αντισταθμίζοντας την απώλεια θέσεων εργασίας σε κλάδους των ορυκτών καυσίμων. Σύμφωνα με το σενάριο του ουδέτερου ισοζυγίου εκπομπών έως το 2050, 16 εκατομμύρια εργαζόμενοι θα στραφούν σε νέα καθήκοντα, που θα σχετίζονται με την καθαρή ενέργεια. Η έκθεση για την ενέργεια και την απασχόληση στις Ηνωμένες Πολιτείες (USEER) του 2022⁽¹⁰⁾ παρουσιάζει ανάλογες εκτιμήσεις: η απασχόληση στους κλάδους της ενέργειας αυξήθηκε κατά 4 % χάρη στις καθαρές μορφές ενέργειας (η συνολική απασχόληση αυξήθηκε μόνο κατά 2,8 %).

3.3 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ορισμένες ανισορροπίες. Οι νέες θέσεις εργασίας στους κλάδους της καθαρής ενέργειας δεν βρίσκονται πάντα στον ίδιο τόπο με τις θέσεις εργασίας που πρόκειται να αντικαταστήσουν, απαιτούν δε νέες δεξιότητες. Ως εκ τούτου, οι εθνικές νομοθεσίες και οι αντίστοιχες ενεργειακές πολιτικές θα πρέπει να επικεντρωθούν στην εξασφάλιση της ανάπτυξης ικανοτήτων, ώστε η μετάβαση να είναι επιτυχής και να αποβεί, κατά το δυνατόν, εις όφελος των περισσότερων. Εξάλλου, στη βιομηχανία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, το ποσοστό των γυναικών στο εργατικό δυναμικό (32 %) είναι υψηλότερο απ' ό,τι σε άλλα τμήματα του ενεργειακού κλάδου, παρότι στον κλάδο της αιολικής ενέργειας ανέρχεται μόλις στο 21 %, γεγονός που δείχνει ότι τα στερεότυπα σχετικά με το φύλο εξακολουθούν να αναπτύσσονται σε αυτόν τον χώρο. Επομένως, η εθνική νομοθεσία και οι πολιτικές εφαρμογής της πρέπει να δίνουν έμφαση στους στόχους της ισότητας των φύλων σε αυτές τις νέες θέσεις εργασίας.

⁽⁹⁾ https://irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2019/Jan/IRENA_Gender_perspective_2019.pdf

⁽¹⁰⁾ <https://www.energy.gov/policy/us-energy-employment-jobs-report-userer>

3.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να αναγνωριστεί ότι η ενεργειακή μετάβαση δεν αποτελεί αποκλειστικά ζήτημα τεχνολογίας και δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, αλλά και σημαντική παγκόσμια κοινωνική πρόκληση. Ως εκ τούτου, πρέπει να εξασφαλιστεί και να προωθηθεί η συμμετοχή των χρηστών της κοινωνίας των πολιτών και της κοινωνίας των επαγγελματιών της παραγωγής (επιχειρήσεις και εργαζόμενοι, άμεσα και μέσω των αντιπροσώπων τους). Οι κλιματικές παράμετροι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στις κάθε είδους πολιτικές και αποφάσεις. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι εν λόγω πολιτικές και αποφάσεις θα πρέπει να σχεδιάζονται μέσω διαδικασιών και, ενδεχομένως, μέσω συμφωνιών κοινωνικής διαβούλευσης μεταξύ των αρχών —σε όλα τα επίπεδα— και των κοινωνικών εταίρων —πάντα με σεβασμό της αυτονομίας και της ποικιλομορφίας των εθνικών συστημάτων εργασιακών σχέσεων—, καθώς και άλλων αντιπροσωπευτικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να οδηγούν σε μια ενεργειακή μετάβαση χωρίς αποκλεισμούς για τους εργαζομένους, τους καταναλωτές και τους πολίτες εν γένει.

3.5 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι, με βάση την επισκόπηση της επιστημονικής βιβλιογραφίας και την εμπειρία από συγκεκριμένες περιπτώσεις, ορισμένες επιτυχημένες και άλλες ανεπιτυχείς, δεν υπάρχει μία και μόνο προκαθορισμένη πορεία μετασχηματισμού, και ότι ο τρόπος με τον οποίο η ενεργειακή μετάβαση επηρεάζει την απασχόληση και τους χώρους εργασίας εξαρτάται από τις κοινωνικές συνθήκες υπό τις οποίες εισάγονται οι τεχνολογίες και πραγματοποιούνται οι αλλαγές κατά την ενεργειακή μετάβαση. Τα στοιχεία από περιπτώσιολογικές μελέτες σε επίπεδο εταιρείας (π.χ. Renault, Siemens Energy ⁽¹¹⁾) δείχνουν ότι, στις περιπτώσεις όπου οι εργαζόμενοι συμμετείχαν στη διαδικασία, η υιοθέτηση των αλλαγών οδήγησε σε θετικά αποτελέσματα (περισσότερη αύξηση των επαγγελματιών δεξιοτήτων, μεγαλύτερη παραγωγικότητα και υψηλότερη ποιότητα προϊόντων).

3.6 Ωστόσο, τα συμπεράσματα σχετικά με τον κοινωνικό διάλογο και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης σε επίπεδο μακροπολιτικής δεν είναι θετικά. Στις περισσότερες χώρες, η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την ανάπτυξη των πολιτικών που σχετίζονται με τη διττή μετάβαση (ψηφιακή και πράσινη) θεωρείται ανεπαρκής. Με βάση την εμπειρία ορισμένων χωρών, η αδυναμία αυτή μπορεί να οφείλεται σε δύο κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικοί εταίροι:

- παρότι τα θεσμικά πλαίσια εμφανίζουν αξιοσημείωτη ποικιλία, σε όλα τους παρατηρείται έλλειψη μέτρων για την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων όσον αφορά τη διαμόρφωση των κοινωνικών και εργασιακών δικαιωμάτων που συνδέονται με τη δίκαιη ενεργειακή μετάβαση (π.χ. Ιταλία, Ισπανία, Πολωνία, Γερμανία κ.λπ.)·
- ανεπαρκής ικανότητα των εταίρων να συμμετέχουν δεόντως στις συζητήσεις σχετικά με το μέλλον της εργασίας κατά την ενεργειακή μετάβαση, διατυπώνοντας προτεραιότητες και υλοποιώντας αποτελεσματικά το πρόγραμμά τους. Και τούτο, παρά την ύπαρξη νομοθετικών εμπειριών σε εθνικό επίπεδο, όπως στην Ισπανία σχετικά με την προώθηση «συμφωνιών κοινωνικής συναίνεσης» για μια δίκαιη ενεργειακή μετάβαση (νόμος 7/2021).

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση τις αναλύσεις που καταδεικνύουν ότι τόσο οι μηχανισμοί της ΕΕ που αφορούν τις πολιτικές όσο και οι νομικοί της μηχανισμοί ενδέχεται να είναι σημαντικοί για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της ενεργειακής μετάβασης σύμφωνα με μια προοπτική οικονομικά, κοινωνικά και εργασιακά δίκαιη. Ωστόσο, θεωρεί επίσης ότι τα υφιστάμενα μέσα (π.χ. η οδηγία για τα ευρωπαϊκά συμβούλια εργαζομένων ή η οδηγία για τη θέσπιση γενικού πλαισίου ενημέρωσης και διαβούλευσης των εργαζομένων) που εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόζονται και να επιβάλλονται αποτελεσματικά. Η ΕΟΚΕ ζητά την ενθάρρυνση και την έγκριση, στα διάφορα κατάλληλα επίπεδα, των πλέον πρόσφορων μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου, καθώς και τη συμπερίληψη των συλλογικών διαπραγματεύσεων σε αυτές τις διαδικασίες δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, προκειμένου να ευνοηθεί η επίτευξη θετικού ισοζυγίου όσον αφορά τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας και την προστασία των εργαζομένων, με παράλληλη διατήρηση επαρκούς οικονομικού και επιχειρηματικού ιστού σε όλα τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες, πάντοτε με σεβασμό της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων.

4.2 Η εμπειρία δείχνει επίσης ότι οι οικονομικές αλλαγές και οι αλλαγές στις δομές της εργασίας που προκύπτουν από την ενεργειακή μετάβαση άλλοτε είναι επιτυχείς και άλλοτε αποτυγχάνουν όσον αφορά τη δίκαιη κοινωνική και εργασιακή μετάβαση, ανάλογα με το αν λαμβάνεται υπόψη κατά πόσον ο όγκος της απασχόλησης ουσιαστικά διατηρείται, με μετατόπιση θέσεων εργασίας από δραστηριότητες μη βιώσιμες λόγω του αποτυπώματος άνθρακα σε άλλες θέσεις εργασίας, βιώσιμες. Η αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτικών για την ενέργεια και των πολιτικών για την απασχόληση έχει επίσης αντίκτυπο στο ευρύτερο περιφερειακό περιβάλλον, καθώς δημιουργεί ευκαιρίες και κινδύνους (π.χ. τιμολόγια που υπόκεινται σε ρύθμιση· αύξηση των τιμών της ενέργειας που υπονομεύει την απασχόληση στη βιομηχανία, όπως στις περιπτώσεις της Γερμανίας και της Ισπανίας). Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, σύμφωνα με ορισμένες περιφερειακές εμπειρίες, όπως στη λεκάνη εξόρυξης της βόρειας Ισπανίας, οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται από την ενεργειακή μετάβαση είναι σημαντικά λιγότερες και έχουν χαμηλότερους μισθούς από τις προηγούμενες.

4.3 Σε μια πιο σφαιρική αξιολόγηση, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι, σύμφωνα με τις πιο αξιόπιστες μελέτες, περίπου 45 % των εργαζομένων στον κλάδο της ενέργειας παγκοσμίως απασχολούνται σε επαγγέλματα υψηλής ειδίκευσης, σε σύγκριση με σχεδόν 25 % στο σύνολο της οικονομίας. Ωστόσο, αυτό δεν αποτελεί παντού επιλογή και η διασφάλιση δίκαιης και ανθρωποκεντρικής μετάβασης για τους οικείους εργαζομένους πρέπει να ενισχυθεί, ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές να οδηγήσει σε καθαρή ανεργία, όπως στην περίπτωση της Πολωνίας.

⁽¹¹⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/733972/IPOL_STU\(2022\)733972_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/733972/IPOL_STU(2022)733972_EN.pdf)

4.4 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι, όπως προκύπτει και από τις εκδόσεις του IRENA και της ΔΟΕ ⁽¹²⁾, το δυναμικό δημιουργίας βιώσιμης αξιοπρεπούς εργασίας που διαθέτουν οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποτελεί σαφή ένδειξη ότι δεν είμαστε αναγκασμένοι να επιλέξουμε μεταξύ περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και δημιουργίας απασχόλησης. Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η δημιουργία απασχόλησης μπορούν και πρέπει να συμβαδίζουν, χάρη στη δημιουργία των κατάλληλων νομικών, πολιτικών και οικονομικών συνθηκών, απαιτείται δε η δέουσα υποχρέωση λογοδοσίας για όλες τις δικαιούχους πόρων επιχειρήσεις, καθώς και η εξασφάλιση της συμμετοχής στη διαχείριση όλων των ενδιαφερόμενων μερών (αυτοδιοίκηση, κοινωνικοί εταίροι και πολίτες).

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η ενεργειακή βιομηχανία θα αποκτήσει ολοένα και πιο στρατηγική θέση στην οικονομία, καθώς αποτελεί βασική κινητήρια δύναμη για όλους τους κλάδους. Ωστόσο, στα σημερινά σενάρια κρίσης και αλλαγών, η βιομηχανία αυτή παρουσιάζει διάφορες ανισορροπίες και κινδύνους, που πρέπει να αντιμετωπιστούν με τις κατάλληλες επενδύσεις, με συνεπείς πολιτικές και με νέες δομές διακυβέρνησης, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμετοχή της τοπικής οικονομίας, της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων. Τα σχέδια ενεργειακής μετάβασης ανά περιοχή θα πρέπει να συνοδεύονται από κατάλληλα σύμφωνα ή συμφωνίες δικαίως κοινωνικής συναίνεσης, βάσει των οποίων η δημιουργία και η διατήρηση ποιοτικής βιώσιμης απασχόλησης και η στήριξη των ανθρώπων θα αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για τη χάραξη, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των προβλεπόμενων μέτρων.

5.2 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ένα από τα κύρια συστήματα διακυβέρνησης για την εφαρμογή κοινωνικά δίκαιων μεταβάσεων και την παρακολούθηση της προόδου τους είναι το Ευρωπαϊκό Εξαμήνο. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη δηλώσει ότι η εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων στον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, μαζί με την παρακολούθησή του μέσω του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση ⁽¹³⁾. Ωστόσο, εκτιμά ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην αλληλεπίδραση των περιβαλλοντικών πολιτικών με τις πολιτικές για την απασχόληση, ούτως ώστε ο τελικός ισολογισμός να ευνοεί τη δημιουργία ποιοτικών και βιώσιμων θέσεων εργασίας, καθώς και τις γγγυήσεις επαρκούς εισοδήματος για όσους χάνουν τη δουλειά τους και δεν μπορούν να βρουν νέα. Θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος των περιφερειών και του κοινωνικού τους κεφαλαίου, η έξυπνη εξειδίκευση και ένα πρόγραμμα για το ανθρώπινο κεφάλαιο.

5.3 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι απαιτείται να τεθεί σε εφαρμογή το σχετικό κεκτημένο της ΕΕ και των κρατών μελών στον τομέα των εργατικού δικαίου και της κοινωνικής ασφάλισης. Στο ίδιο πνεύμα με όσα έχει ήδη δηλώσει η ΕΟΚΕ στο παρελθόν, με τη διακήρυξη του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (ο κοινωνικός πυλώνας) στη διάσκεψη κορυφής του Γκέτεμποργκ τον Νοέμβριο του 2017, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Επιτροπή επιβεβαίωσαν εκ νέου τη δέσμευσή τους να εργαστούν για μια πιο δίκαιη και ισότιμη Ευρώπη. Ο πυλώνας θα πρέπει να χρησιμεύει ως πεύκιδα για μια ανανεωμένη διαδικασία ανοδικής σύγκλισης με σκοπό την επίτευξη καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και εργασίας και την καθοδήγηση μεταρρυθμίσεων στις αγορές εργασίας και στις κοινωνικές πολιτικές ⁽¹⁴⁾.

5.4 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει σημαντικές διαφορές στη νομοθεσία που αναπτύσσει το ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα. Για παράδειγμα, σε νομοθεσίες όπως η γαλλική έχει τονιστεί η πυχή της συμμετοχής των επιχειρήσεων και των εκπροσώπων των εργαζομένων στην αλληλεπίδραση μεταξύ οικολογικής μετάβασης και κοινωνικο-εργασιακών ζητημάτων· σε άλλες, όπως η ιταλική ή η ισπανική, η ακόμη στη νομοθεσία όλων των περιφερειών δικαίως μετάβασης των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, μόλις που υπάρχει αναφορά στα εν λόγω δικαιώματα και υποχρεώσεις. Λόγου χάρη, η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση την επιτυχημένη γαλλική εμπειρία (νόμος αριθ. 2021-1104), βάσει της οποίας εισάγεται στον εργατικό κώδικα η έννοια των «προκλήσεων της πράσινης μετάβασης», και προβλέπονται αρμοδιότητες για τις κλαδικές συλλογικές συμβάσεις, συστήματα προορατικής διαχείρισης θέσεων εργασίας και αρμοδιότητες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει η πράσινη και η ενεργειακή μετάβαση (άρθρο L 2242-20), καθώς και το δικαίωμα των συνδικαλιστικών οργανώσεων για περιβαλλοντική προειδοποίηση και προειδοποίηση σχετικά με τη δημόσια υγεία (L 4133-L 4133-4). Ως εκ τούτου, πάντοτε σεβόμενη αυστηρά την αυτονομία και την πολυμορφία των διαφόρων ευρωπαϊκών συστημάτων εργασιακών σχέσεων, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προωθήσει πρωτοβουλίες για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών και περιφερειών.

5.5 Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι η βασική προϋπόθεση για την επιτυχή μετάβαση έγκειται σε μια προσέγγιση προορατική και χωρίς αποκλεισμούς που θα διασφαλίζει και θα προωθεί συγκεκριμένες πολιτικές για την εργασία και την ευεξία. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό των επιτυχημένων πολιτικών θα πρέπει να είναι η σωστή στοχοθεσία όσον αφορά τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας, ιδίως μάλιστα, αλλά όχι μόνο, στις περιφέρειες που πλήττονται περισσότερο λόγω της μετάβασης από τα ορυκτά καύσιμα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ή λόγω της αξιοποίησης των ευκαιριών που προσφέρουν οι πλούσιες σε τέτοιους πόρους περιφέρειες. Το Ταμείο Δικαίως Μετάβασης, παρότι χρήσιμο, έχει τα όριά του που πρέπει να διορθωθούν, και δεν αποτελεί συνολική απάντηση στις προκλήσεις της δικαίως μετάβασης, αλλά μπορεί να υποστηριχθεί από πρόσθετα μέτρα πολιτικής σε επίπεδο κρατών μελών.

5.6 Προκειμένου να βελτιωθεί η σχέση των περιβαλλοντικών πολιτικών και των πολιτικών ενεργειακής μετάβασης με τις πολιτικές για την αγορά εργασίας και την κοινωνική προστασία, η ΕΟΚΕ ζητά να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στους δείκτες βιώσιμης απασχόλησης που είναι διαθέσιμοι για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή του προβλεπόμενου Μηχανισμού Δικαίως Μετάβασης. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο **δείκτης που αφορά το δυναμικό απασχόλησης της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές**

⁽¹²⁾ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/-publ/documents/publication/wcms_823807.pdf

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόσθετες παρατηρήσεις σχετικά με την Ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2022» (ΕΕ C 75 της 28.2.2023, σ. 35).

⁽¹⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αξιοπρεπείς κατώτατοι μισθοί σε ολόκληρη την Ευρώπη» (ΕΕ C 429 της 11.12.2020, σ. 159).

στις διάφορες εδαφικές στατιστικές μονάδες (NUTS). Προκειμένου να συγκεντρωθούν στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο της νέας ενεργειακής κρίσης στην απασχόληση, η βάση δεδομένων του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου Αναδιάρθρωσης του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound) ⁽¹⁵⁾ διαθέτει σημαντικό αριθμό καταγεγραμμένων εμπειριών.

5.7 Η ΕΟΚΕ ζητά επίσης να επιταχυνθεί και να βελτιωθεί η εφαρμογή του **Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης** ⁽¹⁶⁾. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την κινητοποίηση 55 δισεκατομμυρίων ευρώ έως το 2027 στις περιφέρειες που πλήττονται περισσότερο από την ενεργειακή μετάβαση, ώστε να γίνει πραγματικότητα ο στόχος να μη μείνει κανείς στο περιθώριο, με βάση την αντιστάθμιση των κοινωνικο-οικονομικών επιπτώσεων της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία σύμφωνα με τρεις άξονες: ένα νέο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (περισσότερα από 25 δισεκατομμύρια ευρώ σε επενδύσεις), το καθεστώς δίκαιης μετάβασης στο πλαίσιο του InvestEU (15 δισεκατομμύρια ευρώ για τον ιδιωτικό τομέα) και τη νέα δανειακή διευκόλυνση του δημόσιου τομέα (θα κινητοποιήσει 18,5 δισεκατομμύρια ευρώ σε δημόσιες επενδύσεις).

5.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης σκόπιμο, κατά την επισημοποίηση των σχεδίων ενεργειακής μετάβασης ανά περιοχή, να προωθηθούν όχι μόνο οι συμφωνίες μετάβασης (περιφερειακή κοινωνική διαβούλευση), αλλά και οι ορθές πρακτικές ως προς τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και τη συμμετοχή των εργαζομένων στην κοινωνικά δίκαιη ενεργειακή μετάβαση. Εν προκειμένω, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η στροφή προς πιο ανανεώσιμες πηγές ενέργειας βελτιώνει την ποιότητα του περιβάλλοντος καθώς μειώνει τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων, γεγονός που είναι επωφελές για την υγεία και την παραγωγικότητα της εργασίας.

5.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί καθοριστικό να διασφαλιστεί ότι η πράσινη διάσταση της Ευρώπης και η ενεργειακή μετάβαση θα δημιουργούν θετικές συνέργειες με τη μετάβαση χωρίς αποκλεισμούς, ώστε να συμβάλλουν στην επιτυχία των επιχειρήσεων, στην αύξηση των ευκαιριών ποιοτικής βιώσιμης απασχόλησης για τους εργαζομένους και στην ευεξία όλων των πολιτών, μέσα σε ένα οικοσύστημα που θα σέβεται την υγεία του πλανήτη.

Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽¹⁵⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/emcc/european-restructuring-monitor>

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal/just-transition-mechanism_el

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες έλαβαν τουλάχιστον το ένα τέταρτο των έγκυρων ψήφων, απορρίφθηκαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης (άρθρο 74 παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού):

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ 1

SOC/718 — Ενεργειακή πολιτική και αγορά εργασίας

Σημείο 2.12

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση του τμήματος	Τροπολογία
<p>Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, κατά την αξιολόγηση των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και στα σχέδια δίκαιης μετάβασης ανά περιοχή των κρατών μελών, να μεριμνήσει για την ενίσχυση των κοινωνικών στόχων και των στόχων απασχόλησης, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> — συμπερίληψη ενεργών πολιτικών απασχόλησης, που να διευκολύνουν τη μετάβαση από μια θέση εργασίας σε άλλη, χάρη στην επανειδίκευση και στις εκπαιδευτικές επενδύσεις σε υψηλής ποιότητας πράσινες θέσεις εργασίας· — στήριξη για άτομα που χάνουν τη δουλειά τους λόγω της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές, με πόρους προερχόμενους από δικαιούχα κράτη και επιχειρήσεις, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η ενεργειακή μετάβαση μπορεί να έχει θετικό ισοζύγιο απασχόλησης· — ανάπτυξη του περιφερειακού οικονομικού δυναμικού που προέρχεται από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και νέων μορφών συμμετοχής στην ηλεκτροπαραγωγή (π.χ. δημιουργία συνεταιρισμών ιδιοκατανάλωσης, με την ικανότητα δημιουργίας πλεονασμάτων για το κοινωνικό σύνολο· προώθηση της αυτοαπασχόλησης στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές κ.λπ.)· — αποτελεσματική καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Η εξασφάλιση της πρόσβασης σε ενεργειακές υπηρεσίες για το σύνολο του πληθυσμού κατοχυρώνεται στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (αρχή 20). <p>Η ΕΟΚΕ θεωρεί απόλυτα αναγκαίο, για την επίτευξη αυτών των φιλόδοξων στόχων, να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη σχεδίων ανά περιοχή για την απασχόληση και την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων για το μέλλον, με την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, ιδίως δε των κοινωνικών εταίρων.</p>	<p>Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, κατά την αξιολόγηση των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και στα σχέδια δίκαιης μετάβασης ανά περιοχή των κρατών μελών, να ενθαρρύνει την ενίσχυση της εστίασης στους κοινωνικούς στόχους και τις πολιτικές και στους στόχους και τις πολιτικές απασχόλησης, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> — συμπερίληψη ενεργών πολιτικών απασχόλησης, που να διευκολύνουν τη μετάβαση από μια θέση εργασίας σε άλλη, χάρη στην επανειδίκευση και στις εκπαιδευτικές επενδύσεις σε υψηλής ποιότητας πράσινες θέσεις εργασίας· — στήριξη για άτομα που χάνουν τη δουλειά τους λόγω της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές, με κατάλληλες πολιτικές και μέτρα για την αγορά εργασίας και, όπου απαιτείται από τους εθνικούς κανόνες, με πόρους προερχόμενους από δικαιούχα κράτη και επιχειρήσεις, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η ενεργειακή μετάβαση μπορεί να έχει θετικό ισοζύγιο απασχόλησης· — ανάπτυξη του περιφερειακού οικονομικού δυναμικού που προέρχεται από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, καθώς και νέων μορφών συμμετοχής στην ηλεκτροπαραγωγή (π.χ. δημιουργία συνεταιρισμών ιδιοκατανάλωσης, με την ικανότητα δημιουργίας πλεονασμάτων για το κοινωνικό σύνολο· προώθηση της αυτοαπασχόλησης στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές κ.λπ.)· — αποτελεσματική καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Η εξασφάλιση της πρόσβασης σε ενεργειακές υπηρεσίες για το σύνολο του πληθυσμού κατοχυρώνεται στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (αρχή 20). <p>Η ΕΟΚΕ θεωρεί απόλυτα αναγκαίο, για την επίτευξη αυτών των φιλόδοξων στόχων, να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη σχεδίων ανά περιοχή για την απασχόληση και την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων για το μέλλον, με την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, ιδίως δε των κοινωνικών εταίρων. Τα σχέδια αυτά θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές επιπτώσεις του ρυθμού της μετάβασης στις επιχειρήσεις, και ιδιαίτερα στις ΜΜΕ.</p>

Αιτιολογία

Η τροπολογία προτείνει να αποσαφηνιστεί η διατύπωση του κειμένου όσον αφορά την ενισχυμένη εστίαση στους κοινωνικούς στόχους και τους στόχους για την απασχόληση, καθώς και να διευκρινιστεί ότι οι πληρωμές από τα ταμεία (όπου απαιτείται από τους εθνικούς κανόνες) δεν επαρκούν από μόνες τους για την επίλυση του ζητήματος της απώλειας θέσεων εργασίας· απαιτούνται πολύ περισσότερα από αυτό (πολιτικές, διοικητικά μέτρα κ.λπ.) για τη στήριξη και την επανένταξη των ανέργων στην αγορά εργασίας.

Τέλος, όπως επισημαίνεται στο σημείο 1.6 της παρούσας γνωμοδότησης, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ένας ρυθμός της μετάβασης συμβατός με την κατάσταση των επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα των ΜΜΕ.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ: 73

Ψήφοι κατά: 78

Αποχές: 8

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ 2

SOC/718 — Ενεργειακή πολιτική και αγορά εργασίας

Σημείο 5.2

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση του τμήματος	Τροπολογία
<p>Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ένα από τα κύρια συστήματα διακυβέρνησης για την εφαρμογή κοινωνικά δίκαιων μεταβάσεων και την παρακολούθηση της προόδου τους είναι το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη δηλώσει ότι η εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων στον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, μαζί με την παρακολούθησή του μέσω του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση⁽¹⁾. Ωστόσο, εκτιμά ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην αλληλεπίδραση των περιβαλλοντικών πολιτικών με τις πολιτικές για την απασχόληση, ούτως ώστε ο τελικός ισολογισμός να ευνοεί τη δημιουργία ποιοτικών και βιώσιμων θέσεων εργασίας, καθώς και τις εγγυήσεις επαρκούς εισοδήματος για όσους χάνουν τη δουλειά τους και δεν μπορούν να βρουν νέα. Θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος των περιφερειών και του κοινωνικού τους κεφαλαίου, η έξυπνη εξειδίκευση και ένα πρόγραμμα για το ανθρώπινο κεφάλαιο.</p> <p>⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόσθετες παρατηρήσεις σχετικά με την Ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2022» (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη).</p>	<p>Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ένα από τα κύρια συστήματα διακυβέρνησης για την εφαρμογή κοινωνικά δίκαιων μεταβάσεων και την παρακολούθηση της προόδου τους είναι το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη δηλώσει ότι η εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων στον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, μαζί με την παρακολούθησή του μέσω του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων, αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση⁽¹⁾. Ωστόσο, εκτιμά ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην αλληλεπίδραση των περιβαλλοντικών πολιτικών με τις πολιτικές για την απασχόληση, ούτως ώστε ο τελικός ισολογισμός να ευνοεί τη δημιουργία ποιοτικών και βιώσιμων θέσεων εργασίας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης, σύμφωνα με τους εθνικούς τους κανόνες, να παρέχουν και να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε επιδόματα ανεργίας ή επαρκές ελάχιστο εισόδημα για όσους χάνουν τη δουλειά τους και δεν μπορούν να βρουν νέα. Θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος των περιφερειών και του κοινωνικού τους κεφαλαίου, η έξυπνη εξειδίκευση και ένα πρόγραμμα για το ανθρώπινο κεφάλαιο.</p> <p>⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πρόσθετες παρατηρήσεις σχετικά με την Ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2022» (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη).</p>

Αιτιολογία

Καθώς το κείμενο αναφέρεται σε «όσους χάνουν τη δουλειά τους και δεν μπορούν να βρουν νέα», φαντάζει λογικό ο όρος «εισόδημα» να αναφέρεται σε «ελάχιστο εισόδημα». Στην περίπτωση αυτή, η χρησιμοποιούμενη ορολογία θα πρέπει να αντικατοπτρίζει τη διατύπωση που χρησιμοποιείται στο σημείο 1.5 του σχεδίου γνωμοδότησης, ήτοι την «παροχή πρόσβασης σε (...) επαρκές ελάχιστο εισόδημα». Επιπλέον, θα μπορούσε να γίνει αναφορά στα συστήματα επιδομάτων ανεργίας των κρατών μελών.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ: 79

Ψήφοι κατά: 98

Αποχές: 8

ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ 3

SOC/718 — Ενεργειακή πολιτική και αγορά εργασίας

Σημείο 1.9

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Γνωμοδότηση του τμήματος	Τροπολογία
<p>Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τόσο οι μεγάλες επιχειρήσεις όσο και οι ΜΜΕ καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη του στόχου της ενεργειακής μετάβασης, με απαιτητικές προϋποθέσεις για την προώθηση βιώσιμης ποιοτικής απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, καθώς και για τη διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στις ενεργειακές υπηρεσίες (π.χ. με την πρόληψη της ενεργειακής φτώχειας). Ωστόσο, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι μεγαλύτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ, η ΕΟΚΕ ζητά να βελτιωθούν, να απλουστευθούν και να γίνουν πιο ευέλικτα τα προγράμματα για την πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση, χάρη σε υπηρεσίες συνεχούς στήριξης και συνδρομής.</p>	<p>Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τόσο οι μεγάλες επιχειρήσεις όσο και οι ΜΜΕ καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη του στόχου της ενεργειακής μετάβασης, μέσω της προώθησης και της παροχής βιώσιμης ποιοτικής απασχόλησης, συμβάλλοντας έτσι στην παροχή κοινωνικής προστασίας, καθώς και μέσω του ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν στη διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στις ενεργειακές υπηρεσίες (π.χ. συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην πρόληψη της ενεργειακής φτώχειας). Ωστόσο, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι μεγαλύτερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ, η ΕΟΚΕ ζητά να βελτιωθούν, να απλουστευθούν και να γίνουν πιο ευέλικτα τα προγράμματα για την πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση, χάρη σε υπηρεσίες συνεχούς στήριξης και συνδρομής.</p>

Αιτιολογία

Σκοπός της τροπολογίας είναι η αποσαφήνιση του κειμένου για να εξηγηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι εταιρείες και οι ΜΜΕ συμβάλλουν στην παροχή βιώσιμης απασχόλησης και κατ' επέκταση στην παροχή κοινωνικής προστασίας.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ: 76

Ψήφοι κατά: 99

Αποχές: 8

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Στήριξη των εξελίξεων στην αγορά εργασίας: πώς μπορεί να διατηρηθεί η απασχολησιμότητα, να τονωθεί η παραγωγικότητα και να αναπτυχθούν δεξιότητες, ιδίως στις ΜΜΕ»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2023/C 146/03)

Εισηγήτρια: **Mariya MINCHEVA**

Αίτηση γνωμοδότησης	Απόφαση του Προεδρείου: 18.1.2022
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	20.1.2022
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας
Αρμόδιο τμήμα	Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	30.1.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	22.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	153/2/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η **ευρωπαϊκή αγορά εργασίας μετασχηματίζεται** και αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις που απορρέουν από την επιτάχυνση της τεχνολογικής προόδου και τη βιώσιμη έξυπνη ανάπτυξη, σε συνδυασμό με την κλιματική αλλαγή, τις **δημογραφικές μεταβολές** και τη γήρανση, τη μετανάστευση και την **ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση**. Ο μετασχηματισμός αυτός απαιτεί καλή κατανόηση του **είδους των δεξιοτήτων** που απαιτούνται για τους μελλοντικούς μετασχηματισμούς της αγοράς εργασίας, μεταξύ άλλων και στις ΜΜΕ, με στόχο τη διατήρηση βιώσιμης απασχολησιμότητας, την επίτευξη υψηλού επιπέδου παραγωγικότητας και τον περιορισμό των ελλείψεων εργατικού δυναμικού.

1.2. Η **ανάπτυξη δεξιοτήτων και η αποτελεσματική εφαρμογή του δικαιώματος και της πρόσβασης στη διά βίου μάθηση** πρέπει να αποτελούν **αναπόσπαστο τμήμα ευρύτερων στρατηγικών οικονομικής ανάπτυξης και σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας**. Η τεχνολογική επανάσταση έχει ισχυρό αντίκτυπο **στη φύση της εργασίας και στις θέσεις εργασίας** και επιταχύνει τις τάσεις όσον αφορά την **αναδιάρθρωση της απασχόλησης**. Επομένως, η απασχολησιμότητα συνδέεται άμεσα με την ικανότητα αναβάθμισης των δεξιοτήτων των εργαζομένων και επανεπιδίκευσής τους σε επίπεδο επιχείρησης, προκειμένου να είναι εφικτή η διαχείριση των αλλαγών και της στάσης των ατόμων απέναντι στις νέες δεξιότητες και ευκαιρίες και στα κίνητρα για την ανάπτυξή τους.

1.3. Διάφοροι παράγοντες, όπως η γηράσκουσα κοινωνία και οι δημογραφικές τάσεις, θέτουν μια σειρά **προκλήσεων όσον αφορά τη διαχείριση των μεταβάσεων στον κύκλο ζωής της απασχόλησης**. Οι προκλήσεις αυτές σχετίζονται με τη δίκαιη και ίση μεταχείριση των διαφορετικών γενεών, τα κίνητρα και την ισότιμη πρόσβαση σε κατάρτιση και ανάπτυξη δεξιοτήτων, καθώς και τις ευκαιρίες αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανεπιδίκευσης, με στόχο να συμβάλουν στην αύξηση των επιπέδων παραγωγικότητας, στη βελτίωση των ατομικών επαγγελματικών ικανοτήτων, στη διαχείριση των διαφορών μεταξύ των γενεών, καθώς και στη διαγενεακή συνεργασία και αλληλοϋποστήριξη στον χώρο εργασίας. Η εκπαίδευση των ενηλίκων είναι απαραίτητη για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους και μπορεί να αποφέρει μια σειρά από προσωπικά, κοινωνικά, οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.

1.4. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συμμαρτίζεται την άποψη σύμφωνα με την οποία **η ΕΕ χρειάζεται μια επανάσταση στον τομέα των δεξιοτήτων ώστε να εξασφαλίσει ότι οι πολίτες μπορούν να ευημερήσουν** ⁽¹⁾ και ζητεί την κινητοποίηση των προσπαθειών και την ανάληψη αποτελεσματικής κοινής δράσης από ιδρύματα, επιχειρήσεις, κοινωνικούς εταίρους και ενδιαφερόμενους φορείς, στο πλαίσιο του συμφώνου για τις δεξιότητες, καθώς και την υλοποίηση των φιλόδοξων στόχων που ορίζονται στο πρόγραμμά της. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ανακηρυχθεί το 2023 ευρωπαϊκό έτος Δεξιοτήτων ⁽²⁾.

1.5. Οι **κοινωνικοί εταίροι** αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, με στόχο την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και τη διατήρηση δεξιοτήτων απασχολησιμότητας. Ο ρόλος τους σε μια υγιή και αποτελεσματική διαδικασία συλλογικών διαπραγματεύσεων είναι ζωτικής σημασίας, αφενός, για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των προσδοκιών των εργαζομένων από την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και των αναγκών των επιχειρήσεων και, αφετέρου, για την αναγνώριση των δεξιοτήτων και τη βελτίωση της σύνδεσης μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων, των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) και των υπηρεσιών απασχόλησης με πολιτικές για την ανάπτυξη της καινοτομίας, της βιομηχανίας, του εμπορίου και της τεχνολογίας. Ο κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις είναι ισχυρά εργαλεία για την επίτευξη των στόχων αυτών. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών είναι σε θέση να προσφέρουν μη τυπικά και άτυπα μαθησιακά περιβάλλοντα και να αναλάβουν ουσιαστική δέμευση για την ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων των εταιρικών εθελοντών. Οι αντίστοιχες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, ιδίως εκείνες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας ή εργάζονται με διάφορες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

1.6. Οι **νέες μορφές απασχόλησης**, δρόντως προστατευμένες, που απορρέουν από αλλαγές στη φύση της εργασίας, μπορούν να προσφέρουν διάφορες ευκαιρίες για την ενασχόληση με την επιχειρηματικότητα, τη διαφοροποίηση των εισοδημάτων και την άσκηση επαγγελματικών και λοιπών δραστηριοτήτων που δεν ήταν παλαιότερα διαθέσιμες. Η διατήρηση της απασχολησιμότητας υπό αυτές τις συνθήκες απαιτεί κατάλληλη νομοθεσία, μεταξύ άλλων μέσω συλλογικών διαπραγματεύσεων, σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης το οποίο να διευκολύνει την ανάπτυξη επιχειρηματικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, νέο είδος τρόπου σκέψης για την παροχή κινήτρων, καθώς και ορθό νομικό και οικονομικό πνεύμα.

1.7. Ο **ψηφιακός μετασχηματισμός** μπορεί να αποτελέσει πρόκληση για τη διατήρηση της απασχολησιμότητας και την επιτυχή υλοποίηση της αγοράς εργασίας για μεγάλα τμήματα της κοινωνίας μας. Ενέχει δυνητικό κίνδυνο διεύρυνσης των ανισοτήτων λόγω διαφορών στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένων των βασικών γνώσεων γραφής και ανάγνωσης και του λειτουργικού αλφαριθμητισμού, των ηλικιακών φραγμών και της πρόσβασης στις σύγχρονες τεχνολογίες, καθώς και του βαθμού χρήσης των τεχνολογιών ανάλογα με τις δεξιότητες και τα εισοδήματα. Η ικανότητα συνεχούς επικαιροποίησης των **ψηφιακών δεξιοτήτων** σύμφωνα με τις αλλαγές που συντελούνται στην αγορά εργασίας και η εισαγωγή νέων τεχνολογιών θα συγκαταλέγονται αναμφίβολα μεταξύ των σημαντικότερων μελλοντικών προκλήσεων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ επικροτεί τις εκτεταμένες επενδύσεις που προβλέπονται στα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας για τη στήριξη της ενίσχυσης των ψηφιακών δεξιοτήτων ⁽³⁾.

1.8. Για να είναι επιτυχής, η **πράσινη μετάβαση** θα απαιτήσει άτομα με τις κατάλληλες δεξιότητες και χώρους εργασίας με σωστό εργασιακό περιβάλλον και πράσινα συστήματα παραγωγής. Οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης σε ορισμένους τομείς της οικονομίας στους οποίους οι υφιστάμενες θέσεις εργασίας θα υποστούν ριζικό μετασχηματισμό. Υπάρχουν τέσσερις ομάδες **δεξιοτήτων** που θεωρούνται ιδιαίτερα σημαντικές για τα **πράσινα** επαγγέλματα: μηχανολογικές και τεχνικές δεξιότητες· επιστημονικές δεξιότητες· δεξιότητες λειτουργικής διαχείρισης· και δεξιότητες παρακολούθησης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις δράσεις που έχουν ήδη αναληφθεί σε επίπεδο ΕΕ για την προώθηση της μάθησης σχετικά με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την πράσινη μετάβαση στην ΕΕ ⁽⁴⁾ και ζητεί να παρασχεθούν πρακτικές λύσεις στους πολίτες και στις επιχειρήσεις της ΕΕ.

⁽¹⁾ Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο δεξιοτήτων για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα, COM(2020) 274 final.

⁽²⁾ Βλέπε την ομιλία της Προέδρου Ursula von der Leyen, για την κατάσταση της Ένωσης το 2022, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/SPEECH_22_5493

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/assets/thematic_analysis/scoreboard_thematic_analysis_digital_skills.pdf

⁽⁴⁾ GreenComp: το ευρωπαϊκό πλαίσιο ικανοτήτων για τη βιωσιμότητα
Σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα (2022/C 243/04).
Σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, σχετικά με τη μάθηση για την πράσινη μετάβαση και τη βιώσιμη ανάπτυξη (2022/C 243/01).

1.9. Οι μελλοντικές ανάγκες της αγοράς εργασίας θα απαιτούν ολοένα και πιο προηγμένες γνωστικές δεξιότητες υψηλότερης βαθμίδας, καθιστώντας δυνατή τη λειτουργία και τη λήψη αποφάσεων σε ένα απρόβλεπτο, ασύνηδες και δυναμικά μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Οι «μεταδεξιότητες», οι οποίες αυξάνουν και επιταχύνουν την απόκτηση άλλων δεξιοτήτων και λειτουργούν ως καταλύτης για την ταχύτερη μάθηση και την επιτυχή διά βίου ανάπτυξη, είναι βασικός παράγοντας για τη διατήρηση της απασχολησιμότητας στις σύγχρονες συνθήκες.

1.10. Ο ρόλος των συστημάτων ως προς την απόκτηση, την πρόβλεψη και την ταξινόμηση των δεξιοτήτων αναδεικνύεται σε βασικό παράγοντα στο πλαίσιο των δυναμικά μεταβαλλόμενων αναγκών της αγοράς εργασίας. Παράλληλα, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση εργαλείων για την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες στις μεμονωμένες χώρες χρειάζονται βελτίωση και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά και να αξιοποιούν πλήρως τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας.

1.11. Η τοποθέτηση των δεξιοτήτων και των προσόντων στο επίκεντρο του ευρωπαϊκού πολιτικού διαλόγου αναμένεται να τονώσει:

1.11.1. την κινητοποίηση κυβερνήσεων, επιχειρήσεων, κοινωνικών εταίρων και ενδιαφερομένων μερών για την ανάπτυξη και εφαρμογή σύγχρονων ολοκληρωμένων στρατηγικών δεξιοτήτων σε εθνικό και σε τομεακό επίπεδο· τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων ευκαιριών μάθησης και εξέλιξης· την προσέλκυση και διατήρηση ταλέντων για την ανάπτυξη βασικών ψηφιακών, πράσινων και γνωστικών ικανοτήτων και ήπιων δεξιοτήτων· την ικανότητα διαχείρισης των αλλαγών· και την απελευθέρωση περισσότερων δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων·

1.11.2. τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης σε συστήματα αντιστοίχισης δεξιοτήτων και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις υπάρχουσες ορθές πρακτικές στον εν λόγω τομέα. Αυτά μπορεί να είναι συστήματα που λειτουργούν τόσο στις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης όσο και στον ιδιωτικό τομέα·

1.11.3. την επιτάχυνση των διαδικασιών εκσυγχρονισμού και ενσωμάτωσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, την αύξηση της ελκυστικότητας, της ποιότητας, της ευελιξίας και της προσαρμοστικότητάς της στις ανάγκες διαφορετικών ηλικιών και κατηγοριών εργαζομένων, στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και στην ανάγκη οικοδόμησης βασικών ικανοτήτων με στόχο τη διασφάλιση υγιούς ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, την ανταγωνιστικότητα, τη βιωσιμότητα και τη μετάβαση σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία·

1.11.4. τη δημιουργία συνθηκών και κινήτρων για τη συμμετοχή των νέων στην αγορά εργασίας μέσω επαγγελματικού προσανατολισμού, προκειμένου να τους δοθεί πρόσβαση σε ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας και σε πραγματική εξέλιξη της σταδιοδρομίας τους.

1.12. Οι ΜΜΕ θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να εργάζονται σε δίκτυα που αλληλεπιδρούν, να συνεργάζονται για τον επιμερισμό του κόστους της έρευνας σχετικά με τις ανάγκες σε δεξιότητες και να συνενώνουν τις ικανότητές τους για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της διττής μετάβασης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων. Βασικός παράγοντας για τη βιώσιμη λειτουργία τους είναι οι συνθήκες που επικρατούν εντός της τοπικής κοινότητας στην οποία λειτουργούν, τα περιφερειακά συστήματα απασχόλησης, η υποστήριξη των τοπικών διοικήσεων και η πρόσβασή τους στις νέες τεχνολογίες, την καινοτομία και τις υπηρεσίες των κέντρων επαγγελματικής αριστείας.

1.13. Η πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών δεξιοτήτων πρέπει να αναπτυχθεί ευρέως από τους οικονομικούς παράγοντες και τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη. Η υποστήριξη των ΜΜΕ είναι αναγκαία προκειμένου να διευκολυνθεί η υλοποίηση της πολιτικής τους για την κατάρτιση και την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου. Ειδικότερα, τα συστήματα εναλλασσόμενης κατάρτισης και μάθησης στον χώρο εργασίας είναι ιδιαίτερα προσαρμοσμένα στις ανάγκες των ΜΜΕ. Εν προκειμένω, οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου στους τομείς δραστηριότητάς τους.

2. Γενικές παρατηρήσεις και πλαίσιο

2.1. Η πανδημία COVID-19 μάς τοποθέτησε σε ένα νέο πλαίσιο που οδήγησε σε αλλαγές συμπεριφοράς, στάσης και νοοτροπίας της κοινωνίας. Οι προσδοκίες και η συμπεριφορά των καταναλωτών (περισσότερη διαδικτυακή επικοινωνία και αλληλεπίδραση), καθώς και τα επιχειρηματικά μοντέλα και η οργάνωση της εργασίας (πιο απομακρυσμένες και υβριδικές μορφές εργασίας) έχουν αλλάξει. Η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση προετοιμάζουν το έδαφος για την προσαρμογή των υφιστάμενων συστημάτων και πρακτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης, προκειμένου να είναι σε θέση να παρέχουν τις δέουσες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες.

2.2. Οι δεξιότητες, τα προσόντα και η απασχόληση, η μεταβαλλόμενη φύση της εργασίας και η ανάπτυξη μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς έχουν αποτελέσει αντικείμενο πολλών γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ ⁽⁵⁾, οι οποίες εξακολουθούν να είναι επίκαιρες μέχρι σήμερα. Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι να αναλυθεί τι είδους δεξιότητες απαιτούνται για τους μελλοντικούς μετασχηματισμούς της αγοράς εργασίας, πώς μπορεί να διατηρηθεί η απασχολησιμότητα και να έχει συμβολή στην ενίσχυση της παραγωγικότητας, αλλά και να διερευνηθούν αποτελεσματικές στρατηγικές για τη βελτίωση της ανάπτυξης του εργατικού δυναμικού και τον περιορισμό των ελλείψεων εργατικού δυναμικού, μεταξύ άλλων και στις ΜΜΕ.

2.3. Οι στρατηγικές ανάπτυξης δεξιοτήτων πρέπει να ενταχθούν στις πολιτικές και στα σχέδια ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο σε συνέργεια με τη βιομηχανική έρευνα και την οικονομική ανάπτυξη. Τα κράτη θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ανάπτυξη τομέων με υψηλή προστιθέμενη αξία, να βοηθήσουν τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις να διαχειριστούν τις αλλαγές και να είναι σε θέση να συμβαδίσουν με την καινοτομία στον τεχνολογικό, τον ψηφιακό και τον πράσινο τομέα. Αυτό θα απαιτήσει περαιτέρω επενδύσεις σε πόρους και προγραμματισμό όσον αφορά ένα σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης που είναι ικανό να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις και να εξαλείψει την αναντιστοιχία στην αγορά εργασίας.

2.4. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η διατήρηση βιώσιμης απασχολησιμότητας είναι πολύπλευρο ζήτημα, σε περίπτωση που οι κύριες προκλήσεις σχετίζονται με τη μεταβαλλόμενη φύση της εργασίας, τις θέσεις εργασίας και τα επαγγέλματα, την ανάγκη αποτελεσματικής εφαρμογής του δικαιώματος στη διά βίου μάθηση και ανάπτυξη, την ψηφιοποίηση, τον αυξανόμενο ρόλο του ανθρώπινου δυναμικού και της παραγωγικότητας της εργασίας, τις αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας, τις δημογραφικές μεταβολές και την ανάγκη διασφάλισης νέων προτύπων εξισορρόπησης της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής με ελαστικό ωράριο εργασίας, καθώς και προώθησης της παράτασης του εργασιακού βίου ⁽⁶⁾. Χρειάζεται ένα υποστηρικτικό περιβάλλον, προκειμένου να είναι τα άτομα σε θέση να κατανοούν και να έχουν πλήρη επίγνωση της σημασίας της κατάρτισης για την επαγγελματική τους ζωή, αλλά και να διαθέτουν δυνατότητα και κίνητρα αξιοποίησης όλων των ευκαιριών για διά βίου μάθηση, ανεξάρτητα από τα στάδια της ζωής τους. Στο πλαίσιο αυτό, η ικανότητα διατήρησης της εργασίας συνδέεται άμεσα με τις στάσεις απέναντι σε νέες δεξιότητες και την ικανότητα ανάπτυξης τους σύμφωνα με τη δυναμική της αγοράς εργασίας.

2.5. Οι κοινωνικοί εταίροι αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για την ανάπτυξη και τη διατήρηση δεξιοτήτων απασχολησιμότητας. Είναι οι πλέον κατάλληλοι να υποστηρίξουν τη σύγκλιση μεταξύ των προσδοκιών των εργαζομένων από την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και των αναγκών των επιχειρήσεων σε δεξιότητες. Ο ρόλος τους, ιδίως μέσω μιας υγιούς και αποτελεσματικής δομής συλλογικών διαπραγματεύσεων, είναι επίσης ουσιώδης κατά τη διαδικασία αναγνώρισης των δεξιοτήτων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, προκειμένου να βελτιωθεί το συνολικό αποτέλεσμα στις αγορές εργασίας, χρειάζεται να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ των εκπαιδευτικών συστημάτων, των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) και των υπηρεσιών απασχόλησης με πολιτικές για την ανάπτυξη της καινοτομίας, της βιομηχανίας, του εμπορίου και της τεχνολογίας, καθώς και των μακροοικονομικών πολιτικών. Αυτό θα μπορούσε να αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματικό σε τοπικό επίπεδο.

2.6. Οι αλλαγές στη φύση της εργασίας οδηγούν επίσης στην ανάπτυξη νέων και ευέλικτων μορφών εργασιακών σχέσεων και μη τυποποιημένων μοντέλων απασχόλησης που αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο είναι δομημένη η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Οι νέες μορφές εργασίας, δεόντως προστατευμένες, μπορούν να διανοίξουν νέες ευκαιρίες για την ενασχόληση με την επιχειρηματικότητα, τη διαφοροποίηση των εισοδημάτων και την άσκηση επαγγελματικών και λοιπών δραστηριοτήτων που δεν ήταν παλαιότερα διαθέσιμες. Από την άλλη πλευρά, οι νέες μορφές εργασίας θα πρέπει να εγγυώνται την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία, δεδομένου ότι αυτή συνδέεται άμεσα με την οικονομική βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Η

⁽⁵⁾ Μελέτη του Παρατηρητηρίου της Αγοράς Εργασίας με θέμα «The work of the future, ensuring lifelong learning and training of employees» (Εργασίες του μέλλοντος: διασφάλιση της διά βίου μάθησης και της επιμόρφωσης των εργαζομένων) (2022)· «Το μέλλον της εργασίας — Απόκτηση των κατάλληλων γνώσεων και δεξιοτήτων για την κάλυψη των αναγκών των μελλοντικών θέσεων εργασίας» (2017)· «Βιώσιμη χρηματοδότηση για τη διά βίου μάθηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων στο πλαίσιο της έλλειψης ειδικευμένου εργατικού δυναμικού» (2019)· «Ο μεταβαλλόμενος κόσμος της εργασίας και η μακροβιότητα/γήρανση του πληθυσμού — Προϋποθέσεις για να παραμείνουν οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας ενεργοί στον νέο κόσμο της εργασίας» (2019)· «Ψηφιοποίηση, τεχνητή νοημοσύνη και ισότητα — Πώς θα ενισχυθεί η ΕΕ στον παγκόσμιο αγώνα για τις μελλοντικές δεξιότητες και την εκπαίδευση χωρίς τον κοινωνικό αποκλεισμό των ατόμων;» (2019)· «Επαγγελματική κατάρτιση: η αποτελεσματικότητα των συστημάτων κατάρτισης στην πρόβλεψη των αναγκών της αγοράς εργασίας και την αντιστοίχισή τους με τις δεξιότητες και ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων και των διαφόρων ενδιαφερομένων φορέων» (2020)· «Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα» (2020)· «Πώς μπορούν, με βάση την εκπαίδευση και την κατάρτιση και υπό το πρίσμα της διά βίου μάθησης, να προαχθούν οι δεξιότητες που χρειάζονται στην Ευρώπη ώστε να εδραιωθεί μια κοινωνία πιο δίκαιη, πιο βιώσιμη, πιο ψηφιακή, πιο ανθεκτική και με μεγαλύτερη συνοχή» (2020)· «Στρατηγική για τις ΜΜΕ με στόχο μια βιώσιμη και ψηφιακή Ευρώπη» (2020)· «Βιομηχανικά οικοσυστήματα, στρατηγική αυτονομία και ευμερσία» (2021)· «Μεική μάθηση» (2021)· «Δέμη μέτρων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση» (2022) κ.λπ.

⁽⁶⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/industrial-relations-dictionary/active-ageing>
http://erc-online.eu/wp-content/uploads/2017/03/With-signatures_Framework-agreement-on-active-ageing.pdf

διατήρηση της απασχολησιμότητας υπό αυτές τις συνθήκες απαιτεί κατάλληλη νομοθεσία (μεταξύ άλλων μέσω συλλογικών διαπραγματεύσεων), νέο είδος τρόπου σκέψης για την παροχή κινήτρων, ορθό νομικό και οικονομικό πνεύμα, καθώς και προθυμία για την ανάπτυξη επιχειρηματικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.

2.7. Η υιοθέτηση των ψηφιακών τεχνολογιών και ο αντίκτυπος που έχουν στη φύση και στην οργάνωση της εργασίας μπορεί να θέσει σοβαρές προκλήσεις για τη διατήρηση της απασχολησιμότητας και την επίτευξη επιτυχημένων αποτελεσμάτων στην αγορά εργασίας. Η ψηφιοποίηση μπορεί να ενέχει κίνδυνο διεύρυνσης των υφιστάμενων ανισοτήτων λόγω των τεράστιων διαφορών στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των βασικών γνώσεων γραφής και ανάγνωσης και του λειτουργικού αλφαριθμητισμού, των ηλικιακών φραγμών και της πρόσβασης στις σύγχρονες τεχνολογίες, καθώς και λόγω του βαθμού χρήσης των τεχνολογιών ανάλογα με τις δεξιότητες και τα εισοδήματα. Καθώς η νέα γενιά είναι σε μεγάλο βαθμό ψηφιακή και οι ηλικιωμένοι τείνουν να προτιμούν μορφές αναλογικής εργασίας, οι διαφορετικές γενεές μπορούν να είναι αμοιβαία επωφελείς. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις μαζικές επενδύσεις σε ψηφιακές δεξιότητες μέσω των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

2.8. Οι πράσινες δεξιότητες είναι οι γνώσεις, οι ικανότητες, οι αξίες και οι συμπεριφορές που απαιτούνται για τη διαβίωση, την ανάπτυξη και τη στήριξη μιας βιώσιμης και αποδοτικής ως προς τη χρήση των πόρων κοινωνίας (⁷). Η πράσινη μετάβαση θα απαιτήσει αλλαγές στις διεργασίες παραγωγής και στα επιχειρηματικά μοντέλα, θα διαφοροποιήσει αναπόφευκτα τις απαραίτητες δεξιότητες και τα καθήκοντα που σχετίζονται με πολλά ήδη υφιστάμενα επαγγέλματα και θα καταστήσει αναγκαία προγράμματα αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης των εργαζομένων. Για να είναι επιτυχής, η πράσινη μετάβαση θα απαιτήσει άτομα με τις κατάλληλες δεξιότητες. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την πολιτική απάντηση προς τον σκοπό αυτόν και ζητεί να παρασχεθούν πρακτικές λύσεις στους πολίτες και τις επιχειρήσεις της ΕΕ προσφερθούν πρακτικές λύσεις στους πολίτες και στις επιχειρήσεις της ΕΕ.

2.9. Οι μη αναστρέψιμες δημογραφικές τάσεις, η συρρίκνωση του εργατικού δυναμικού και η αύξηση της μακροζωίας καθιστούν απαραίτητη την προώθηση νέων πολιτικών οργάνωσης της εργασίας, προγραμμάτων ανταλλαγών μεταξύ των γενεών, νέων προτύπων εξισορρόπησης της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής με ευέλικτο συμφωνημένο ωράριο εργασίας, καθώς και μέτρων που μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της παραγωγικότητας της εργασίας και στην προώθηση της της παράτασης του εργασιακού βίου. Στο πλαίσιο της ικανότητας επαγγελματικής ένταξης, ανακύπτουν πολλά προβλήματα και προκλήσεις όσον αφορά τη διαχείριση των μεταβάσεων στους κύκλους ζωής που σχετίζονται με την εργασία. Τα παραπάνω αφορούν τη δίκαιη και ίση μεταχείριση των γενεών στην αγορά εργασίας, τη νοοτροπία που σχετίζεται με την κατανόηση της ηλικίας, τη διευθέτηση των διαφορών μεταξύ των γενεών και τη διαχείριση του κοινωνικού κεφαλαίου. Η πρόσβαση σε ίσες ευκαιρίες διά βίου μάθησης για όλους συμβάλλει στη διατήρηση της απασχολησιμότητας και στην αύξηση της παραγωγικότητας σε όλα τα στάδια της ζωής, καθώς και στην ενίσχυση της συνεργασίας και της στήριξης μεταξύ των γενεών στον χώρο εργασίας.

2.10. Η προσέλκυση μεταναστών με ιδιαίτερες δεξιότητες είναι επίσης σημαντικό τμήμα οποιασδήποτε μελλοντικής αλυσίδας εφοδιασμού δεξιοτήτων. Η ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Προσέλκυση δεξιοτήτων και ταλέντων στην ΕΕ» αποτελεί θετικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

3. Δεξιότητες που απαιτούνται για τους μελλοντικούς μετασχηματισμούς στην αγορά εργασίας

3.1. Οι δεξιότητες είναι κείρας σημασίας για την ικανότητα των κοινωνιών, των επιχειρήσεων και των ατόμων να ευδοκούν σε έναν ολοένα και πιο διασυνδεδεμένο και ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο. Το μέλλον της εργασίας θα είναι διαφορετικό για άτομα με διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης και προσόντα. Η ζήτηση για θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης θα μειωθεί σταδιακά, παρότι αρκετές εξ αυτών θα διαφυλαχθούν. Ορισμένα από τα εργασιακά καθήκοντα που σχετίζονται με φυσικές, χειρωνακτικές ή αριθμητικές δεξιότητες, καθώς και με δεξιότητες εξυπηρέτησης πελατών, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο διαφοροποίησης ή εξαφάνισης λόγω της υιοθέτησης του αυτοματισμού και των ευφών συστημάτων. Ωστόσο, τα βιοτεχνικά ή τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα θα διατηρηθούν και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους είναι μείζονος σημασίας για τη συμμετοχή στην οικονομική και την κοινωνική ανάπτυξη. Λόγω της ψηφιακής και της πράσινης μετάβασης, η ζήτηση για εκπαίδευση και προσόντα υψηλού επιπέδου θα αυξηθεί σημαντικά, ενώ οι θέσεις εργασίας μεσαίας ειδίκευσης θα παραμείνουν προσωρινά σταθερές, αλλά πολλές από αυτές θα μετασχηματιστούν σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

3.2. Ο ρόλος των συστημάτων ως προς την απόκτηση, την πρόβλεψη και την ταξινόμηση των δεξιοτήτων αναδεικνύεται σε βασικό παράγοντα στο πλαίσιο των δυναμικά μεταβαλλόμενων αναγκών της αγοράς εργασίας. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την τάση για τη δημιουργία και την ανάπτυξη ευρωπαϊκών ταξινόμιων και λεξικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων, όπως το ευρωπαϊκό σύστημα ταξινόμησης δεξιοτήτων, ικανοτήτων, προσόντων και επαγγελμάτων (ESCO), το ευρωπαϊκό πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων (DigComp 2.2), το πλαίσιο ψηφιακών ικανοτήτων για εκπαιδευτές (DigCompEdu), το ευρωπαϊκό πλαίσιο ηλεκτρονικών ικανοτήτων, το ευρωπαϊκό λεξικό δεξιοτήτων και ικανοτήτων (DISCO), το EU Occupations, το GreenComp κ.λπ., τα οποία

(⁷) Οργανισμός Βιομηχανικής Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

συμβάλουν σημαντικά στη διαφάνεια των δεξιοτήτων που απαιτούνται στην αγορά εργασίας, στη δυνατότητα μεταφοράς των προσόντων και στην εισαγωγή μιας προσέγγισης βάσει ικανοτήτων ως προς την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Παράλληλα, επικροτείται η άποψη (*) ότι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση εργαλείων για την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες στις μεμονωμένες χώρες δεν βρίσκεται στο απαιτούμενο επίπεδο, καθώς και ότι όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν συμμετέχουν ενεργά ή δεν αξιοποιούν πλήρως τα αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας.

3.3. Οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στον καθορισμό στρατηγικών ανάπτυξης δεξιοτήτων βάσει δεδομένων προερχόμενων από επαγγελματικά και εδαφικά παρατηρητήρια. Ως εκ τούτου, είναι ουσιώδες να εξασφαλιστεί η εξαρχής συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην εν λόγω διαδικασία, με στόχο την αποτροπή τυχόν αναντιστοιχίας μεταξύ των πραγματικών αναγκών των εργοδοτών και των εργαζομένων στην Ευρώπη.

3.4. Οι **ψηφιακές δεξιότητες** θα συγκαταλέγονται αναμφίβολα μεταξύ των πιο σημαντικών δεξιοτήτων στο μέλλον. Η ανάγκη για εξειδικευμένες και ιδιαίτερα ανεπτυγμένες ψηφιακές δεξιότητες αυξάνεται σημαντικά σε όλους τους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας.

3.5. Παρατηρείται επίσης αυξημένη ανάγκη για δεξιότητες STEM (θετικές επιστήμες, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά), καθώς και για συνδυασμούς διεπιστημονικών δεξιοτήτων —«υβριδικές δεξιότητες», «εγκάρσιες δεξιότητες» και «διαλειτουργικές δεξιότητες». Η επαγγελματική εμπειρογνομosύνη, οι δεξιότητες στους τομείς της έρευνας και της ανάλυσης προοπτικών, οι δεξιότητες εμπειροστατωμένης ανάλυσης και ερμηνείας σύνθετων πληροφοριών, καθώς και οι τεχνολογικές δεξιότητες θα εκτιμώνται όλο και περισσότερο. Ο γενικός δείκτης πράσινων δεξιοτήτων (**) προσδιορίζει τέσσερις ομάδες **δεξιοτήτων** που θεωρούνται εξαιρετικά σημαντικές για τα **πράσινα** επαγγέλματα: μηχανολογικές και τεχνικές δεξιότητες· επιστημονικές δεξιότητες· δεξιότητες λειτουργικής διαχείρισης· και δεξιότητες παρακολούθησης.

3.6. Οι μελλοντικές οικονομίες και ανάγκες της αγοράς εργασίας θα απαιτούν ολοένα και πιο προηγμένες **γνωστικές δεξιότητες** υψηλότερης βαθμίδας, καθιστώντας δυνατή τη λειτουργία και τη λήψη αποφάσεων σε ένα απρόβλεπτο, ασύνηδες και δυναμικά μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Τις περισσότερες φορές, πρόκειται για δεξιότητες αναλυτικής, δημιουργικής, καινοτόμου, άτυπης, συστημικής, εννοιολογικής, στρατηγικής, αφηρημένης, αυτόνομης και κριτικής σκέψης. Οι **«μεταδεξιότητες»**, οι οποίες αυξάνουν και επιταχύνουν την απόκτηση άλλων δεξιοτήτων και λειτουργούν ως καταλύτης για την ταχύτερη μάθηση και την επιτυχή διά βίου ανάπτυξη, είναι κείρας σημασίας για τη διατήρηση της απασχολησιμότητας στις σύγχρονες συνθήκες.

3.7. Οι μηχανές και οι αλγόριθμοι δεν θα υποκαταστήσουν την ανάγκη για **«μη τεχνικές δεξιότητες»** στην αγορά εργασίας. Το μέλλον της εργασίας και η αλλαγή επαγγελματικών προφίλ θα απαιτήσει μια πληθώρα κοινωνικοεπικοινωνιακών και συμπεριφορικών δεξιοτήτων, οι πιο περιζήτητες από τις οποίες θα είναι η συναισθηματική νοημοσύνη, η ενσυναίσθηση, η οικοδομική σχέση, η δικτύωση, η αποτελεσματική επικοινωνία, η αυτοπεποίθηση, η ομαδική εργασία, το στυλ, η επιχειρηματική δεοντολογία, η διαπολιτισμική ανοχή, η ικανότητα διαπραγμάτευσης, η διαχείριση συγκρούσεων κ.λπ.

3.8. Πολλές **διαλειτουργικές** και **συμπεριφορικές** δεξιότητες που σχετίζονται με την προσωπική αποτελεσματικότητα έρχονται επίσης στο προσκήνιο των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας. Οι δεξιότητες που απαιτούνται περισσότερο σε αυτό το πλαίσιο είναι η επιχειρηματικότητα και η ομαδική εργασία, οι δεξιότητες λήψης αποφάσεων και επίλυσης προβλημάτων, ο προσανατολισμός στα αποτελέσματα, η πολυδιεργασία, η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα, το πνεύμα πρωτοβουλίας, η επανορθωτικότητα, η υπευθυνότητα, ο αυτοέλεγχος, η προνοητικότητα, η προσοχή στη λεπτομέρεια, η διαχείριση της αβεβαιότητας, της έντασης και του άγχους, η διαχείριση του χρόνου κ.λπ.

4. Ανάπτυξη εργατικού δυναμικού για μια συμπεριληπτική αγορά εργασίας και υψηλή παραγωγικότητα

4.1. Προκειμένου η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας να ανταποκριθεί στις μελλοντικές προκλήσεις, πρέπει πρωτίστως να είναι συμπεριληπτική, να διασφαλίζει ίσους όρους ανταγωνισμού και να δημιουργεί προϋποθέσεις για επενδύσεις σε ικανοποιητικά συστήματα απασχόλησης που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και να καθοδηγήσουν αποτελεσματικές πολιτικές κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων, σε συνδυασμό με ισχυρές ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας. Παρά τις διαφορετικές παραδόσεις και πρακτικές μεταξύ των κρατών μελών, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι υπάρχει ανάγκη για:

4.1.1. βελτιστοποίηση των συστημάτων παρακολούθησης, ανάλυσης και πρόβλεψης των αναγκών της αγοράς εργασίας σε δεξιότητες·

(*) Βλέπε «Skill needs anticipation: systems and approaches. Analysis of stakeholder survey on skill needs assessment and anticipation» (Οι δεξιότητες χρειάζονται πρόβλεψη: συστήματα και προσεγγίσεις. Ανάλυση της έρευνας των ενδιαφερομένων μερών σχετικά με την εκτίμηση και την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες). ΔΟΕ — Γενεύη, 2017, ISBN: 978-92-2-130248-3 (https://www.cedefop.europa.eu/files/2223_en.pdf).

(**) Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με νέο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την εκπαίδευση των ενηλίκων 2021-2030 (2021/C 504/02).

(*) <http://www.nber.org/papers/w21116>

4.1.2. ενίσχυση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και όλων των ενδιαφερομένων μερών, με ιδιαίτερη έμφαση τόσο στην ικανότητα των επιχειρήσεων να αναπτύσσουν εσωτερικές διαδικασίες για τον εντοπισμό των ελλείψεων όσον αφορά τις δεξιότητες και των αναγκών κατάρτισης, όσο και στην εφαρμογή μέτρων για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση του εργατικού δυναμικού τους·

4.1.3. εφαρμογή σύγχρονων προσεγγίσεων και τεχνολογιών της πληροφορίας για την ενίσχυση, τη συστηματοποίηση σε όλους τους τομείς και τις περιφέρειες και την παροχή προσβάσιμων αναλυτικών δεδομένων σχετικά με τις δεξιότητες, με σκοπό την παροχή κατάρτισης και προσόντων σχετικών με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας· για παράδειγμα, οι πλατφόρμες εύρεσης ταλέντων μπορούν να περιλαμβάνουν, αφενός, διάφορες πληροφορίες σχετικά με τους εργαζόμενους (δεξιότητες, ικανότητες, εμπειρία, επιθυμία για επαγγελματική εξέλιξη, δημογραφικά στοιχεία, ανάγκες κατάρτισης, ευκαιρίες εξέλιξης) και, αφετέρου, τις ανάγκες των εργοδοτών·

4.1.4. διενέργεια, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, στρατηγικής αξιολόγησης των προκλήσεων και των επιπτώσεων όσον αφορά τις θέσεις εργασίας, τα επαγγέλματα, τα προσόντα, τις δραστηριότητες και τις δεξιότητες που σχετίζονται με τη μετάβαση σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία, καθώς και να αναπτυχθούν κατάλληλες μορφές προσόντων και επανειδίκευσης, σε συνδυασμό με επενδύσεις στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και την υποστήριξη των ατόμων που επηρεάζονται από την αλλαγή ή τη μετάβαση σε πράσινες θέσεις εργασίας·

4.1.5. να αναλυθούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι νέοι κατά την απόκτηση προσόντων και δεξιοτήτων STEM και να αναληφθούν στοχευμένες ενέργειες για την αύξηση της ελκυστικότητας της εκπαίδευσης και της σταδιοδρομίας στους τομείς STEM μεταξύ των κοριτσιών και των γυναικών·

4.1.6. να ληφθούν μέτρα για τη δημιουργία ευέλικτων, ανθεκτικών και διαχρονικών συστημάτων ΕΕΚ που μπορούν να προσελκύσουν τους νέους και να υποστηρίξουν την είσοδό τους σε μια μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας, αλλά και να διασφαλίσουν την πρόσβαση των ενηλίκων σε επαγγελματικά προγράμματα δεόντως προσαρμοσμένα τόσο στις ανάγκες τους όσο και στη διττή πράσινη και ψηφιακή μετάβαση·

4.1.7. να διασφαλιστεί ένας πιο ενεργός στρατηγικός ρόλος για τους κοινωνικούς εταίρους στην επιτάχυνση του κύκλου δημιουργίας και προσφοράς νέων προσόντων, στην επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών, στους μηχανισμούς χρηματοδότησης και στο ποιοτικό ελεγκτικό έργο. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα μικροδιαπιστευτήρια, στις προδιαγραφές ποιότητάς τους και στις δυνατότητες αναγνώρισης και ένταξής τους σε δίκτυα ευρύτερων προσόντων· και επέκταση της πρακτικής της σύστασης τομεακών επιτροπών επίσης σε τοπικό επίπεδο, με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, για την αντιμετώπιση των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων και για τη δημιουργία ευέλικτων μικροδιαπιστευτηρίων που ανταποκρίνονται ευρέως στις ανάγκες κατάρτισης των εταιρειών·

4.1.8. ενθάρρυνση της χρήσης συλλογικών διαπραγματεύσεων για τη διασφάλιση της πρόσβασης στη διά βίου μάθηση και τη διευκόλυνση της ένταξης στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων, μέσω: ατομικών λογαριασμών μάθησης με διερεύνηση της δυνατότητας αμειβόμενης άδειας κατάρτισης και θέσπιση ενός ελάχιστου αριθμού ωρών κατάρτισης ανά έτος· παροχής κινήτρων για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανεκπαίδευση· αναγνώρισης των προσόντων σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ· ανάπτυξης εταιρικών συστημάτων διαχείρισης γνώσης· σύναψης συμβάσεων καθοδήγησης με έμπειρους συνταξιούχους υπαλλήλους κ.λπ·

4.1.9. να αναπτυχθούν πολιτικές που διασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση στη μάθηση και στις ευκαιρίες εξέλιξης. Τούτο συνεπάγεται τα εξής:

4.1.9.1. εφαρμογή των τριών σταδίων που καθορίζονται στη σύσταση της ΕΕ του 2016 με θέμα «Διαδρομές Αναβάθμισης των Δεξιοτήτων: Νέες Ευκαιρίες για Ενηλίκους»: αξιολόγηση δεξιοτήτων, παροχή εξατομικευμένης προσφοράς μάθησης και επικύρωση και αναγνώριση των δεξιοτήτων που αποκτώνται·

4.1.10. επίδειξη ιδιαίτερης προσοχής στις κατηγορίες εργαζομένων που αποκλείονται συχνότερα από την κατάρτιση, αλλά που, γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, τη χρειάζονται περισσότερο: άτομα χαμηλής ειδίκευσης· άτομα άνω των 45 ετών· άτομα με αναπηρία· γυναίκες που επιστρέφουν στην εργασία μετά από παρατεταμένες απουσίες λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων και ευθυνών φροντίδας· μετανάστες και πρόσφυγες. Ο ρόλος των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών επιχειρήσεων είναι καθοριστικής σημασίας για την παροχή βοήθειας σε αυτές τις ευάλωτες ομάδες όσον αφορά τις ανάγκες κατάρτισής τους.

5. Προκλήσεις για τις ΜΜΕ όσον αφορά την ανάπτυξη των δεξιοτήτων που απαιτούνται για τους μελλοντικούς μετασχηματισμούς της αγοράς εργασίας

5.1. Οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν το 99 % του συνόλου των επιχειρήσεων στην ΕΕ. Περίπου 24 εκατομμύρια ΜΜΕ δημιουργούν προστιθέμενη αξία άνω των 4 τρισεκατομμυρίων ευρώ και απασχολούν πάνω από 90 εκατομμύρια άτομα, αντιπροσωπεύοντας μια καίρια πηγή επιχειρηματικού πνεύματος και καινοτομίας, πράγμα που είναι ουσιώδες για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας⁽¹⁰⁾. Η σημασία των ΜΜΕ αναγνωριζόταν ανέκαθεν, αλλά η νόσος COVID-19 κατέστησε σαφές πόσο ευάλωτες είναι αυτές οι επιχειρήσεις στις εξωτερικές επιδράσεις, ειδικά στο πλαίσιο μιας κρίσης που έχει θέσει τεράστιο αριθμό ΜΜΕ σε επισφαλή οικονομική κατάσταση και εκατομμύρια θέσεις εργασίας σε κίνδυνο.

5.2. Οι ΜΜΕ αντιμετωπίζουν τις ίδιες προκλήσεις με όλες τις άλλες επιχειρήσεις, αλλά έχουν συγκεκριμένα προβλήματα που σχετίζονται με τη βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά και τη χρηματοδότηση, την υιοθέτηση της καινοτομίας, την ψηφιοποίηση, τη μετάβαση σε κλιματικά ουδέτερα επιχειρηματικά μοντέλα και τη στροφή από τη γραμμική στην κυκλική παραγωγή.

5.3. Λόγω των περιορισμένων πόρων, της ανεπαρκούς εμπειρογνομosύνης και της περιφερειακής τους θέσης, η συντριπτική πλειονότητα των ΜΜΕ αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες για την προσέλκυση ταλάντων, καθώς και για την επιλογή, την κατάρτιση, την εξέλιξη, την παροχή κινήτρων και τη διατήρηση του προσωπικού. Μόνο το 40 % περίπου των ΜΜΕ έχει γραπτώς καταγεγραμμένες στρατηγικές και πολιτικές για τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού. Λόγω των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν προκειμένου να αντισταθμίσουν την απουσία του προσωπικού σε περίπτωση εξωτερικής κατάρτισης, καθώς και λόγω της περιορισμένης οικονομικής τους δυνατότητας, οι ΜΜΕ εμφανίζουν χαμηλότερο ποσοστό από τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά τη χρήση μορφών επαγγελματικής κατάρτισης με φυσική παρουσία.

5.4. Η συντριπτική πλειονότητα των ΜΜΕ δραστηριοποιείται σε συγκεκριμένα εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς και/ή σε μη παραδοσιακούς οικονομικούς τομείς, όπου η φύση της εργασίας απαιτεί ειδικές επαγγελματικές δεξιότητες που χρειάζεται να αποκτηθούν και να αναπτυχθούν σε πραγματικές και πρακτικές συνθήκες. Η απασχόληση περιορισμένου ανθρώπινου δυναμικού συχνά συνεπάγεται ότι οι θέσεις εργασίας απαιτούν ευρύτερη εξειδίκευση και μεταβιβάσιμες υβριδικές δεξιότητες που συνδέονται με την ανάγκη συνδυασμού ενός ευρύτερου φάσματος λειτουργικών καθηκόντων.

5.5. Οι ειδικές ανάγκες των ΜΜΕ σε δεξιότητες σχετίζονται κυρίως με την τεχνολογική επιχειρηματικότητα, τον εντοπισμό επιχειρηματικών ευκαιριών, την αξιολόγηση και τη διαχείριση κινδύνου, τις πηγές χρηματοδότησης, την ανάπτυξη εταιρικών στρατηγικών, επιχειρηματικών έργων και σχεδίων, την εφαρμογή καινοτόμων επιχειρηματικών μοντέλων, τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, την ψηφιακή προβολή της εικόνας τους και το ψηφιακό μάρκετινγκ, σύμφωνα με το καθιερωμένο ρυθμιστικό πλαίσιο, τη διοίκηση του προσωπικού, την πράσινη οικονομία και τη χρήση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, καθώς και την κυκλική οικονομία.

5.6. Λόγω της τεχνικής φύσης των επαγγελματιών σε μεγάλο αριθμό ΜΜΕ που διαθέτουν μοναδική τεχνογνωσία, ιδίως σε εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς, η κατάρτιση στον χώρο εργασίας προσφέρει εύστοχη λύση για τις ανάγκες τους σε δεξιότητες. Ομοίως, η κατάρτιση στον χώρο εργασίας είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των προκλήσεων του ψηφιακού και του πράσινου μετασχηματισμού. Αυτό το είδος κατάρτισης διευκολύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων στις ΜΜΕ χάρη στην απλουστευμένη δυνατότητα που προσφέρει για τη διοργάνωση εσωτερικής κατάρτισης και τη μεταφορά γνώσεων εντός της εταιρείας. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της διατήρησης των επιπέδων παραγωγής όταν οι εργαζόμενοι απουσιάζουν για να παρακολουθήσουν μαθήματα κατάρτισης, οι εργοδότες θα πρέπει να προσφεύγουν σε κατάλληλες μορφές κατάρτισης και σε ειδικά μέσα, όπως η ανταλλαγή προγραμμάτων —σε τομεακό ή τοπικό επίπεδο— που προωθούν συνέργειες μεταξύ των ΜΜΕ, και να διαθέτουν πρόσβαση σε στοχευμένα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης.

5.7. Η πρόβλεψη των μελλοντικών αναγκών δεξιοτήτων πρέπει να αναπτυχθεί ευρέως από τους οικονομικούς παράγοντες και τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη. Οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο προς τον σκοπό αυτόν, μέσω του κοινωνικού διαλόγου σε επαγγελματικούς κλάδους και τομείς.

Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽¹⁰⁾ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/63/small-and-medium-sized-enterprises>

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

576Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ,
22.2.2023 - 23.2.2023

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 260/2012 και (ΕΕ) 2021/1230 όσον αφορά τις άμεσες μεταφορές πίστωσης σε ευρώ»

[COM(2022) 546 final — 2022/0341 (COD)]

(2023/C 146/04)

Εισηγητής: ο κ. **Christophe LEFÈVRE**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 21.11.2022 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 16.11.2022
Νομική βάση	Άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	27.1.2023
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	64/0/1
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	22.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	146/1/1

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) εκφράζει την ικανοποίησή της για τον εν λόγω κανονισμό σχετικά με τις άμεσες μεταφορές πίστωσης σε ευρώ, δεδομένου ότι, τα τελευταία χρόνια, η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει μια γνωμοδότηση για τις πληρωμές λιανικής⁽¹⁾ και μια γνωμοδότηση για το ευρωπαϊκό οικονομικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα⁽²⁾ με στόχο τη συμβολή στην ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά, την απλούστευση των διασυννοριακών δραστηριοτήτων και τη διασφάλιση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών μεταξύ καταναλωτών, επιχειρήσεων και ΜΜΕ.

1.2. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η προσβασιμότητα των υπηρεσιών για τους Ευρωπαίους καταναλωτές και τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή υιοθέτηση των άμεσων πληρωμών στην ΕΕ. Όσο περισσότεροι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών (στο εξής: πάροχοι ΥΠ)⁽³⁾ θα αρχίσουν να προσφέρουν άμεσες πληρωμές, τόσο πιο επιτυχημένη θα είναι η υιοθέτηση των άμεσων πληρωμών στην ΕΕ. Οι άμεσες πληρωμές σε ευρώ θα είναι διαθέσιμες σε όλους τους πολίτες και τις επιχειρήσεις που διατηρούν τραπεζικό λογαριασμό στην ΕΕ και στις χώρες του ΕΟΧ. Στόχος της πρότασης είναι να διασφαλιστεί ότι οι άμεσες πληρωμές σε ευρώ είναι οικονομικά προσιτές, ασφαλείς και απρόσκοπτες σε ολόκληρη την ΕΕ.

⁽¹⁾ ΕΕ C 220 της 9.6.2021, σ. 72.

⁽²⁾ ΕΕ C 341 της 24.8.2021, σ. 41.

⁽³⁾ Ο πάροχος ΥΠ είναι πάροχος υπηρεσιών πληρωμών κατά την έννοια του παραρτήματος I της οδηγίας (ΕΕ) 2015/2366 (οδηγία PSD2), όπως πιστωτικό ίδρυμα, ίδρυμα πληρωμών ή ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος.

1.3. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η τράπεζα του εντολέα δεν θα πρέπει να ζητεί προμήθεια για τον έλεγχο της αντιστοιχίας μεταξύ του διεθνούς αριθμού τραπεζικού λογαριασμού (IBAN) και του ονόματος του δικαιούχου, αλλά ότι ο εν λόγω έλεγχος θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στην τιμή της ίδιας της άμεσης πληρωμής. Η ΕΟΚΕ συνιστά να απαιτείται από τους παρόχους ΥΠ να μην χρεώνουν περισσότερο για άμεσες πληρωμές σε ευρώ απ' ό,τι για τις τακτικές μεταφορές πίστωσης σε ευρώ, ιδίως εάν το σύστημα ελέγχου του IBAN επεκταθεί σε όλες τις πληρωμές του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (EXΠΕ).

1.4. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί ο έλεγχος του IBAN να μην περιορίζεται στις άμεσες πληρωμές, αλλά να επεκταθεί και στις παραδοσιακές μεταφορές πίστωσης έως την παροχή τους από τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών (στο εξής: πάροχοι ΥΠ).

1.5. Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και τα ιδρύματα πληρωμών εξαιρούνται προς το παρόν από το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού. Η εξαίρεση αυτή θα πρέπει να ανακληθεί μόλις χορηγηθεί στα εν λόγω ιδρύματα πρόσβαση στα συστήματα πληρωμών, μετά την τροποποίηση της οδηγίας σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού (98/26/EK) ⁽⁴⁾. Οι μη τραπεζικοί πάροχοι ΥΠ θα πρέπει να καλύπτονται από τον κανονισμό, εφόσον η προσφορά υπηρεσιών πληρωμών τους περιλαμβάνει την τήρηση λογαριασμού πληρωμών και την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης. Μέχρι τότε, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται οι κανόνες περί ευθύνης και ελέγχου του IBAN όταν τα εν λόγω τρίτα μέρη χρησιμοποιούνται για τη δρομολόγηση άμεσων πληρωμών.

1.6. Ωστόσο, δεδομένου ότι ο εν λόγω κανονισμός τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 260/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁵⁾, πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι επενδυτικές υπηρεσίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας (ΕΕ) 2015/2366 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁶⁾ [άρθρο 3 στοιχείο θ) της οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά (PSD2)].

1.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει:

- να καταστήσει υποχρεωτική και χωρίς τη χρέωση ειδικής προμήθειας την υπηρεσία που επιτρέπει την ενημέρωση των πελατών όταν διαπιστώνεται αναντιστοιχία μεταξύ του ονόματος του δικαιούχου και του IBAN·
- να διασφαλίσει ότι, όταν διαπιστώνεται αναντιστοιχία κατά τη διάρκεια του ελέγχου του IBAN από την τράπεζα του δικαιούχου, η τράπεζα αυτή ενημερώνει την τράπεζα του εντολέα για την κατάσταση·
- να διασφαλίσει ότι, όταν διαπιστώνεται αναντιστοιχία και ο καταναλωτής αποφασίσει παρ' όλα αυτά να επιβεβαιώσει την άμεση πληρωμή, η τράπεζα του εντολέα δεν θα είναι πλέον υπεύθυνη εάν ο δικαιούχος δεν είναι ο σωστός·
- να προτείνει στοχευμένα μέτρα για τη βελτίωση της καταπολέμησης της απάτης, δεδομένου ότι ο IBAN θα επηρεάσει μόνο τις απάτες «εγκεκριμένων πιστωτικών εντολών» (APP — authorised push payments).

1.8. Προκειμένου να αποφευχθούν οι διαφορετικές ερμηνείες όσον αφορά την εφαρμογή των κυρώσεων, η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθούν στον κανονισμό διατάξεις για τη διασφάλιση της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ και να επεξηγηθούν οι ακόλουθες πτυχές:

- ο τρόπος με τον οποίο οι πάροχοι ΥΠ που δραστηριοποιούνται σε διάφορες χώρες θα πρέπει να αξιολογούν αυτές τις καταστάσεις και τι μέτρα θα πρέπει να λαμβάνουν·
- ο τρόπος με τον οποίο οι πληροφορίες αυτές θα ανταλλάσσονται εντός της ΕΕ·
- ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπίζεται το ζήτημα της αποζημίωσης σε τέτοιες περιπτώσεις·
- να γίνεται αναφορά σε έναν μόνο κατάλογο προσώπων ή οντοτήτων που υπόκεινται σε κυρώσεις της ΕΕ, ο οποίος εγκρίνεται μέσω κανονισμών του Συμβουλίου δυνάμει του άρθρου 215 της ΣΛΕΕ και θα πρέπει να καθίσταται αμέσως διαθέσιμος στους παρόχους ΥΠ. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να αποτελούν τον επίσημο κατάλογο των προσώπων ή οντοτήτων που υπόκεινται σε κυρώσεις της ΕΕ (περιοριστικά μέτρα).

⁽⁴⁾ ΕΕ L 166 της 11.6.1998, σ. 45.

⁽⁵⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 260/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαρτίου 2012, σχετικά με την καθιέρωση τεχνικών απαιτήσεων και επιχειρηματικών κανόνων για τις μεταφορές πίστωσης και τις άμεσες χρεώσεις σε ευρώ και με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 924/2009 (ΕΕ L 94 της 30.3.2012, σ. 22).

⁽⁶⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2015/2366 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, σχετικά με υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 2002/65/EK, 2009/110/EK και 2013/36/ΕΕ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και την κατάργηση της οδηγίας 2007/64/EK (ΕΕ L 337 της 23.12.2015, σ. 35).

1.9. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να εκθέσει λεπτομερώς το επεξηγηματικό μέρος του κανονισμού, ώστε να καλύψει τη γενική θέση της ΕΕ και να παράσχει μια ερμηνεία για τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε αγαθά και υπηρεσίες όσον αφορά τις κυρώσεις που ισχύουν για τις εισαγωγές, τις εξαγωγές, τη μεταφορά, την απαγόρευση ορισμένων αγαθών κ.λπ.

1.10. Οι πάροχοι ΥΠ θα μπορούσαν να παρακολουθούν αποτελεσματικότερα τις κυρώσεις, διαθέτοντας εσωτερικούς καταλόγους παρακολούθησης και το δικαίωμα —αλλά όχι την υποχρέωση, σύμφωνα με τον κανονισμό για τη νομοθεσία θωράκισης— αναφοράς σε καταλόγους άλλων χωρών (ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο κ.λπ.), μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τους κινδύνους δυσφήμισης και τους συναφείς τραπεζικούς κινδύνους (τρέχουσα πρακτική της αγοράς). Τα συγκεκριμένα μέτρα επί του προκειμένου περιλαμβάνουν:

— κατάρτιση εσωτερικών καταλόγων παρακολούθησης, οι οποίοι θα περιλαμβάνουν κατά κανόνα οντότητες που εμπλέκονται σε παραβιάσεις κυρώσεων ή κινδύνους κυρώσεων, είδη διπλής χρήσης κ.λπ.·

— χρήση του καταλόγου που παρέχεται από την εθνική αρμόδια αρχή (ΕΑΑ) σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

1.11. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα να επιτραπεί στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και στα ιδρύματα πληρωμών να συμμετέχουν στα συστήματα πληρωμών ως άμεσοι συμμετέχοντες, και αναγνωρίζει τις δυνατότητες που προσφέρει η επέκταση της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις άμεσες πληρωμές στα επτά κράτη μέλη της ΕΕ που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ, τα οποία αποτελούν μέρος της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Οι άμεσες πληρωμές είναι μια μορφή μεταφοράς πίστωσης στο πλαίσιο της οποίας τα χρηματικά ποσά μεταφέρονται από τον λογαριασμό του πληρωτή στον λογαριασμό του δικαιούχου της πληρωμής εντός δευτερολέπτων, ανά πάσα στιγμή, ημέρα ή νύχτα, οποιαδήποτε ημέρα του έτους. Αυτό διαχωρίζει τις άμεσες πληρωμές από τις άλλες μεταφορές πίστωσης, οι οποίες διεκπεραιώνονται από παρόχους υπηρεσιών πληρωμών (πάροχοι ΥΠ) μόνο κατά τη διάρκεια των εργάσιμων ωρών, με τα χρηματικά ποσά να πιστώνονται στον δικαιούχο πληρωμής μόνον έως το τέλος της επόμενης εργάσιμης ημέρας.

2.2. Στην ΕΕ, υφίσταται ήδη η αρχιτεκτονική για τις άμεσες πληρωμές σε ευρώ. Περιλαμβάνει διάφορα συστήματα πληρωμών που προσφέρουν άμεσο διακανονισμό, καθώς και το σύστημα άμεσης μεταφοράς πίστωσης στον ΕΧΠΕ (στο εξής: σύστημα SCT Inst).

2.3. Στην ανακοίνωσή της, της 24ης Σεπτεμβρίου 2020 ⁽⁷⁾, η Επιτροπή ανακοίνωσε νομοθετική πρόταση με την οποία θα απαιτείται η διάθεση άμεσων πληρωμών σε ευρώ από τους παρόχους ΥΠ στην ΕΕ έως το τέλος του 2021. Επιπλέον, στην ανακοίνωσή της, της 20ής Ιανουαρίου 2021 ⁽⁸⁾, η Επιτροπή επανέλαβε τη σημασία της στρατηγικής της για τις πληρωμές λιανικής και της ψηφιακής καινοτομίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Στη συνέχεια, συμπεριέλαβε πρωτοβουλία για τις άμεσες πληρωμές στο πρόγραμμα εργασίας της για το 2022 ⁽⁹⁾.

2.4. Η δυνατότητα πραγματοποίησης άμεσων πληρωμών σε ευρώ θα είναι διαθέσιμη σε όλους τους πολίτες και τις επιχειρήσεις που διατηρούν τραπεζικό λογαριασμό στην ΕΕ και στις χώρες του ΕΟΧ, ανεξάρτητα αν ο λογαριασμός τηρείται σε ευρώ ή σε άλλο νόμισμα της ΕΕ. Στόχος της πρότασης είναι να διασφαλιστεί ότι οι άμεσες πληρωμές σε ευρώ είναι οικονομικά προσιτές, ασφαλείς και απρόσκοπτες σε ολόκληρη την ΕΕ. Η παρούσα πρόταση θα στηρίξει την καινοτομία και τον ανταγωνισμό στην αγορά πληρωμών της ΕΕ, σε πλήρη συμμόρφωση με τους ισχύοντες κανόνες για τις κυρώσεις και για την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος. Θα συμβάλει επίσης στην επίτευξη των ευρύτερων στόχων της Επιτροπής σχετικά με την ψηφιοποίηση και την ανοικτή στρατηγική αυτονομία. Η παρούσα πρωτοβουλία ευθυγραμμίζεται με την προτεραιότητα της Επιτροπής να δημιουργήσει μια οικονομία στην υπηρεσία των ανθρώπων και να διαμορφώσει ένα ελκυστικότερο επενδυτικό περιβάλλον.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Τα τελευταία χρόνια, η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει μία γνωμοδότηση για τις πληρωμές ⁽¹⁰⁾ και μία γνωμοδότηση για το ευρωπαϊκό οικονομικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα ⁽¹¹⁾, με στόχο τη συμβολή στην ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά, την απλούστευση των διασυννοριακών δραστηριοτήτων και τη διασφάλιση των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών μεταξύ καταναλωτών, επιχειρήσεων και ΜΜΕ.

⁽⁷⁾ COM(2020) 592 final, της 24ης Σεπτεμβρίου 2020.

⁽⁸⁾ COM(2021) 32 final, της 19ης Ιανουαρίου 2021.

⁽⁹⁾ COM(2021) 645 final, της 19ης Οκτωβρίου 2021.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 220 της 9.6.2021, σ. 72.

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 341 της 24.8.2021, σ. 41.

3.2. Στο τέλος του 2022, λίγο περισσότερο από το 13 % ⁽¹²⁾ όλων των μεταφορών πίστωσης σε ευρώ ήταν άμεσες. Επίσης:

- 1 στους 3 παρόχους ΥΠ της ΕΕ δεν προσφέρουν άμεσες πληρωμές σε ευρώ·
- στη ζώνη του ευρώ, 70 εκατομμύρια λογαριασμοί πληρωμών δεν επιτρέπουν στους κατόχους τους να αποστέλλουν χρήματα και να λαμβάνουν άμεσες πληρωμές σε ευρώ·
- έως και το 9,4 % των διασυνοριακών άμεσων πληρωμών σε ευρώ απορρίπτονται από τους παρόχους πληρωμών λόγω αναποτελεσματικού ελέγχου των κυρώσεων.

3.3. Από την ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προκύπτει ότι έως και 200 δισεκατ. ευρώ —τα οποία είναι επί του παρόντος δεσμευμένα στο χρηματοπιστωτικό σύστημα— αποδεσμεύονται ανά πάσα στιγμή για παραγωγική χρήση, με αποτέλεσμα οικονομικά οφέλη της τάξης των 1,34 έως 1,84 δισεκατ. ευρώ ετησίως. Η αξιολόγηση αυτή δεν λαμβάνει υπόψη τον αυξανόμενο πληθωρισμό στην Ευρώπη από 10 έως 30 % σε ορισμένες χώρες που προκλήθηκε λόγω του ρωσικού πολέμου στην Ουκρανία και της πανδημίας COVID-19.

3.4. Για τους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις, τις ΜΜΕ και τους εμπόρους λιανικής, οι άμεσες πληρωμές συνεπάγονται ασφαλέστερες συναλλαγές, καθώς τα χρήματα λαμβάνονται αμέσως. Σε μια πρόσθετη επιλογή πληρωμής, δηλαδή στις διασυνοριακές ευρωπαϊκές πληρωμές, η εξοικονόμηση δαπανών για εγγυήσεις πληρωμών που δεν χρειάζονται βελτίωσε τη διαχείριση των ταμειακών ροών.

3.5. Οι άμεσες πληρωμές θα αυξήσουν επίσης την επιλογή των μέσων πληρωμής στα φυσικά καταστήματα (τα λεγόμενα σημεία πώλησης, PoS). Προς το παρόν, οι πληρωμές στα φυσικά καταστήματα είναι δυνατές μόνο με μετρητά ή με κάρτα. Στην πράξη, για τις διασυνοριακές συναλλαγές χρησιμοποιούνται μόνο διεθνή συστήματα καρτών. Με τη νομοθεσία αυτή θα είναι δυνατή η χρήση άμεσων πληρωμών για διασυνοριακές πληρωμές.

3.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για:

- την απαίτηση για τους παρόχους ΥΠ που παρέχουν τακτικές υπηρεσίες μεταφοράς πίστωσης σε ευρώ να προσφέρουν τη δυνατότητα αποστολής και λήψης άμεσων πληρωμών σε ευρώ·
- την απαίτηση για έλεγχο των κυρώσεων με τη μορφή πολύ συχνών ελέγχων των πελατών με βάση τους καταλόγους κυρώσεων της ΕΕ (όπως συμβαίνει ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη για τις εγχώριες πληρωμές), και όχι για κάθε μεμονωμένη συναλλαγή·
- την απαίτηση για τους παρόχους ΥΠ να προσφέρουν μια υπηρεσία που επιτρέπει στους πελάτες να ενημερώνονται όταν διαπιστώνεται αναντιστοιχία μεταξύ του ονόματος του δικαιούχου πληρωμής και του κωδικού αναγνώρισης λογαριασμού πληρωμών, ο οποίος είναι συνήθως ο IBAN, όπως δηλώνεται από τον πληρωτή.

3.7. Η ΕΟΚΕ συνιστά να απαιτείται από τους παρόχους ΥΠ να μην χρεώνουν περισσότερο για τις άμεσες πληρωμές σε ευρώ απ' ό,τι για τις τακτικές μεταφορές πίστωσης σε ευρώ, ιδίως εάν το σύστημα ελέγχου του IBAN επεκταθεί σε όλες τις πληρωμές του ΕΧΠΕ.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Δεδομένου ότι ο υπό εξέταση κανονισμός τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 260/2012, έχει το ίδιο πεδίο εφαρμογής. Ωστόσο, δεν είναι σαφές αν αυτοί οι νέοι κανόνες ισχύουν και για τις επενδυτικές υπηρεσίες. Οι εν λόγω υπηρεσίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας (ΕΕ) 2015/2366 [άρθρο 3 στοιχείο θ) της οδηγίας PSD2]. Θα ήταν σκόπιμο να διευκρινιστεί αυτή η εξαίρεση. Ο έλεγχος της αντιστοιχίας μεταξύ του IBAN και του ονόματος του δικαιούχου αποτελεί καθήκον της τράπεζας του δικαιούχου για το οποίο η τράπεζα οφείλει να πραγματοποιήσει επενδύσεις. Ωστόσο, η τράπεζα αυτή δεν γνωρίζει ποιος είναι ο αποστολέας και δεν έχει καμία σχέση με αυτόν ή αυτήν. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να ζητήσει προμήθεια από τον αποστολέα. Η τράπεζα του εντολέα μπορεί να ζητήσει προμήθεια από τον αποστολέα, αλλά αυτό θα ήταν παράλογο, καθώς η εργασία πραγματοποιείται κυρίως από την τράπεζα του δικαιούχου. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η τράπεζα του εντολέα δεν θα πρέπει να ζητεί την καταβολή προμήθειας για την εν λόγω υπηρεσία, αλλά —αν τη ζητεί— αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνεται στην τιμή της ίδιας της άμεσης μεταφοράς και να μην χρεώνεται χωριστά ως προμήθεια ανά συναλλαγή, διότι θα μπορούσε να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην προθυμία των πληρωτών να χρησιμοποιήσουν την υπηρεσία και, ως εκ τούτου, στην ασφάλεια των συναλλαγών για τους πληρωτές.

⁽¹²⁾ <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/what-we-do/sepa-instant-credit-transfer>

- Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης επιφυλάξεις σχετικά με το κατά πόσον ο έλεγχος του IBAN αποτελεί αμιγώς προαιρετική υπηρεσία στην οποία ο καταναλωτής πρέπει να επιλέξει να συμμετάσχει στο πλαίσιο κάθε συναλλαγής ή όλων των συναλλαγών του. Σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. πληρωμή μέσω κινητού τηλεφώνου) η διαχείριση μπορεί να γίνει εξαιρετικά περιπλοκή δυσχεραίνοντας ταυτόχρονα την εξυπηρέτηση του πληρωτή — ο πληρωτής θα είναι υποχρεωμένος να λαμβάνει απόφαση κάθε φορά που ξεκινά η μεταφορά πίστωσης και να κάνει άσκοπα κλικ.
- Η ΕΟΚΕ επιθυμεί ο έλεγχος του IBAN να μην περιορίζεται στις άμεσες πληρωμές, αλλά να επεκταθεί και στις παραδοσιακές μεταφορές πίστωσης έως την παροχή τους από τους παρόχους ΥΠ.
- Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και τα ιδρύματα πληρωμών εξαιρούνται προς το παρόν από το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού. Η εξαίρεση αυτή θα πρέπει να ανακληθεί μόλις χορηγηθεί στα εν λόγω ιδρύματα πρόσβαση στα συστήματα πληρωμών, μετά την τροποποίηση της οδηγίας σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού. Οι μη τραπεζικοί πάροχοι ΥΠ θα πρέπει να καλύπτονται από τον κανονισμό, εφόσον η προσφορά υπηρεσιών πληρωμών τους περιλαμβάνει την τήρηση λογαριασμού πληρωμών και την εκτέλεση μεταφορών πίστωσης. Μέχρι τότε, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται οι κανόνες περί ευθύνης και ελέγχου του IBAN όταν τα εν λόγω τρίτα μέρη χρησιμοποιούνται για τη δρομολόγηση άμεσων πληρωμών.

4.2. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, για την επιτυχή υιοθέτηση των άμεσων πληρωμών στην ΕΕ, η προσβασιμότητα των Ευρωπαίων καταναλωτών και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στις υπηρεσίες είναι ζωτικής σημασίας. Επομένως, όσο περισσότεροι πάροχοι ΥΠ αρχίσουν να προσφέρουν άμεσες πληρωμές, τόσο πιο επιτυχημένες θα είναι οι άμεσες πληρωμές στην ΕΕ. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα να επιτραπεί στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος και στα ιδρύματα πληρωμών να συμμετέχουν στα συστήματα πληρωμών ως άμεσοι συμμετέχοντες, και αναγνωρίζει τις δυνατότητες που προσφέρει η επέκταση της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις άμεσες πληρωμές στα επτά κράτη μέλη της ΕΕ που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ, τα οποία αποτελούν μέρος της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

4.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, εκτός από τον προτεινόμενο κανονισμό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει:

- να επιτρέπει την ενημέρωση των πελατών, μέσω άμεσης ηλεκτρονικής κοινοποίησης, όταν διαπιστώνεται αναντιστοιχία μεταξύ του ονόματος του δικαιούχου και του IBAN ή οποιουδήποτε άλλου κωδικού αναγνώρισης που χρησιμοποιείται, όπως δηλώνεται από τον πληρωτή. Η υπηρεσία αυτή πρέπει να είναι υποχρεωτική και χωρίς ειδική προμήθεια·
- να διασφαλίσει ότι, όταν διαπιστώνεται αναντιστοιχία κατά τη διάρκεια του ελέγχου του IBAN από την τράπεζα του δικαιούχου, η τράπεζα αυτή ενημερώνει την τράπεζα του εντολέα για την κατάσταση. Ως εκ τούτου, η τράπεζα του εντολέα ενημερώνει τον καταναλωτή της για την εν λόγω αναντιστοιχία και η πράξη πληρωμής αναστέλλεται·
- να διασφαλίσει ότι, όταν διαπιστώνεται αναντιστοιχία και ο καταναλωτής αποφασίσει παρ' όλα αυτά να επιβεβαιώσει την άμεση πληρωμή, είναι απολύτως σαφές για τον καταναλωτή ότι, εάν δεν έχει υποδείξει τον σωστό δικαιούχο, η τράπεζα του εντολέα δεν είναι πλέον υπεύθυνη εάν ο δικαιούχος δεν είναι ο σωστός·
- να προτείνει στοχευμένα μέτρα για τη βελτίωση της καταπολέμησης της απάτης, δεδομένου ότι ο IBAN θα επηρεάσει μόνο τις απάτες «εγκεκριμένων πιστωτικών εντολών» (APP — authorised push payments). Αυτό μπορεί να γίνει σε συνάρτηση με την ανάπτυξη του συστήματος αιτήματος πληρωμής («Request to Pay») που θεσπίστηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών, το οποίο είναι επίσης ο διαχειριστής του συστήματος SCT για τις άμεσες πληρωμές.

5. Κυρώσεις

5.1. Ένα πολύ υψηλό ποσοστό διασυνοριακών πληρωμών σε ευρώ απορρίπτεται αδικαιολόγητα από τους παρόχους ΥΠ λόγω προβλημάτων κατά την επαλήθευση της εφαρμογής των κυρώσεων. Οι δημόσιες αρχές που είναι αρμόδιες για την επιβολή των κυρώσεων παρέχουν στους παρόχους ΥΠ πληροφορίες σχετικά με τις εταιρείες που υπόκεινται σε κυρώσεις λόγω ελέγχου ή ιδιοκτησίας. Δυστυχώς, δεν είναι ασυνήθιστο οι δημόσιες αρχές σε διάφορες χώρες να ερμηνεύουν διαφορετικά τα κριτήρια ή τους λόγους αλλαγής ιδιοκτησίας και να διατυπώνουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με την επιβολή κυρώσεων στις επιχειρήσεις αυτές. Ως εκ τούτου, μπορεί να επιβάλλονται κυρώσεις σε μια εταιρεία που δραστηριοποιείται σε μια χώρα, αλλά όχι σε άλλη. Ως εκ τούτου, θα ήταν σημαντικό:

- α) να συμπεριληφθούν στον κανονισμό διατάξεις για τη διασφάλιση της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ και να επεξηγηθούν:
- ο τρόπος με τον οποίο οι πάροχοι ΥΠ που δραστηριοποιούνται σε διάφορες χώρες θα πρέπει να αξιολογούν αυτές τις καταστάσεις και τι μέτρα θα πρέπει να λαμβάνουν·
 - ο τρόπος με τον οποίο οι πληροφορίες αυτές θα ανταλλάσσονται εντός της ΕΕ·
 - ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπίζεται το ζήτημα της αποζημίωσης σε τέτοιες περιπτώσεις.

β) να εκτεθεί λεπτομερώς το επεξηγηματικό μέρος του κανονισμού, ώστε να καλύψει τη γενική θέση της ΕΕ και να παράσχει μια ερμηνεία για τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε αγαθά και υπηρεσίες, όπως η χρήση από την ΕΕ στην περίπτωση αγαθών και υπηρεσιών. Κυρώσεις που ισχύουν για τις εισαγωγές, τις εξαγωγές, τη μεταφορά, την απαγόρευση κ.λπ. ορισμένων αγαθών.

5.2. Οι πάροχοι ΥΠ θα μπορούσαν να παρακολουθούν αποτελεσματικότερα τις κυρώσεις, διαθέτοντας εσωτερικούς καταλόγους παρακολούθησης και το δικαίωμα —αλλά όχι την υποχρέωση, σύμφωνα με τον κανονισμό για τη νομοθεσία θωράκισης— αναφοράς σε καταλόγους άλλων χωρών (ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο κ.λπ.), μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τους κινδύνους δυσφήμισης και τους συναφείς τραπεζικούς κινδύνους (τρέχουσα πρακτική της αγοράς). Τα συγκεκριμένα μέτρα επί του προκειμένου περιλαμβάνουν:

- κατάρτιση εσωτερικών καταλόγων παρακολούθησης, οι οποίοι θα περιλαμβάνουν κατά κανόνα οντότητες που εμπλέκονται σε παραβιάσεις κυρώσεων ή κινδύνους κυρώσεων, είδη διπλής χρήσης κ.λπ.
- χρήση του καταλόγου που παρέχεται από την εθνική αρμόδια αρχή (ΕΑΑ) σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

5.3. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να υιοθετήσει διαφορετική ερμηνεία από εκείνη των χωρών εκτός ΕΕ σε ό,τι αφορά τις κυρώσεις. Για λόγους συμμόρφωσης με την εσωτερική και εξωτερική πολιτική, η ΕΟΚΕ συνιστά να απαιτείται από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι οι εποπτικές αρχές θέτουν αμέσως στη διάθεση των παρόχων ΥΠ που τελούν υπό την εποπτεία τους πληροφορίες σχετικά με πρόσωπα ή οντότητες που έχουν συλληχθεί στο πλαίσιο των περιοριστικών μέτρων της ΕΕ, που εγκρίνονται μέσω κανονισμών του Συμβουλίου δυνάμει του άρθρου 215 της ΣΛΕΕ. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να αποτελούν τον επίσημο κατάλογο των προσώπων ή οντοτήτων που υπόκεινται σε κυρώσεις της ΕΕ (περιοριστικά μέτρα). Ο κατάλογος αυτός θα πρέπει να παρέχεται από την εθνική αρμόδια αρχή (ΕΑΑ) σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη συλλογή και την κοινοχρησία δεδομένων που αφορούν υπηρεσίες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1724»

[COM(2022) 571 final — 2022/0358 (COD)]

(2023/C 146/05)

Εισηγητής: ο κ. **Marinel Dănuț MUREȘAN**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 21.11.2022
	Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 1.12.2022
Νομική βάση	Άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	27.1.2023
Υιοθετήθηκε από την Ολομέλεια	22.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	190/0/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Ο προτεινόμενος κανονισμός ανταποκρίνεται στην προσδοκία όλων των έντιμων συμμετεχόντων ενδιαφερόμενων μερών για ρύθμιση της αγοράς βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων και συνάδει με τους άλλους κανονισμούς σε επίπεδο ΕΕ.

1.2. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συνιστά την εφαρμογή των τεχνικών εργαλείων που προτείνονται στον υπό εξέταση κανονισμό για την ανάπτυξη ενός πιο έντιμου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος για τις δραστηριότητες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, την παροχή ασφαλέστερων, διαφανέστερων και δικαιότερων υπηρεσιών βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων και την παροχή αποτελεσματικών εργαλείων στις εθνικές και τις τοπικές αρχές για την προσαρμογή των δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων στις τοπικές συνθήκες και τις συγκεκριμένες ανάγκες των διαφόρων περιοχών της ΕΕ.

1.3. Ο προτεινόμενος κανονισμός δεν διευκρινίζει ποιος θα έχει την υποχρέωση καταχώρισης στοιχείων στο εθνικό ψηφιακό μητρώο ούτε ποια δεδομένα θα πρέπει να καταχωρίζονται σε αυτό, ενώ υπάρχουν ειδικές περιπτώσεις που αφορούν:

- τις πληροφορίες σχετικά με τους εκμισθωτές (ιδιοκτήτης, εκπρόσωπος του ιδιοκτήτη, ενοικιαστής/υπεννοικιαστής, εταιρεία διαμεσολάβησης, εταιρεία διαχείρισης ή συντήρησης των μονάδων καταλυμάτων)
- τις πληροφορίες σχετικά με τις μονάδες καταλυμάτων (οι οποίες λειτουργούν πλήρως ή εν μέρει υπό καθεστώς βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, με υπηρεσίες επί πληρωμή, κοινές υπηρεσίες κ.λπ.)
- τον μέγιστο αριθμό ατόμων που μπορούν να φιλοξενηθούν σε μία μονάδα (προκειμένου να αποφευχθεί η υπέρβαση της κανονικής χωρητικότητας της μονάδας).

1.3.1. Υπάρχει ανάγκη για απλούστευση και ευελιξία όσον αφορά την καταχώριση στο εθνικό ψηφιακό μητρώο —το οποίο θα πρέπει να έχει ομοιόμορφη μορφή σε επίπεδο ΕΕ—, προκειμένου να καταστεί ευκολότερη η συμμόρφωση σε όλες τις ειδικές καταστάσεις και η ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των πληροφοριών αυτών, προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή συμμόρφωση και να μειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι περιπτώσεις αποφυγής καταχωρίσεων στο ενιαίο ψηφιακό σημείο εισόδου.

1.4. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να διατυπώσει στον υπό εξέταση κανονισμό συστάσεις προς τις εθνικές και/ή τοπικές αρχές να διενεργούν τακτικά εκτιμήσεις επιπτώσεων των δραστηριοτήτων υπηρεσιών βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων σε ό,τι αφορά:

- το πραγματικό τοπικό τουριστικό δυναμικό·
- την επιρροή στην ευημερία των κατοίκων·
- τον αντίκτυπο στην κοινωνική στέγαση·
- τον αντίκτυπο στην τοπική στεγαστική αγορά·
- τον κοινωνικό αντίκτυπο του κόστους ζωής στην περιοχή·
- τον αντίκτυπο στην απασχόληση·
- τον αντίκτυπο στη ρύπανση του περιβάλλοντος·
- τον αντίκτυπο στον σεβασμό των τοπικών παραδόσεων·
- τον αντίκτυπο στις άμεσες και τις έμμεσες επιχειρηματικές δραστηριότητες στην περιοχή·

1.4.1. Όλες αυτές οι πτυχές πρέπει να αξιολογηθούν, ώστε οι αρχές να μπορούν να λαμβάνουν εγκαίρως τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή ακραίων καταστάσεων.

1.5. Ο υπό εξέταση κανονισμός δεν επιβάλλει όρους αδειοδότησης στις εθνικές και τις τοπικές αρχές πέραν της καταχώρισης στο εθνικό ψηφιακό μητρώο, αφήνοντας στη διακριτική τους ευχέρεια τη δυνατότητα χορήγησης της αδειοδότησης σε συνάρτηση με τις ειδικές τοπικές συνθήκες, ενώ συνιστά η διαδικασία αδειοδότησης να μην επιβάλλει τεχνητούς περιορισμούς και να μην αποθαρρύνει την κανονική διεξαγωγή των δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ένα σύστημα ασφαλιστηρίων συμβολαίων που συνάπτουν οι εκμισθωτές για τις μονάδες τους, το οποίο θα καλύπτει την πλειονότητα των κινδύνων που απορρέουν από τις δραστηριότητες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, θα μπορούσε να αντικαταστήσει επιτυχώς τις απαιτήσεις αδειοδότησης, καθώς οι ασφαλιστικές εταιρείες θα επαληθεύουν εξ ορισμού ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις συμμόρφωσης κατά τη χρονική στιγμή αξιολόγησης του ασφαλιστηρίου συμβολαίου.

1.6. Δεδομένου ότι ο υπό εξέταση κανονισμός δεν περιλαμβάνει υπερβολικά αυστηρές απαιτήσεις ως προς τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν οι εκμισθωτές κατά την καταχώριση στο εθνικό ψηφιακό μητρώο και τις πληροφορίες που οφείλουν να υποβάλλουν οι πλατφόρμες στις αρχές, μια τυποποιημένη προσέγγιση, όπως αυτή διευκρινίζεται, υπό την καθοδήγηση των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, σχετικά με το επίπεδο των πληροφοριών που θα πρέπει να απαιτούνται σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων θα στηρίζει τις εθνικές και τις τοπικές αρχές στη λήψη αποφάσεων με γνώμονα τα συμφέροντα των αντίστοιχων κοινοτήτων, θα διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών, θα αυξήσει το επίπεδο νομικής συμμόρφωσης και θα επιτρέψει τη λήψη κατάλληλων μέτρων, τα οποία θα προκύψουν βάσει αναλύσεων τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο της εκάστοτε περιοχής.

1.7. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να συστήσει στις εθνικές και/ή στις τοπικές αρχές να παρακολουθούν τον αντίκτυπο των δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων σε ό,τι αφορά:

- τη σημαντική μείωση της προσφοράς μισθώσεων μακράς διάρκειας για μη τουριστικούς σκοπούς·
- την περιορισμένη προσβασιμότητα σε προσφορές μισθώσεων για τα άτομα με χαμηλά εισοδήματα λόγω της αύξησης των τιμών των μισθωμάτων ως αποτέλεσμα της αυξημένης ζήτησης στην αγορά υπηρεσιών βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων·
- τις μεταβαλλόμενες συνθήκες διαβίωσης των τοπικών κατοίκων λόγω της «τουριστικής ηχορύπανσης», της ακατάλληλης συμπεριφοράς των τουριστών, της μη τήρησης εκ μέρους των τουριστών των «κανόνων κοινωνικής συμβίωσης με τους τοπικούς κατοίκους» (σεβασμός των τοπικών παραδόσεων, διατήρηση των δημόσιων χώρων και των χώρων συλλογής και διαλογής των αποβλήτων καθαρών και σε τάξη)·
- τις πρόσθετες προϋποθέσεις για τη διατήρηση των ιστορικών, αρχιτεκτονικών και φυσικών μνημείων·
- τις επιπτώσεις στην αγορά εργασίας στο σύνολό της.

1.7.1. Η πρόταση θα επιτρέψει μια ανοικτή προσέγγιση στις προκλήσεις αυτές προς όφελος όλων των ενδιαφερόμενων μερών που συμμετέχουν στις δραστηριότητες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, ενώ τα μέτρα που θα ληφθούν δεν θα προκαλέσουν σημαντικές στρεβλώσεις της αγοράς ή θα οδηγήσουν σε αποφυγή της συμμόρφωσης και η τοπική κοινότητα θα βελτιώσει απευθείας την αρμονική ενσωμάτωση των δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων.

1.8. Η ΕΟΚΕ συνιστά με τον προτεινόμενο κανονισμό να ζητείται από τις επιγραμμικές πλατφόρμες να θέτουν στη διάθεση των πελατών συναφείς πληροφορίες όχι μόνο σχετικά με την καταχώριση των εκμισθωτών στο εθνικό ψηφιακό μητρώο ή μια γενική παρουσίαση της μονάδας, αλλά και σχετικά με το επίπεδο ευθύνης των εκμισθωτών και της πλατφόρμας, τα μέτρα που λαμβάνονται για τη διασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών υγείας και ασφάλειας για τους πελάτες, τις ειδικές απαιτήσεις που πρέπει να πληρούν οι πελάτες τόσο εντός της μονάδας όσο και στους δημόσιους χώρους της γύρω περιοχής, καθώς και σχετικά με συγκεκριμένες τοπικές παραδόσεις, οι οποίες είναι σημαντικές για όλους τους συμμετέχοντες στην εν λόγω αγορά, καθώς και για την κοινότητα και τις τοπικές αρχές.

1.9. Ο κανονισμός προβλέπει ότι η εφαρμογή του σε εθνικό επίπεδο θα ξεκινήσει δύο έτη μετά την ημερομηνία έγκρισής του. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, μετά την παρέλευση αυτής της διετούς περιόδου, θα είναι πολύ ευκολότερη η δημιουργία οποιασδήποτε νέας επιγραμμικής πλατφόρμας χάρη στη διαλειτουργικότητα και την κοινοχρησία των δεδομένων, χωρίς να είναι αναγκαία η διά χειρός συλλογή δεδομένων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά η διά χειρός συλλογή δεδομένων να είναι προαιρετική στο επίπεδο των διαχειριστών επιγραμμικών πλατφορμών, όπως εταιρείες, πολύ μικρές επιχειρήσεις και μικρές επιχειρήσεις. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ συνιστά να διευκρινιστεί ότι οι εθνικές και οι τοπικές αρχές θα πρέπει να παρακολουθούν τη συμμόρφωση όσον αφορά την υποβολή/διαβίβαση των δεδομένων όλων των πλατφορμών που διαμεσολαβούν ή διευκολύνουν τις υπηρεσίες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, επιβάλλοντας κυρώσεις σε περίπτωση παράλειψης υποβολής δεδομένων ή ανεπαρκούς υποβολής στοιχείων από διαχειριστές επιγραμμικών πλατφορμών ή άλλες πλατφόρμες που διευκολύνουν τις υπηρεσίες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων.

1.10. Η ΕΟΚΕ συνιστά να διευκρινιστεί στον κανονισμό ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα κοινοποιούν σε διαρκή βάση σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετέχουν σε δραστηριότητες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, άμεσα ή μέσω των εθνικών και των τοπικών αρχών, οποιαδήποτε ιδιαίτερα περιστατικά, εν εξελίξει ή προγραμματισμένα, σε σχέση με τις δραστηριότητες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, τα οποία ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στην οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική κατάσταση και στην ασφάλεια των πολιτών διαφόρων περιοχών, προκειμένου να συμβάλλουν στην ανάληψη έγκαιρης δράσης και να αποτραπούν ανεπιθύμητα συμβάντα (όπως οικονομικές κρίσεις, μείζονες κοινωνικές κρίσεις, μεγάλες κοινωνικές αναταραχές, αύξηση της φτώχειας και της αστεγίας, σοβαρές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον, επιπτώσεις στη δημόσια υγεία κ.λπ.), καθώς και κάθε άλλο συμβάν που θα υποχρέωνε τις αρχές να λάβουν μέτρα με αντίκτυπο στις δραστηριότητες των υπηρεσιών βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Οι βραχυχρόνιες μισθώσεις ακινήτων αναπτύσσονται ραγδαία στην ΕΕ, κυρίως ως αποτέλεσμα της οικονομίας των πλατφορμών. Οι βραχυχρόνιες μισθώσεις ακινήτων αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ένα τέταρτο της συνολικής προσφοράς τουριστικών καταλυμάτων στην ΕΕ και ο αριθμός τους αυξάνεται σημαντικά σε ολόκληρη την ΕΕ. Η υπό εξέταση πρόταση της Επιτροπής αποτελεί καίρια δράση στο πλαίσιο της πορείας μετάβασης για τον τουρισμό, η οποία δημοσιεύτηκε τον Φεβρουάριο του 2022. Ανακοινώθηκε στη στρατηγική της Επιτροπής για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο του 2020, με στόχο την προώθηση της ισόρροπης και υπεύθυνης ανάπτυξης της συνεργατικής οικονομίας σε ολόκληρη την ενιαία αγορά.

2.2. Το προτεινόμενο νέο πλαίσιο επιδιώκει να:

- εναρμονίσει τις απαιτήσεις καταχώρισης για τους εκμισθωτές και τις βραχυχρόνιες μισθώσεις των ακινήτων τους, όταν οι απαιτήσεις αυτές θεσπίζονται από τις εθνικές αρχές·
- αποφασηφίσει τους κανόνες που διασφαλίζουν ότι οι αριθμοί καταχώρισης προβάλλονται και επαληθεύονται·
- εξορθολογίσει την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ επιγραμμικών πλατφορμών και δημόσιων αρχών·
- επιτρέψει την επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων σε συγκεντρωτική μορφή·
- θεσπίσει ένα αποτελεσματικό πλαίσιο εφαρμογής.

2.3. Η παρούσα πρόταση κανονισμού συνάδει με άλλες νομικές πράξεις:

- η πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες·
- η οδηγία για τις υπηρεσίες·

- η οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο·
- ο κανονισμός για τις σχέσεις μεταξύ πλατφορμών και επιχειρήσεων·
- η πρόταση πράξης για τα δεδομένα·
- ο γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων·
- ο κανονισμός για την ενιαία ψηφιακή πύλη·

και εμπίπτει στους κανόνες που θεσπίζονται βάσει της οδηγίας ΟΔΣ7⁽¹⁾.

2.4. Ο κανονισμός αποσκοπεί στη θέσπιση εναρμονισμένου και ενιαίου πλαισίου για τις υπηρεσίες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, για την παραγωγή και την κοινοχρησία δεδομένων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να αποφευχθεί η αύξηση των αποκλινοσών απαιτήσεων υποβολής δεδομένων και αιτημάτων παροχής δεδομένων στην ενιαία αγορά.

2.5. Ο προτεινόμενος κανονισμός στηρίζει επίσης τις επιγραμματικές πλατφόρμες σε ό,τι αφορά την τυποποίηση και την απλούστευση των διαδικασιών καταχώρισης και διαβίβασης των δεδομένων και διασφαλίζει τη λειτουργικότητα των ανταλλασσόμενων δεδομένων, με τη δημιουργία ενός εναρμονισμένου πλαισίου και τη μείωση του κατακερματισμού, των ημιασολογικών αμφισημιών και της διοικητικής επιβάρυνσης.

2.6. Ο κανονισμός απαιτεί οι εκμισθωτές να καταχωρίζουν τα στοιχεία τους εκ των προτέρων σε ένα εθνικό ψηφιακό μητρώο, το οποίο θα διευκολύνει τους πελάτες επιγραμματικών πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων να έχουν πρόσβαση σε πιο διαφανείς και ακριβείς πληροφορίες, θα αυξήσει την ασφάλεια δικαίου για τις ανταλλασσόμενες υπηρεσίες, θα διευκολύνει την ανταλλαγή χρησίων πληροφοριών και θα συμβάλει στην ομαλή διαχείριση αυτού του είδους υπηρεσιών στις διάφορες περιοχές.

2.7. Ο παρών κανονισμός παρέχει ένα κοινό πλαίσιο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την παροχή πληροφοριών και την επεξεργασία δεδομένων, προσφέροντας στις εθνικές και τις τοπικές αρχές την ιχνηλασιμότητα των δεδομένων που χρειάζονται για την ανάπτυξη και τη διατήρηση κανόνων όσον αφορά τη βραχυχρόνια μίσθωση ακινήτων καθώς και τη συμμόρφωση με τους κανόνες και την υιοθέτηση τεκμηριωμένων απαντήσεων πολιτικής, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ.

2.8. Ο κανονισμός λαμβάνει υπόψη τις οικονομικές και διοικητικές δυσκολίες που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν οι πολύ μικρές και οι μικρές επιχειρήσεις οι οποίες διαχειρίζονται επιγραμματικές πλατφόρμες κατά την προσαρμογή των εν λόγω πλατφορμών στις απαιτήσεις του κανονισμού όσον αφορά την αυτόματη λειτουργικότητα της κοινοχρησίας δεδομένων, προσφέροντας εναλλακτικές λύσεις που δεν συνεπάγονται σημαντικό κόστος.

3. Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Ο παρών κανονισμός συνάδει με τους κανονισμούς της ΕΕ που παρατίθενται· υποστηρίζει την ανάπτυξη ενός πιο έντιμου και ισορροπημένου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος για αυτόν τον σημαντικό και δυναμικό επιχειρηματικό τομέα, επιβάλλοντας επίσης ένα καταλληλότερο επίπεδο νομικής (φορολογικής) συμμόρφωσης για όλους τους παρόχους υπηρεσιών (εκμισθωτές) στην αγορά βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, ενώ παράλληλα αποτελεί «κινητήρια δύναμη» για την ανάπτυξη διαφόρων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην ΕΕ.

3.2. Τα ευρωπαϊκά και τα εθνικά θεσμικά όργανα πρέπει να διασφαλίσουν την παρακολούθηση και τη ρύθμιση αυτού του συνεχώς αναπτυσσόμενου τομέα, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι δραστηριότητες των υπηρεσιών βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων ενσωματώνονται με αρμονικό τρόπο στο φυσικό περιβάλλον, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο έμμεσα στη βιώσιμη ανάπτυξη του τοπικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, σύμφωνα με την κοινωνική ταξινόμια.

3.3. Ο υπό εξέταση κανονισμός δεν επιβάλλει συγκεκριμένους όρους αδειοδότησης στις εθνικές και τις τοπικές αρχές, αφήνοντας στη διακριτική τους ευχέρεια τη δυνατότητα χορήγησης άδειας σε συνάρτηση με τις ειδικές τοπικές συνθήκες, επιτρέποντας τη συνεκτίμηση των γενικών κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων ή αυτών που συνδέονται με την τοπική αγορά μισθώσεων, τις πτυχές που αφορούν τη σχέση με τους τοπικούς κατοίκους, το περιβάλλον και τις επιχειρήσεις στις εν λόγω περιοχές. Εντούτοις, συνιστά, η διαδικασία αδειοδότησης να μην επιβάλλει τεχνητούς περιορισμούς και να μην αποθαρρύνει την κανονική διεξαγωγή των δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων.

(¹) Η οδηγία (ΕΕ) 2021/514 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 2021, για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα της φορολογίας (ΕΕ L 104 της 25.3.2021, σ. 1) επέκτεινε το πλαίσιο της ΕΕ σχετικά με την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον τομέα της φορολογίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να ενσωματώσουν την εν λόγω οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τις 31 Ιανουαρίου 2022 και να εφαρμόσουν τις νέες διατάξεις από την 1η Ιανουαρίου 2023.

3.3.1. Δεδομένου ότι ο υπό εξέταση κανονισμός δεν περιλαμβάνει υπερβολικά αυστηρές απαιτήσεις ως προς τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν οι εκμισθωτές κατά την καταχώριση των στοιχείων τους στο εθνικό ψηφιακό μητρώο και τις πληροφορίες που υποβάλλονται εκ μέρους των πλατφορμών, υφίστανται τόσο ευκαιρίες όσο και κίνδυνοι για τις εθνικές και τις τοπικές αρχές όσον αφορά τον τρόπο διαχείρισης του όγκου των δεδομένων που απαιτούνται κατά την καταχώριση των εκμισθωτών, την αδειοδότησή τους, την υποβολή δεδομένων εκ μέρους των πλατφορμών για την αποτελεσματική χρήση τους, χωρίς να βλάπτονται η ανάπτυξη και η διεξαγωγή των εν λόγω δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων. Ωστόσο, η Επιτροπή συνιστά την τυποποίηση του επιπέδου των απαιτούμενων πληροφοριών, γεγονός που μπορεί να διευκολύνει την αναγκαία ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών.

3.4. Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, από κοινού με τις εθνικές και τις τοπικές αρχές, θα πρέπει να ρυθμίζουν τους όρους για την κανονική διεξαγωγή και ανάπτυξη των δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, απαιτώντας τη συμμόρφωση με μια ταξινόμια στον κοινωνικό και τον οικονομικό τομέα, σε ό,τι αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση των μνημείων και της φύσης για την αρμονική ενσωμάτωση των δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων στην εκάστοτε τοπική περιοχή.

3.5. Δεδομένου ότι το πελατολόγιο των πλατφορμών αποτελείται από πολίτες εντός και εκτός της ΕΕ που ταξιδεύουν για διαφορετικούς, πέραν των τουριστικών, σκοπούς, είναι σημαντικό, μέσω της εφαρμογής του προτεινόμενου κανονισμού, να προωθηθούν και να διατηρηθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού με λογικές τιμές και ισορροπημένο φάσμα προσφοράς καταλυμάτων (συμπεριλαμβανομένων παραδοσιακών τύπων καταλυμάτων, όπως ξενοδοχεία/δωμάτια με διανυκτέρευση και πρωινό, ξενώνες και μη παραδοσιακών τύπων, όπως εκμισθωτές, ιδιώτες) χωρίς να επιφέρει μείωση της προσφοράς των υπηρεσιών βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων ή αύξηση του κόστους των συγκεκριμένων υπηρεσιών.

3.6. Ο προτεινόμενος κανονισμός θα πρέπει να προβλέπει ότι τυχόν ειδικοί πρόσθετοι κανόνες ή κανόνες συμμόρφωσης που απαιτούνται από τις εθνικές και τις τοπικές αρχές θα πρέπει να επιβάλλονται στους εκμισθωτές σταδιακά και εγκαίρως, ώστε να αποφευχθούν η μείωση της προσφοράς των υπηρεσιών βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων στις αντίστοιχες αγορές και η «διοχέτευση» της εν λόγω προσφοράς σε λιγότερο επίσημες μορφές δραστηριοτήτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, πράγμα που θα επηρέαζε την αγορά άμεσης και έμμεσης απασχόλησης που δημιουργούν οι υπηρεσίες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, τις άμεσες και συναφείς επιχειρηματικές δραστηριότητες στον εν λόγω τομέα και την εθελοντική νομική συμμόρφωση των εκμισθωτών.

3.7. Η ταχεία ανάπτυξη του τουρισμού και των ειδικών επιγραμμικών πλατφορμών έχει δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για τους εκμισθωτές και για τους πελάτες/τουρίστες. Ωστόσο, παράλληλα με τις εκτεταμένες επιχειρηματικές ευκαιρίες για τις εν λόγω κοινότητες, συνεπάγεται και πολλές προκλήσεις όσον αφορά:

- τη σημαντική μείωση της προσφοράς μισθώσεων μακράς διάρκειας για μη τουριστικούς σκοπούς·
- την περιορισμένη προσβασιμότητα σε προσφορές μισθώσεων για τα άτομα με χαμηλά εισοδήματα λόγω της αύξησης των τιμών των μισθωμάτων ως αποτέλεσμα της αυξημένης ζήτησης στην αγορά υπηρεσιών βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων·
- τις μεταβαλλόμενες συνθήκες διαβίωσης των τοπικών κατοίκων λόγω της «τουριστικής ηχορύπανσης», της ακατάλληλης συμπεριφοράς των τουριστών, της μη τήρησης εκ μέρους των τουριστών των «κανόνων κοινωνικής συμβίωσης με τους τοπικούς κατοίκους» (σεβασμός των τοπικών παραδόσεων, διατήρηση των δημόσιων χώρων και των χώρων συλλογής και διαλογής των αποβλήτων καθαρών και σε τάξη)·
- τις πρόσθετες προϋποθέσεις για τη διατήρηση των ιστορικών, αρχιτεκτονικών και φυσικών μνημείων·
- την έλλειψη εργατικού δυναμικού και το υψηλό κόστος εργασίας.

3.7.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το φαινόμενο αυτό που έχει κάνει την εμφάνισή του σε ορισμένες περιοχές της ΕΕ και έχει επίγνωση του γεγονότος ότι αυτός δεν είναι ο σκοπός του κανονισμού που προτείνει η Επιτροπή. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί επίσης να ληφθούν υπόψη αυτές οι σημαντικές πολιτικές και κοινωνικές πτυχές στις κανονιστικές διατάξεις.

3.8. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι ο προτεινόμενος κανονισμός δεν διευκρινίζει ποιος θα έχει την υποχρέωση καταχώρισης στοιχείων στο εθνικό ψηφιακό μητρώο ούτε ποια δεδομένα θα πρέπει να καταχωρίζονται σε αυτό, ενώ υπάρχουν ειδικές περιπτώσεις που αφορούν:

- τις πληροφορίες σχετικά με τους εκμισθωτές (ιδιοκτήτης, εκπρόσωπος του ιδιοκτήτη, ενοικιαστής/υπεννοικιαστής, εταιρεία διαμεσολάβησης, εταιρεία διαχείρισης ή συντήρησης των μονάδων καταλυμάτων)·
- τις πληροφορίες σχετικά με τις μονάδες καταλυμάτων (οι οποίες λειτουργούν πλήρως ή εν μέρει υπό καθεστώς βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, με υπηρεσίες επί πληρωμή, κοινές υπηρεσίες κ.λπ.)·

— τον μέγιστο αριθμό ατόμων που μπορούν να φιλοξενηθούν σε μία μονάδα (προκειμένου να αποφευχθεί η υπέρβαση της κανονικής χωρητικότητας της μονάδας).

3.8.1. Όλες αυτές οι πληροφορίες πρέπει να αποσαφηνιστούν εκ των προτέρων και να διαβιβαστούν στις αρχές που εφαρμόζουν και διαχειρίζονται αυτό το εθνικό ψηφιακό μητρώο, προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή και αποτελεσματική επεξεργασία αυτών των πληροφοριών, να εξασφαλιστεί ένα επαρκές επίπεδο συμμόρφωσης και να μειωθεί ο κατακερματισμός σε ό,τι αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών και να επιτευχθεί ενιαία εφαρμογή σε επίπεδο ΕΕ.

3.9. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η πρόταση κανονισμού αφήνει στη διακριτική ευχέρεια των εθνικών και των τοπικών αρχών να αποφασίζουν σχετικά με τις προϋποθέσεις αδειοδότησης των μονάδων βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων, πτυχή η οποία μπορεί να είναι αποτελεσματική και συγκεκριμένη υπό το πρίσμα των ειδικών τοπικών συνθηκών, έτσι ώστε να αποφεύγεται η επιβολή υπερβολικά γραφειοκρατικών μέτρων από τις εν λόγω αρχές για τη χορήγηση της άδειας.

3.10. Ο κανονισμός δεν θεσπίζει συγκεκριμένες απαιτήσεις για τις επιγραμμικές πλατφόρμες όσον αφορά το επίπεδο των πληροφοριών που πρέπει να διατίθενται στους πελάτες σχετικά με τις μονάδες ή τους εκμισθωτές, το επίπεδο ευθύνης των μερών ή απαιτήσεις σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να γνωστοποιούνται στους πελάτες σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται στην τοποθεσία της μονάδας, αφήνοντας την απόφαση αναφορικά με τις εν λόγω απαιτήσεις στη διακριτική ευχέρεια των πλατφορμών ή των εθνικών και τοπικών αρχών. Ένα ενιαίο επίπεδο συμμόρφωσης, το οποίο θα διασφαλίζει ότι οι πελάτες λαμβάνουν πραγματικές πληροφορίες σχετικά με την εκμισθούμενη μονάδα, τις συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας, την ευθύνη των μερών και τις απαιτήσεις που πρέπει να τηρούνται εκ μέρους των πελατών εντός της μονάδας και στους δημόσιους χώρους της τοπικής περιοχής, θα ήταν χρήσιμο τόσο για τους παράγοντες της συγκεκριμένης αγοράς όσο και για την κοινότητα και τις τοπικές αρχές.

3.11. Ο κανονισμός συνάδει με το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εφαρμογή του σε εθνικό επίπεδο θα ξεκινήσει δύο έτη μετά την ημερομηνία έγκρισής του. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, μετά την παρέλευση αυτής της διετούς περιόδου, θα είναι πολύ ευκολότερη η δημιουργία οποιασδήποτε νέας επιγραμμικής πλατφόρμας χάρη στη διαλειτουργικότητα και την κοινοχρησία των δεδομένων, χωρίς να είναι αναγκαία η διά χειρός συλλογή δεδομένων. Ως εκ τούτου, με τον προτεινόμενο κανονισμό, συνιστάται η διά χειρός συλλογή δεδομένων από τις πλατφόρμες να πραγματοποιείται σε προαιρετική βάση, στο επίπεδο των διαχειριστών επιγραμμικών πλατφορμών, όπως εταιρείες, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, ενώ προτείνεται οι εθνικές και οι τοπικές αρχές να παρακολουθούν τη συμμόρφωση όσον αφορά την υποβολή/διαβίβαση των δεδομένων από όλες τις πλατφόρμες που διαμεσολαβούν ή διευκολύνουν τις υπηρεσίες βραχυχρόνιας μίσθωσης ακινήτων.

Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων»

[COM(2022) 541 final — 2022/0345 (COD)]

(2023/C 146/06)

Εισηγητής: ο κ. **Stoyan TCHOUKANOV**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 19.1.2023 Συμβούλιο, 24.1.2023
Νομική βάση	Άρθρο 192 παράγραφος 1 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	3.2.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	22.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	198/1/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υποστηρίζει το όραμα της Επιτροπής για επικαιροποίηση των κανόνων της ΕΕ για τα αστικά λύματα και την κατάλληλη προσαρμογή τους για τις επόμενες δύο δεκαετίες, με τη ρύθμιση όχι μόνο της επεξεργασίας των λυμάτων, αλλά και των πτυχών της ενέργειας και της κυκλικής οικονομίας, καθώς και για βελτίωση της διακυβέρνησης.

1.2. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι το καθαρό νερό αποτελεί στρατηγικό πόρο για τη διασφάλιση της λειτουργίας της κοινωνίας μας και μιας ανθεκτικής οικονομίας της ΕΕ, καθώς και για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία και, ως εκ τούτου, θεωρεί ότι χρήζει της αντίστοιχης φροντίδας. Περίπου 60 % των περιοχών λεκάνης απορροής ποταμού της ΕΕ είναι διασυννοριακές και απαιτούν διασυννοριακή συνεργασία. Η πρόσφατη οικολογική καταστροφή στον ποταμό Όντερ θα πρέπει να αποτελέσει αφυπνιστικό παράδειγμα αποτυχημένης συνεργασίας και έλλειψης διαφάνειας.

1.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η ρύπανση πρέπει πάντα να αντιμετωπίζεται κατά πρώτο και κύριο λόγο στην πηγή, αλλά αναγνωρίζει ότι η επεξεργασία των αστικών λυμάτων αποτελεί σημαντικό τελευταίο φίλτρο για την προστασία των υδάτων υποδοχής με οφέλη για το περιβάλλον, την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνία.

1.4. Οι μικρορύποι, όπως τα φαρμακευτικά κατάλοιπα, προκαλούν αυξανόμενη ανησυχία για την ποιότητα του νερού. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόταση να εγκατασταθούν σε επιλεγμένους σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων πρόσθετα συστήματα διήθησης για την απομάκρυνση των μικρορύπων και τονίζει την ανάγκη να καταβληθούν σημαντικές προσπάθειες για να «σπάσουν» τα παλαιά πρότυπα μέσω νέων καινοτόμων μεθόδων επεξεργασίας.

1.5. Για να διασφαλιστούν η εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» και η οικονομική προσιτότητα των υπηρεσιών ύδρευσης, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την πρόταση για διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού, η οποία θα απαιτεί από τους παραγωγούς να καλύπτουν το κόστος της απομάκρυνσης των μικρορύπων που προέρχονται από τα προϊόντα τους από τα λύματα. Ωστόσο, οι εξαιρέσεις πρέπει να είναι αυστηρά περιορισμένες, ώστε η εν λόγω αρχή να εφαρμοστεί αποτελεσματικά.

1.6. Εάν επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ώστε να καλύπτει οικισμούς από 1 000 ισοδύναμα πληθυσμού (ι.π.), θα πρέπει να υπάρχουν περιθώρια για αποκεντρωμένες λύσεις μέσω μικρού μεγέθους μονάδων με ιδιαίτερη προσοχή στη λειτουργικότητα.

1.7. Οι υπερχειλίσσεις λυμάτων αποτελούν κομβικό σημείο για ρύπανση, μεταξύ άλλων με γονίδια μικροβιακής αντοχής, μικροπλαστικά και τοξικές ουσίες που θέτουν σε κίνδυνο την υδρόβια ζωή, την ανθρώπινη υγεία και την κατάσταση των υδάτων αναψυχής. Η οδηγία θα πρέπει να θεσπίσει ανώτατο όριο για την παρουσία αυτών των ουσιών και θα πρέπει να παρέχεται στο κοινό πλήρης εικόνα σχετικά με το ρυπογόνο φορτίο που μεταφέρεται από τις υπερχειλίσσεις. Οι αστικές απορροές, με τη μορφή ρυπασμένων όμβριων υδάτων (συμπεριλαμβανομένου του χιονιού) από το αστικό τοπίο, π.χ. από τους δρόμους, θα πρέπει να συλλέγονται και να υποβάλλονται σε κατάλληλη επεξεργασία προτού απορριφθούν σε ύδατα υποδοχής.

1.8. Η κλιματική αλλαγή επηρεάζει τον κύκλο του νερού, με προβλεπόμενες αυξημένες ισχυρές βροχοπτώσεις, καθώς και ξηρασία. Προληπτικά μέτρα, όπως οι γαλάζιες πράσινες λύσεις που δεσμεύουν και συγκρατούν τα όμβρια ύδατα, π.χ. μέσω πράσινων στεγών ή κήπων βροχής, μειώνουν το φορτίο στους αποχετευτικούς αγωγούς (μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον κίνδυνο υπερχειλίσεων αποχέτευσης) και αποφέρουν πολλά παράλληλα οφέλη για το αστικό τοπίο.

1.9. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η ύδρευση και η αποχέτευση, οι οποίες αποτελούν δημόσιες υπηρεσίες, μερικές φορές παρέχονται από ιδιωτικές εταιρείες. Πρέπει να θεσπιστούν κανόνες και διατάξεις προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δημόσιες υπηρεσίες δεν λειτουργούν με κερδοσκοπικό σκοπό και ότι τα έσοδα επενδύονται στη συντήρηση και τη βελτίωση των υπηρεσιών.

1.10. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το νερό είναι ένας ζωτικός αλλά ολοένα και πιο σπάνιος πόρος. Δύο τρίτα των Ευρωπαίων πολιτών θεωρούν ότι η ποιότητα και/ή η ποσότητα του νερού στη χώρα τους αποτελεί σοβαρό πρόβλημα⁽¹⁾. Για την επιτυχή υλοποίηση του ΣΒΑ 6 «Διασφάλιση της πρόσβασης σε νερό και αποχέτευση για όλους» και προκειμένου να αποφευχθούν μελλοντικές κρίσεις, οι ανησυχίες αυτές πρέπει να αντιμετωπιστούν με τον δέοντα βαθμό του κατεπείγοντος. Η διασφάλιση της οικονομικής προσιτότητας του νερού θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για όλα τα κράτη μέλη.

1.11. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να αρχίσουν να αντιμετωπίζουν το νερό ως προτεραιότητα και να καταρτίσουν μια «Γαλάζια Συμφωνία της ΕΕ». Πρέπει να καταβληθεί δραστική προσπάθεια για την πρόβλεψη των αναγκών, τη διατήρηση των υδάτινων πόρων και την κατάλληλη διαχείριση των συναφών προκλήσεων μέσω ενός ολοκληρωμένου και συντονισμένου χάρτη πορείας, θέτοντας φιλόδοξους στόχους και δράσεις που συνδέονται με συμφωνημένα ορόσημα. Η ΕΟΚΕ θα υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις για μια Ευρωπαϊκή Γαλάζια Συμφωνία κατά τη διάρκεια του 2023.

2. Πρόταση της Επιτροπής

2.1. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας προτείνεται να επεκταθεί ώστε να καλύπτει **οικισμούς από 1 000 ισοδύναμα πληθυσμού** (ι.π.), πράγμα που σημαίνει ότι οι μικρές πόλεις θα είναι επίσης υποχρεωμένες να συλλέγουν και να επεξεργάζονται αστικά λύματα, και μπορούν να ζητούν χρηματοδότηση από την ΕΕ για τον σκοπό αυτό. Η Επιτροπή θα αναπτύξει νέα πρότυπα για τις **αποκεντρωμένες εγκαταστάσεις** και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν καλύτερη παρακολούθηση και επιθεώρηση των εν λόγω εγκαταστάσεων.

2.2. Οι **υπερχειλίσεις αποχέτευσης** και οι **αστικές απορροές** έχουν προσδιοριστεί ως σημαντικές εναπομένουσες πηγές μη επεξεργασμένων αστικών λυμάτων και τα κράτη μέλη θα κληθούν να καταρτίσουν **ολοκληρωμένα σχέδια διαχείρισης των αστικών λυμάτων** για τη μείωση της ρύπανσης από αυτές τις πηγές. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε προληπτικά μέτρα, όπως οι γαλάζιες πράσινες λύσεις, και στη βελτιστοποίηση των υφιστάμενων συστημάτων με τη χρήση ψηφιακών τεχνικών.

2.3. Για τη μείωση των εκπομπών **θρεπτικών ουσιών**, θα θεσπιστούν νέα όρια για την απομάκρυνση του αζώτου και του φωσφόρου, ως πρώτο βήμα για μεγαλύτερες εγκαταστάσεις άνω των 100 000 ι.π. και στη συνέχεια για μεσαίου μεγέθους εγκαταστάσεις άνω των 10 000 ι.π. σε περιοχές όπου ο ευτροφισμός εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα. Θα υπάρχει επίσης υποχρέωση απομάκρυνσης των **μικρορύπων** για όλες τις μεγάλες μονάδες και τις μεσαίου μεγέθους μονάδες όπου υπάρχει κίνδυνος για το περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία. Προκειμένου να περιοριστεί το φορτίο μη επεξεργασμένων ουσιών, που θα ενισχύσει τις δυνατότητες κυκλικότητας, προβλέπονται νέες υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη ώστε να αντιμετωπίζουν τις **μη οικιακές απορρίψεις** σε αποχετευτικά δίκτυα στην πηγή.

2.4. Για την κάλυψη του κόστους της απαιτούμενης αναβάθμισης και παρακολούθησης για την απομάκρυνση των μικρορύπων και για την παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη φιλικότερων προς το περιβάλλον προϊόντων, θα θεσπιστεί **διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού** που θα απαιτεί από τους παραγωγούς φαρμακευτικών προϊόντων και προϊόντων που υπόκεινται στους κανόνες της ΕΕ για τα καλλυντικά να συνεισφέρουν οικονομικά.

2.5. Θεσπίζεται νέος στόχος ενεργειακής ουδετερότητας για τον τομέα των λυμάτων έως το 2040, πράγμα που σημαίνει ότι η ενέργεια που καταναλώνεται από τον τομέα σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει να είναι ισοδύναμη με την ποσότητα ανανεώσιμης ενέργειας που παράγει.

2.6. Η πρόταση ορίζει το 2040 ως προθεσμία για την πλήρη συμμόρφωση, με ενδιάμεσες προθεσμίες για τη διασφάλιση της προόδου.

⁽¹⁾ Ευρωπαϊκή ένωση για τα ύδατα (European Water Association — EWA), *Water Manifesto* (Μανιφέστο για το νερό).

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Το καθαρό νερό είναι ένας από τους πιο πολύτιμους πόρους μας, ο οποίος είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία των οικοσυστημάτων και της κοινωνίας μας, καθώς και για την κοινωνικοοικονομική δραστηριότητα. Η γεωργία, η παραγωγή ενέργειας και ο τομέας του τουρισμού εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την πρόσβαση σε καθαρό νερό. Τα Ηνωμένα Έθνη αναγνωρίζουν την πρόσβαση σε καθαρό νερό και αποχέτευση ως βασική ανθρώπινη ανάγκη για υγεία και ευημερία, συμπεριλαμβάνοντας τη στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης⁽²⁾. Ωστόσο, τα γλυκά ύδατα υφίστανται σημαντική πίεση από μια σειρά δραστηριοτήτων και η πίεση αυτή προβλέπεται να αυξηθεί λόγω της κλιματικής αλλαγής.

3.2. Η οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων αποτελεί βασικό μέρος της νομοθεσίας της ΕΕ που αποσκοπεί στην προστασία του περιβάλλοντος από τις δυσμενείς επιπτώσεις των ανεπεξέργαστων λυμάτων. Η οδηγία είναι σε ισχύ για περισσότερα από 30 έτη και, από την έγκρισή της, η ποιότητα των ευρωπαϊκών ποταμών, λιμνών και θαλασσών έχει βελτιωθεί σημαντικά, αν και τα δύο τρίτα των συστημάτων επιφανειακών υδάτων εξακολουθούν να μην βρίσκονται σε καλή κατάσταση. Οι χώρες της ΕΕ έχουν δημιουργήσει δίκτυα αποχέτευσης και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων με χρηματοδότηση της ΕΕ. Υπάρχει υψηλό επίπεδο συμμόρφωσης με την οδηγία σε ολόκληρη την ΕΕ, με 98 % των λυμάτων να συλλέγονται και 92 % να υποβάλλονται σε ικανοποιητική επεξεργασία, σύμφωνα με την τρέχουσα κάλυψη της οδηγίας.

3.3. Η εν εξελίξει αναθεώρηση έχει τη δυνατότητα να επικαιροποιήσει την οδηγία, αντιμετωπίζοντας τις εναπομένουσες πηγές μη επεξεργασμένων λυμάτων και νέων ρύπων, καθώς και βελτιώνοντας τις πτυχές της επεξεργασίας λυμάτων που αφορούν την ενέργεια και την κυκλική οικονομία σύμφωνα με την Πράσινη Συμφωνία και την ψηφιοποίηση της Ευρώπης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να συμπεριλάβουν τα λύματα σε ένα ευρύτερο όραμα, να αρχίσουν να αντιμετωπίζουν το νερό ως προτεραιότητα και να καταρτίσουν μια «Γαλάζια Συμφωνία της ΕΕ». Πρέπει να καταβληθεί δραστική προσπάθεια για την πρόβλεψη των αναγκών, τη διατήρηση των υδάτινων πόρων και την κατάλληλη διαχείριση των συναφών προκλήσεων μέσω ενός ολοκληρωμένου και συντονισμένου χάρτη πορείας, θέτοντας φιλόδοξους στόχους και δράσεις που συνδέονται με συμφωνημένα ορόσημα. Η ΕΟΚΕ θα υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις για μια Γαλάζια Συμφωνία της ΕΕ κατά τη διάρκεια του 2023.

3.4. Απαιτούνται μεγάλες επενδύσεις στον τομέα των υδάτων. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) εκτίμησε ότι όλα τα κράτη μέλη εκτός από τη Γερμανία πρέπει να αυξήσουν τις δαπάνες τους κατά τουλάχιστον 25 % προκειμένου να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις της ισχύουσας οδηγίας⁽³⁾. Ωστόσο, η εκτίμηση αυτή δεν λαμβάνει υπόψη το κόστος συντήρησης του αποχετευτικού δικτύου. Οι νέοι κανόνες θα απαιτήσουν πρόσθετες επενδύσεις και είναι ζωτικής σημασίας η χρηματοδότηση μέσω των τιμολογίων ύδρευσης και των δημόσιων προϋπολογισμών να επεκταθεί ώστε να συμπεριληφθούν και οι τομείς που συντελούν στη ρύπανση των αστικών λυμάτων, προκειμένου να διατηρηθεί η πρόσβαση στο νερό και σε εγκαταστάσεις υγιεινής σε προσιτές τιμές για τα νοικοκυριά.

3.5. Η επεξεργασία των λυμάτων συνεπάγεται κόστος και απαιτεί εισροές με τη μορφή πόρων και ενέργειας. Η ρύπανση πρέπει πάντα να αντιμετωπίζεται κατά πρώτο και κύριο λόγο στην πηγή και να έχει προτεραιότητα έναντι των λύσεων τελικού σταδίου. Ως εκ τούτου, τα μέτρα πολιτικής θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να περιορίζουν καταρχάς την εκπομπή επιβλαβών ουσιών στο περιβάλλον και την επαφή της κοινωνίας με αυτές τις ουσίες. Η επεξεργασία των αστικών λυμάτων λειτουργεί ως τελευταίο φίλτρο για την προστασία των υδάτων υποδοχής και την επίτευξη των στόχων της νομοθεσίας της ΕΕ για τα ύδατα. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί αυξημένη συνέργεια με τις στρατηγικές αστικής ανάπτυξης (αστικό θεματολόγιο της ΕΕ, συμφωνία της Λιουμπλιάνα, διάφορες θεματικές εταιρικές σχέσεις κ.λπ.).

3.6. Θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για την προώθηση της ενδυνάμωσης των πολιτών σε θέματα που σχετίζονται με τη συλλογή, την επεξεργασία και τη διαχείριση των αστικών λυμάτων. Το ευρύ κοινό θα πρέπει όχι μόνο να λαμβάνει κατάλληλη ενημέρωση σχετικά με την επεξεργασία των λυμάτων αλλά και να συμμετέχει ενεργά στον τομέα αυτόν. Σε όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να υπάρχουν μηχανισμοί που θα επιτρέπουν στους πολίτες να αναφέρουν παρατηρηθείσες αστοχίες στη συλλογή και/ή την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, με ιδιαίτερη έμφαση στις παράνομες βιομηχανικές απορρίψεις.

3.7. Η Ευρώπη διαθέτει μεγάλο δυναμικό να πρωτοστατήσει στην παροχή λύσεων για τον τομέα της επεξεργασίας λυμάτων, από τις προηγμένες τεχνολογίες επεξεργασίας έως τις ενεργειακές λύσεις. Η ανάπτυξη του τομέα των λυμάτων προσφέρει δυνατότητες για καινοτομία και τεχνολογία και αποτελεί ευκαιρία για την εξαγωγή τεχνολογίας και την προσέλκυση νέων επιχειρηματιών.

⁽²⁾ Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, Στόχος 6: Διασφαλίζουμε τη διαθεσιμότητα και τη βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους.

⁽³⁾ ΟΟΣΑ, *Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection* (Χρηματοδότηση της ύδρευσης, της αποχέτευσης και της αντιπλημμυρικής προστασίας).

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Τα αστικά λύματα αποτελούν αποτύπωμα της κοινωνίας και των προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής μας. Περιλαμβάνουν ένα σύνθετο μείγμα οικιακών απορριμμάτων, απορροών από δρόμους και κτίρια και βιομηχανικών και άλλων μη οικιακών λυμάτων που χρειάζονται κατάλληλη επεξεργασία για να μην συνιστούν απειλή για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον και να μην επηρεάζουν τα ύδατα αναψυχής. Οι συνθήκες εργασίας και η υγεία και η ασφάλεια των εργαζομένων που συμμετέχουν στο σύστημα αστικών λυμάτων θα πρέπει να αποτελούν βασική προτεραιότητα.

4.2. Ο συνολικός στόχος για το 2040 με ενδιάμεσους στόχους καθορίζει μια σαφή πορεία για την επεξεργασία των λυμάτων για τις επόμενες δύο δεκαετίες. Ωστόσο, έχουμε περιορισμένη κατανόηση των κινδύνων που ενέχουν για τους υδρόβιους οργανισμούς τα μείγματα χημικών ουσιών στα επιφανειακά ύδατα, και πολλές από αυτές τις χημικές ουσίες προέρχονται από προϊόντα που χρησιμοποιούνται στα σπίτια μας. Επιπλέον, η κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία της συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων συνεπάγονται υψηλό οικονομικό κόστος και υψηλό κόστος εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Οι επανεξετάσεις και οι αξιολογήσεις βασικών τμημάτων της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων και της οδηγίας για την ιλύ καθαρισμού λυμάτων αποτελούν ευκαιρία για τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της συνοχής σε ολόκληρο τον τομέα, καθώς και για την επίτευξη των φιλοδοξιών της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

4.3. Η μικροβιακή αντοχή αποτελεί αυξανόμενη ανησυχία για την κοινωνία, και τα αστικά λύματα, είτε υποβάλλονται σε επεξεργασία είτε όχι, αποτελούν κομβικό σημείο για τη διασπορά της (*). Η μικροβιακή αντοχή οφείλεται όχι μόνο στην υπερβολική χρήση αντιβιοτικών, αλλά και σε άλλους αντιμικροβιακούς παράγοντες, όπως τα μυκητοκτόνα, οι αντιικοί παράγοντες, τα παρασιτοκτόνα, καθώς και ορισμένα απολυμαντικά και αντισηπτικά, τα οποία χρησιμοποιούνται στο αστικό περιβάλλον, ιδίως σε νοσοκομεία. Εάν δεν ληφθούν μέτρα όπως ο περιορισμός της υπερβολικής χρήσης αντιμικροβιακών παραγόντων, προβλέπεται ότι 10 εκατομμύρια άνθρωποι ετησίως θα πεθαίνουν από λοιμώξεις ανθεκτικές στα αντιβιοτικά έως το 2050, προειδοποιεί έκθεση του ΟΗΕ (**).

4.4. Οι αστικές απορροές αποτελούν σημαντική οδό για την είσοδο τοξικών, μη βιοαποδομήσιμων και αναδυόμενων ρύπων στα υδάτινα οικοσυστήματα, συμπεριλαμβανομένων πλαστικών απορριμμάτων, υδρογονανθράκων, απορρυπαντικών, ορμονών, διαλυτών, παθογόνων, φυτοφαρμάκων, βαρέων μετάλλων και τεχνολογικά επεξεργασμένων ναούλικών (**). Παρά τη ρύπανση, οι αστικές απορροές συχνά αντιμετωπίζονται ως καθαρά όμβρια ύδατα, λόγω έλλειψης παρακολούθησης, και δεν υποβάλλονται σε επεξεργασία πριν από την απόρριψή τους σε ύδατα υποδοχής. Αυτό συνιστά μείζονα κίνδυνο για τα οικοσυστήματα: για παράδειγμα, παρατηρήθηκε αυξημένη θνησιμότητα στον σολομό που συνδέεται με τοξική ουσία (6PPD-κίνηση) που συναντάται στα ελαστικά αυτοκινήτων (**).

4.5. Οι υπερχειλίσεις λυμάτων αποτελούν κομβικό σημείο για μικρορύπους, μικροβιακή αντοχή (**), μικροπλαστικά και απορρίμματα στα ύδατα υποδοχής. Αποτελούν απειλή για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία, αλλά και για τον τομέα του τουρισμού, ο οποίος εξαρτάται από τα καθαρά ύδατα αναψυχής. Το φορτίο των όμβριων υδάτων στο αποχετευτικό δίκτυο μπορεί να μειωθεί με την εισαγωγή γαλάζιων-πράσινων λύσεων που συγκρατούν το νερό και το αφήνουν να διεισδύσει στο έδαφος, συμπεριλαμβανομένων των πράσινων στεγών, της αφαίρεσης αδιαπέραστων επιφανειών και των λειμώνων. Όχι μόνο πρόκειται για οικονομικά αποδοτικό τρόπο συγκράτησης των όμβριων υδάτων, αλλά αποφέρει επίσης πολλά παράλληλα οφέλη για το αστικό τοπίο, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης του κινδύνου πλημμυρών, της μείωσης των θερμικών νησίδων και της αύξησης της βιοποικιλότητας και της ευεξίας στην πόλη. Η επίτευξη της μετάβασης σε αποδοτικότερη επεξεργασία λυμάτων και σε μια κυκλική οικονομία απαιτεί αλλαγές όχι μόνο στις ρυθμιστικές και θεσμικές προσεγγίσεις, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο εμείς ως πολίτες εκτιμούμε τις ατομικές και συλλογικές ευθύνες μας όσον αφορά τη διαχείριση των λυμάτων.

4.6. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη θέσπιση υποχρεωτικών ολοκληρωμένων σχεδίων επεξεργασίας αστικών λυμάτων με στόχο τη μείωση των υπερχειλίσεων αποχέτευσης και της ρύπανσης από τις αστικές απορροές. Ωστόσο, παρότι η πρόθεση των σχεδίων διαχείρισης αστικών λυμάτων είναι καλή, υπάρχει ο κίνδυνος να καταστούν κενά περιεχομένου, καθώς το περιεχόμενο και ο στόχος (μείωση των συνδυασμένων υπερχειλίσεων των αποχετευτικών δικτύων στο 1 % της ροής ξηρών καιρικών συνθηκών) είναι απλώς ενδεικτικά. Η ορθή διαχείριση των όμβριων υδάτων είναι ζωτικής σημασίας όχι μόνο για την πρόληψη της ρύπανσης των υδάτων

(*) UNEP (Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον) *How drug-resistant pathogens in water could spark another pandemic* (Πώς τα ανθεκτικά στα φάρμακα παθογόνα στο νερό θα μπορούσαν να πυροδοτήσουν μια ακόμη πανδημία).

(**) UNEP, *Environmental Dimensions of Antimicrobial Resistance* (Περιβαλλοντικές διαστάσεις της μικροβιακής αντοχής).

(**) Lapointe et al., *Sustainable strategies to treat urban runoff needed* (Αναγκαίες βιώσιμες στρατηγικές για την επεξεργασία των αστικών απορροών), *Nature Sustainability* 5, 2022, σ. 366-369.

(**) Tian et al., *A ubiquitous tire rubber-derived chemical induces acute mortality in coho salmon* (Μια πανταχού παρούσα χημική ουσία, παράγωγο του καουτσούκ, προκαλεί οξεία θνησιμότητα στον ασημένιο σολομό) *Science*, τόμος. 371, 2021, σ. 185-189.

(**) EAWAG *Monitoring antibiotic resistance in wastewater* (Παρακολούθηση της αντοχής στα αντιβιοτικά στα λύματα).

υποδοχής, αλλά και για την προσαρμογή των πόλεων σε ένα μεταβαλλόμενο κλίμα, όπου τόσο τα έντονα φαινόμενα βροχοπτώσεων όσο και τα παρατεταμένα κύματα καύσωνα θα αποτελούν μέρος της νέας κανονικότητας, καθώς τα ακραία καιρικά φαινόμενα και άλλοι κλιματικοί κίνδυνοι αυξάνονται σε συχνότητα και σοβαρότητα σε ολόκληρη την Ευρώπη.

4.7. Έχει αποδειχθεί ότι η προηγμένη («τεταρτοταγής») επεξεργασία μειώνει το φορτίο ευρέος φάσματος επιβλαβών ουσιών στα ύδατα υποδοχής⁽⁹⁾. Ως εκ τούτου, επιδοκιμάζεται η θέσπιση νέων απαιτήσεων για τις μεγάλες και για επιλεγμένες μεσαίου μεγέθους μονάδες όσον αφορά την παρακολούθηση και την απομάκρυνση των μικρορύπων. Ωστόσο, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στο κόστος και στα αποτελέσματα απορρόφησης που προκύπτουν από διάφορες τεχνικές, όπως ο οζονισμός ή ο ενεργός άνθρακας. Η επαρκής χρηματοδότηση της έρευνας και ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών και τα εναρμονισμένα σε επίπεδο ΕΕ εκπαιδευτικά προγράμματα για το επιχειρησιακό προσωπικό θα συμβάλουν στην πρόληψη και την αντιμετώπιση των νέων ρυπογόνων ουσιών.

4.8. Η καθιέρωση της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου για την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και μια ευπρόσδεκτη απάντηση στο πόρισμα του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με το οποίο το κόστος της ρύπανσης εξακολουθεί να βαρύνει σε μεγάλο βαθμό τους φορολογούμενους⁽¹⁰⁾. Συνάδει επίσης με την ενσωμάτωση της ΣΔΙΤ στην περιβαλλοντική νομοθεσία, ενισχύοντας το καθεστώς περιβαλλοντικής ευθύνης σε επίπεδο ΕΕ και προστατεύοντας καλύτερα τα κονδύλια της ΕΕ από τη χρήση τους για τη χρηματοδότηση έργων που θα πρέπει να χρηματοδοτούνται από τον ρυπαίνοντα.

4.9. Ο ευτροφισμός εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα στην ΕΕ, καθώς περισσότερο από το 30 % των ποταμών, των λιμνών και των παράκτιων υδάτων και το 81 % των θαλάσσιων υδάτων της ΕΕ έχουν επηρεαστεί, και την τελευταία δεκαετία έχει επιτευχθεί μικρή πρόοδος⁽¹¹⁾. Είναι συνεπώς θετικό το γεγονός ότι οι διατάξεις έχουν επικαιροποιηθεί και εναρμονιστεί ώστε να διασφαλιστεί ότι, έως το 2035, όλες οι μεγάλες εγκαταστάσεις και, έως το 2040, όλες οι μεσαίου μεγέθους εγκαταστάσεις που πραγματοποιούν απορρίψεις σε περιοχές ευαίσθητες στον ευτροφισμό θα υποχρεούνται να μειώσουν τις θρεπτικές ουσίες. Μολονότι οι προθεσμίες είναι πολύ φιλόδοξες όσον αφορά τις προκλήσεις και την εφαρμογή τους, την επενδυτική ικανότητα του τομέα και τη διάρκεια ζωής των υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων, πολλά κράτη μέλη έχουν ήδη θεσπίσει τέτοιες απαιτήσεις απομάκρυνσης θρεπτικών ουσιών και η ΕΟΚΕ επικροτεί την εναρμόνιση σε ολόκληρη την ΕΕ.

4.10. Κατά την αξιολόγηση της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων διαπιστώθηκε ότι οι μικροί οικισμοί αντιπροσωπεύουν σημαντικό μερίδιο των εναπομένουσων πηγών μη επεξεργασμένων λυμάτων και ασκούν πίεση στα υδατικά συστήματα⁽¹²⁾. Μολονότι η επεξεργασία περισσότερων λυμάτων θα ωφελούσε σε μεγάλο βαθμό, η υπό εξέταση πρόταση συνεπάγεται διάφορες προκλήσεις, καθώς η κατασκευή νέων αγωγών αποχέτευσης αποτελεί σημαντική δαπάνη στις αραιοκατοικημένες περιοχές και πρέπει να συνοδεύεται από εντατική χρηματοδοτική στήριξη. Θα πρέπει να προωθηθούν αποκεντρωμένες λύσεις και εύρυθμα λειτουργούντα μεμονωμένα συστήματα. Οι ξηρές τουαλέτες (τουαλέτες κομποστοποίησης) μειώνουν την κατανάλωση πόσιμου νερού για έκπλυση και μπορούν να προωθήσουν την κυκλική οικονομία επιστρέφοντας τα ανθρώπινα περιττώματα στο έδαφος χωρίς πολύπλοκα, δαπανηρά και ενεργοβόρα συστήματα συλλογής, άντλησης και επεξεργασίας. Ο ΠΟΥ έχει αναπτύξει σχετικές κατευθυντήριες γραμμές για την ασφαλή επαναχρησιμοποίηση των λυμάτων, των απεκκριμάτων και των φαιών υδάτων⁽¹³⁾.

4.11. Οι διαρροές από αποχετευτικούς αγωγούς αποτελούν μια συχνά παραβλεπόμενη και σε μεγάλο βαθμό μη αναφερόμενη πηγή ανεπεξέργαστων λυμάτων που θέτει σε κίνδυνο τα υπόγεια ύδατα. Αυτές μπορεί να αντιπροσωπεύουν σημαντικό μερίδιο του ρυπαντικού φορτίου από τα αστικά συστήματα στο περιβάλλον⁽¹⁴⁾. Το πρόβλημα είναι πιθανό να αυξηθεί λόγω της γήρανσης του αποχετευτικού δικτύου. Χρειάζεται κατάλληλη παρακολούθηση και ποσοτικός προσδιορισμός των διαρροών αποχετευτικών λυμάτων, τα οποία θα πρέπει να συμπεριληφθούν ως απαίτηση στην οδηγία.

4.12. Η επεξεργασία λυμάτων απαιτεί σημαντικές ποσότητες ενέργειας και συχνά μπορεί να αντιπροσωπεύει σημαντικό μερίδιο των λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος των δήμων. Ταυτόχρονα, τα λύματα περιέχουν ενέργεια σε διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένης της χημικής, της κινητικής και της θερμικής, η οποία θα πρέπει να συλλέγεται για να μειωθεί η εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα σύμφωνα με τους στόχους της ΕΕ. Είναι θετικό το γεγονός ότι το ζήτημα της ενεργειακής απόδοσης προσεγγίζεται με στόχο την επίτευξη ενεργειακής ουδετερότητας για τον τομέα έως το 2040.

⁽⁹⁾ Wilhelm et al., *Does wastewater treatment plant upgrading with activated carbon result in an improvement of fish health?* (Η αναβίωση των μονάδων επεξεργασίας λυμάτων με ενεργοποιημένο άνθρακα έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της υγείας των ψαριών;), *Aquatic Toxicology*, τόμος 192, 2017, σ. 184-197.

⁽¹⁰⁾ Ειδική έκθεση 12/2021 του ΕΕΣ με τίτλο «Η αρχή “ο ρυπαίνων πληρώνει”: Ασυνεπής η εφαρμογή της στις πολιτικές και τις δράσεις της ΕΕ για το περιβάλλον».

⁽¹¹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

⁽¹²⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Αξιολόγηση της οδηγίας 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

⁽¹³⁾ ΠΟΥ, *Guidelines for the safe use of wastewater, excreta and greywater* (Κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ για την ασφαλή χρήση των λυμάτων, των απεκκριμάτων και των φαιών υδάτων).

⁽¹⁴⁾ Nguyen & Venohr, *Harmonised assessment of nutrient pollution from urban systems including losses from sewer exfiltration: a case study in Germany* (Εναρμονισμένη αξιολόγηση της ρύπανσης από θρεπτικά συστατικά από τα αστικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των απωλειών από τις διαρροές αποχετευτικών λυμάτων: μια περιπτώσιολογική μελέτη από τη Γερμανία), *Environmental Science and Pollution Research*, τόμος 28, 2021.

4.13. Ο τομέας των λυμάτων διαθέτει μεγάλο δυναμικό να μετατραπεί σε μηχανισμό παραγωγής πόρων. Υπάρχουν ήδη μονάδες επεξεργασίας λυμάτων στην ΕΕ που είναι θετικές από ενεργειακή άποψη χάρη στις τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας και στην παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας, π.χ. μέσω της αναερόβιας χώνευσης της ιλύος καθαρισμού λυμάτων και της επακόλουθης χρήσης του παραγόμενου βιοαερίου⁽¹⁵⁾. Ένα επιπλέον δυναμικό συνιστά η διττή χρήση των επιφανειών της δομής των μονάδων επεξεργασίας λυμάτων με την κάλυψή τους με φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, κάτι το οποίο θα πρέπει να προωθηθεί.

4.14. 10 εκατομμύρια άνθρωποι στην ΕΕ εξακολουθούν να μην έχουν πρόσβαση στην αποχέτευση. Ως εκ τούτου, είναι ευπρόσδεκτο το γεγονός ότι η πρόταση απαιτεί από τα κράτη μέλη να βελτιώσουν την πρόσβαση στην αποχέτευση, ιδίως για τις ευάλωτες και περιθωριοποιημένες ομάδες, συμπεριλαμβανομένης της δωρεάν παροχής δημόσιων αποχωρητηρίων έως το 2027. Ωστόσο, η απαίτηση θα πρέπει να ενισχυθεί με την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν, στα αρχικά στάδια του αστικού σχεδιασμού, την πρόσβαση όλων στην αποχέτευση και να εξετάζουν την οικονομική προσιτότητα και την κοινωνική πτυχή των υπηρεσιών ύδρευσης. Αυτό περιλαμβάνει τον μακρύ κύκλο ζωής των μέσων συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων και την εγγενή ανελαστικότητά τους όσον αφορά την προσαρμογή ή την αναβάθμιση.

4.15. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η οικονομική προσιτότητα των υπηρεσιών ύδρευσης, οι εξαιρέσεις από τα συστήματα διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού πρέπει να είναι αυστηρά περιορισμένες. Κατά προτίμηση, η εξαίρεση για τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά σε ποσότητες μικρότερες των δύο τόνων ετησίως θα πρέπει να διαγραφεί, καθώς ορισμένες ουσίες είναι ισχυρές ακόμη και σε χαμηλές ποσότητες, και θα πρέπει τουλάχιστον να διευκρινιστεί ότι οι δύο τόνοι αναφέρονται στην αγορά της ΕΕ και όχι σε εθνικό επίπεδο. Θα πρέπει επίσης να διασφαλιστεί ότι η διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού καλύπτει τους διαδικτυακούς εμπόρους λιανικής.

4.16. Το κόστος της επεξεργασίας λυμάτων αντιπροσωπεύει σημαντικό μερίδιο των λογαριασμών ύδρευσης, όμως πολλοί χρήστες δεν γνωρίζουν τις υπηρεσίες που παρέχονται με την επεξεργασία λυμάτων, ούτε τον βαθμό στον οποίο η επεξεργασία λυμάτων εκτελείται ικανοποιητικά στην περιοχή τους. Ως εκ τούτου, η νέα διάταξη σχετικά με την υποβολή πληροφοριών στο κοινό είναι ευπρόσδεκτη, καθώς θα εξασφαλίσει τη διάδοση επικαιροποιημένων πληροφοριών σχετικά με το ποσοστό των επεξεργασμένων (και ανεπεξέργαστων) λυμάτων στην εκάστοτε περιοχή, καθώς και σχετικά με το ρυπαντικό φορτίο που απορρίπτεται από σταθμούς επεξεργασίας αστικών λυμάτων και μεμονωμένα συστήματα, καθώς και μέσω υπερχειλίσεων αποχέτευσης και αστικών απορροών.

Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽¹⁵⁾ Βλέπε για παράδειγμα *Marselisborg WWTP — from wastewater plant to power plant* (Μονάδα επεξεργασίας λυμάτων Marselisborg — από μονάδα επεξεργασίας λυμάτων σε μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, της οδηγίας 2006/118/ΕΚ σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση και της οδηγίας 2008/105/ΕΚ σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της πολιτικής των υδάτων»

[COM(2022) 540 final — 2022/0344 (COD)]

(2023/C 146/07)

Εισηγητής: ο κ. **Arnaud SCHWARTZ**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 19.1.2023 Συμβούλιο, 24.1.2023
Νομική βάση	Άρθρο 192 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	3.2.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	22.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	156/01/06

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) στηρίζει θερμά την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να προσθέσει έναν αριθμό κρίσιμων ρύπων υδάτων στους καταλόγους των ουσιών προτεραιότητας για τα επιφανειακά και τα υπόγεια ύδατα, οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση της χημικής κατάστασης σύμφωνα με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρακολουθούν την παρουσία των ουσιών αυτών στα ύδατα και να φροντίζουν να τηρούνται τα πρότυπα ποιότητας. Η πρόταση έχει καθυστερήσει αρκετά χρόνια και πρόκειται για μια ευπρόσδεκτη προσπάθεια επικαιροποίησης της αξιολόγησης της χημικής κατάστασης των υδάτων.

1.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι τα καθαρά ύδατα είναι θεμελιώδους σημασίας για την κοινωνία και το περιβάλλον μας, καθώς και για τις κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες. Ένα ισχυρό πλαίσιο προστασίας των υδάτων, το οποίο εστιάζει στη μείωση της ρύπανσης στην πηγή, θα επιφέρει οφέλη για τα οικοσυστήματα, τους χρήστες των υδάτων για σκοπούς αναψυχής και τη βιομηχανία και θα εξασφαλίσει καθαρό και οικονομικά προσιτό πόσιμο νερό.

1.3. Παρότι η πρωτοβουλία επιφέρει κόστος, για παράδειγμα για την επεξεργασία λυμάτων, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα οφέλη που σχετίζονται με τα μη μολυσμένα ύδατα είναι σημαντικότερα, για παράδειγμα μέσω της αποφυγής της έκθεσης σε επικίνδυνες χημικές ουσίες και της μικρότερης ανάγκης για επεξεργασία για την επίτευξη των προτύπων πόσιμου ύδατος. Η αλλαγή των μοντέλων χρήσης των βλαβερών ουσιών, με στόχο τη μείωση της παρουσίας τους στα ύδατα, μπορεί επίσης να επιφέρει παράλληλα οφέλη, όπως μειωμένη έκθεση σε βλαβερά φυτοφάρμακα για τους εργαζομένους στον αγροδιατροφικό τομέα.

1.4. Θα πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη χάραξη ειδικών κατευθυντήριων γραμμών για τις βιομηχανίες που χρησιμοποιούν νερό που περιέχει διάφορες ουσίες κατά τη διαδικασία παραγωγής.

1.5. Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να καταβάλουν περισσότερες προσπάθειες για τη συλλογή, την οργάνωση και την ερμηνεία των δεδομένων για τα ύδατα και να θέσουν τις ανάγκες για περιβαλλοντικά δεδομένα στην κορυφή των προτεραιοτήτων τους. Είναι σημαντικό να μειωθούν οι καθυστερήσεις στη συλλογή δεδομένων και να διασφαλιστούν συγκεκριμένοι δείκτες σε όλα τα κράτη μέλη.

1.6. Σύμφωνα με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα ⁽¹⁾, η χημική κατάσταση άνω του 60 % των υδάτων στην ΕΕ εξακολουθεί να μην είναι καλή. Η διαπίστωση αυτή, ωστόσο, δεν παρέχει ολοκληρωμένη εικόνα του ζητήματος, δεδομένου ότι στην τρέχουσα αξιολόγηση δεν λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις των χημικών μειγμάτων που μπορούν να προκύψουν ακόμη και όταν υπάρχουν ρύποι σε «ασφαλή» επίπεδα. Θα πρέπει να γίνουν περισσότερα για την αξιολόγηση και την εποπτεία των επιπτώσεων των συνδυασμένων ουσιών στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία.

1.7. Τα απαγορευμένα φυτοφάρμακα εξακολουθούν να υπάρχουν στα ύδατα στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα μέτρα εποπτείας, συμπεριλαμβανομένου του τερματισμού της παράνομης χρήσης και των παρεκκλίσεων, πρέπει να παραμείνουν σε ισχύ στα κράτη μέλη, όπου εντοπίζονται υπερβολικές ποσότητες απαγορευμένων φυτοφαρμάκων, ακόμη και όταν οι ουσίες αυτές έχουν διαγραφεί από τον κατάλογο των ουσιών προτεραιότητας σε επίπεδο ΕΕ.

1.8. Το νερό είναι ζωτικής σημασίας αλλά αποτελεί ταυτόχρονα έναν ολοένα και πιο σπάνιο πόρο. Τα δύο τρίτα των Ευρωπαίων πολιτών θεωρούν ότι η ποιότητα και/ή η ποσότητα του νερού στη χώρα τους αποτελεί πρόβλημα ⁽²⁾. Για την επιτυχή υλοποίηση του ΣΒΑ 6 «Διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους», καθώς και για την αποφυγή μελλοντικών κρίσεων, οι ανησυχίες αυτές πρέπει να διασκεδαστούν με τη δέουσα ταχύτητα. Η διευκόλυνση της πρόσβασης σε επαρκείς πόρους, εξοπλισμό και προσωπικό θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για τα κράτη μέλη, παράλληλα με την παγίωση των οργάνων ελέγχου και την αύξηση του αριθμού των επιθεωρητών.

1.9. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να αρχίσουν να αντιμετωπίζουν το νερό ως προτεραιότητα και να αναπτύξουν μια «Γαλάζια συμφωνία της ΕΕ». Πρέπει να καταβληθεί δραστική προσπάθεια για την πρόβλεψη των αναγκών, για τη διατήρηση των υδάτινων πόρων και την κατάλληλη διαχείριση των σχετιζόμενων με το νερό ζητημάτων βάσει ενός ολοκληρωμένου και συντονισμένου χάρτη πορείας, με φιλόδοξους στόχους και δράσεις που θα συνδέονται με συμφωνημένα ορόσημα. Η ΕΟΚΕ θα υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις για μια Γαλάζια συμφωνία της ΕΕ κατά τη διάρκεια του 2023.

2. Ιστορικό

2.1. Η αναθεώρηση των καταλόγων ρύπων επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, η οποία παρουσιάστηκε στην πρόταση οδηγίας της Επιτροπής για την τροποποίηση της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα (WFD), της οδηγίας για τα πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος (EQSD) και της οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα (GWD), έχει στόχο να αντιμετωπίσει δύο βασικά προβλήματα:

- Οι κατάλογοι ουσιών προτεραιότητας είναι ελλιπείς και μη επικαιροποιημένοι και δεν προσφέρουν επαρκή προστασία των οικοσυστημάτων και της υγείας του ανθρώπου από τους κινδύνους που θέτει η ρύπανση των υδάτων.
- Το μεγάλο εύρος ρύπων και προτύπων ποιότητας που καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο είναι υπερβολικά μεγάλη. Η υποβολή στοιχείων είναι επαχθής, επειδή δεν είναι προσαρμοσμένη στη σύγχρονη τεχνολογία. Η διαδικασία για την αναθεώρηση των καταλόγων ουσιών προτεραιότητας είναι υπερβολικά χρονοβόρα.

2.2. Για τα επιφανειακά ύδατα, η αναθεώρηση προτείνει την προσθήκη 24 μεμονωμένων ουσιών (φυτοφαρμάκων, φαρμακευτικών προϊόντων και βιομηχανικών χημικών ουσιών) και μιας ομάδας 24 υπερφθοριωμένων και πολυφθοριωμένων αλκυλιωμένων ουσιών (PFAS) στον κατάλογο ουσιών προτεραιότητας για τα επιφανειακά ύδατα, την τροποποίηση του προτύπου ποιότητας περιβάλλοντος για 16 ουσίες που απαριθμούνται ήδη, καθώς και την αφαίρεση τεσσάρων ουσιών που θεωρούνται ότι δεν συνιστούν πλέον απειλή σε επίπεδο ΕΕ. Επιπλέον, θεσπίζεται μια κατώτατη τιμή για φυτοφάρμακα σύμφωνα με τις διατάξεις για τα υπόγεια ύδατα.

2.3. Για τα υπόγεια ύδατα, προτείνεται να προστεθεί μια ομάδα 24 PFAS, δύο αντιβιοτικά και μια σειρά μεταβολιτών φυτοφαρμάκων στο παράρτημα I της οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα με καθορισμό κατώτατων τιμών για ολόκληρη την ΕΕ. Επιπλέον, θεσπίζεται μια κατώτατη τιμή για τα φαρμακευτικά προϊόντα. Ένα φαρμακευτικό προϊόν προστίθεται στο παράρτημα II της οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα, γεγονός που σημαίνει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να ορίσουν ένα εθνικό κατώτατο όριο.

2.4. Η Επιτροπή θα αναπτύξει μια μεθοδολογία για την παρακολούθηση των μικροπλαστικών και των γονιδίων μικροβιακής αντοχής με στόχο να καταχωριστούν στο μέλλον ως ρύποι.

2.5. Προκειμένου να βελτιωθεί η παρακολούθηση των υπόγειων ρύπων, η διαδικασία του «καταλόγου επιτήρησης» έχει καταστεί υποχρεωτική για την παρακολούθηση των υπόγειων υδάτων.

2.6. Τα πρότυπα για τους ρύπους που ελέγχονται σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού έχουν εναρμονιστεί και θα συμπεριληφθούν στην αξιολόγηση της χημικής κατάστασης.

(1) Έκθεση αριθ. 7/2018 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, European waters — assessment of status and pressures [Αξιολόγηση της κατάστασης των υδάτων το 2018 στην ΕΕ και των πιέσεων που ασκούνται].

(2) EWA — European Water Association, Water Manifesto [Μανιφέστο για το νερό].

2.7. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να παρακολουθούν τις οιστρογόνες ουσίες με τη χρήση μεθόδων που βασίζονται στις επιπτώσεις για περίοδο δύο ετών παράλληλα με τη συμβατική χημική παρακολούθηση τριών οιστρογόνων ουσιών. Ο ορισμός του προτύπου περιβαλλοντικής ποιότητας στην οδηγία για τα υπόγεια ύδατα τροποποιείται ώστε να περιλαμβάνει τιμές ενεργοποίησης που βασίζονται στις επιπτώσεις, οι οποίες χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση βάσει επιπτώσεων.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Περισσότερα από 20 χρόνια μετά την έγκριση της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα, η ρύπανση των υδάτων εξακολουθεί να συνιστά ένα ευρέως διαδεδομένο ζήτημα στην Ευρώπη, με αρνητικές επιπτώσεις στους υδρόβιους οργανισμούς, στη χρήση των υδάτων για λόγους αναψυχής και στην παροχή πόσιμου ύδατος. Συνιστά επίσης πρόβλημα για τη γεωργία και τη βιομηχανία. Τα δύο τρίτα των επιφανειακών υδατικών συστημάτων και το ένα τέταρτο των υπόγειων υδατικών συστημάτων στην Ευρώπη εξακολουθούν να μην έχουν καλή χημική κατάσταση ⁽³⁾, ωστόσο αυτό αξιολογείται μόνο με βάση ένα μικρό υποσύνολο ρύπων και δεν αντικατοπτρίζει την πλήρη έκταση της ρύπανσης των υδάτων.

3.2. Η ρύπανση των υδάτων επιφέρει μεγάλο κόστος για την κοινωνία, το οποίο εκτιμάται στα 22 δισεκατ. ευρώ ετησίως, λαμβανομένης υπόψη μόνο της ρύπανσης από θρεπτικά συστατικά ⁽⁴⁾. Ακόμα και εάν η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» κατοχυρώνεται στις συνθήκες της ΕΕ, εξακολουθεί να μην εφαρμόζεται σωστά, κάτι που σημαίνει ότι το κόστος της ρύπανσης βαρύνει σε μεγάλο βαθμό τους φορολογούμενους ⁽⁵⁾. Η έκθεση των ανθρώπων και του περιβάλλοντος σε βλαβερές ουσίες επιφέρει υψηλό κόστος και η αποκατάσταση και επεξεργασία των μολυσμένων υδάτων είναι δαπανηρή. Ως εκ τούτου, όλες οι προσπάθειες πρέπει να προσανατολίζονται προς την πρόληψη της ρύπανσης στην πηγή.

3.3. Η απειλή των επιπτώσεων του συνδυασμού χημικών παραγόντων στους υδρόβιους οργανισμούς και την ανθρώπινη υγεία είναι ένα πλήρως αναγνωρισμένο ζήτημα, ενώ οι ελλείψεις του υφιστάμενου πλαισίου παρακολούθησης και υποβολής αναφορών ήταν ένα από τα βασικά σημεία που έπρεπε να επιλύσει η υπό εξέλιξη αναθεώρηση. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ευρήματα και οι συστάσεις από την επιστημονική κοινότητα, π.χ. στο πλαίσιο των σχεδίων «SOLUTIONS» και «NORMAN» της ΕΕ.

3.4. Η αναθεώρηση των καταλόγων ρύπων επιφανειακών και υπόγειων υδάτων θα πρέπει να πραγματοποιείται κάθε τέσσερα και έξι χρόνια αντίστοιχα. Η τρέχουσα αναθεώρηση έχει καθυστερήσει, δεδομένου ότι οι τελευταίες αναθεωρήσεις πραγματοποιήθηκαν το 2013 και το 2014 για τους ρύπους των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι οι νέες ουσίες προτεραιότητας θα αποτελέσουν μόνο ένα μέρος της αξιολόγησης της χημικής κατάστασης των σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών του 4ου κύκλου, με προτεινόμενη ημερομηνία συμμόρφωσης το 2033. Δεδομένης της δυσχερούς κατάστασης της ποιότητας των ευρωπαϊκών υδάτων, καθώς και του γεγονότος ότι οι προτεινόμενες ουσίες έχουν ήδη αποδειχθεί ότι προκαλούν ανησυχία για τα ύδατα σε ολόκληρη την ΕΕ, η ΕΟΚΕ συνιστά θερμά να ληφθούν αμέσως μέτρα για τη μείωση της συγκέντρωσης αυτών και άλλων ρύπων σε όλα τα ύδατα της ΕΕ. Η ΕΕ πρέπει να ανταποκριθεί ταχύτερα με βάση την επιστημονική γνώση που αφορά τη ρύπανση των υδάτων και να μετουσιώσει αυτή τη γνώση σε νομικές ενέργειες και λύσεις. Η πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα είναι επίσης απαραίτητη. Τα κράτη μέλη και η ΕΕ θα πρέπει να εξασφαλίσουν αποτελεσματικότερες και ταχύτερες δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες ⁽⁶⁾.

3.5. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την προσθήκη νέων ρύπων στον κατάλογο ουσιών προτεραιότητας για επιφανειακά και υπόγεια ύδατα. Οι κατάλογοι δεν απαιτούν μόνο από τα κράτη μέλη να μειώσουν την απελευθέρωση αυτών των ουσιών στο περιβάλλον, αλλά ενεργοποιούν επίσης μέτρα που προβλέπονται από άλλες οδηγίες ⁽⁷⁾. Ωστόσο, εάν οι κατάλογοι δεν είναι επικαιροποιημένοι ή είναι υπερβολικά περιορισμένοι, η δράση για το περιβάλλον μπορεί να είναι επίσης περιορισμένη. Ομοίως, οι ρύποι έχουν προστεθεί σε μεγάλο βαθμό ως μεμονωμένες ουσίες, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις συνδυασμού χημικών παραγόντων.

3.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι έχουν προστεθεί PFAS ως ομάδα 24 ουσιών με καθορισμό κατώτατης τιμής για την ομάδα, ενώ επίσης επικροτεί τη θέσπιση κατώτατης τιμής για τα φυτοφάρμακα στα επιφανειακά ύδατα και κατώτατης τιμής για τα φαρμακευτικά προϊόντα στα υπόγεια ύδατα. Παρότι ορισμένες από αυτές τις κατώτατες τιμές ενδέχεται να είναι τόσο υψηλές ώστε να μην προσφέρουν προστασία, αυτό συνάδει με τη φιλοδοξία της στρατηγικής για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων για κανονιστικό έλεγχο των ουσιών ως ομάδας. Ωστόσο, τέτοιου είδους κατώτατες τιμές θα πρέπει επίσης να αναπτυχθούν για άλλες ομάδες ουσιών, όπως δισφαινόλες, πυρεθροειδή και νεονικοτινοειδή.

⁽³⁾ Έκθεση αριθ. 9/2021 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, Drivers of and pressures arising from selected key water management challenges: A European overview [Παράγοντες που επηρεάζουν και πιέσεις που ασκούνται λόγω επιλεγμένων βασικών ζητημάτων της διαχείρισης υδάτων: ευρωπαϊκή επισκόπηση].

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Green taxation and other economic instruments — Internalising environmental costs to make the polluter pay [Πράσινη φορολογία και άλλα οικονομικά μέσα — Εσωτερικευση του περιβαλλοντικού κόστους ώστε ο ρυπαίνων να πληρώνει].

⁽⁵⁾ Ειδική έκθεση 12/2021 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου με τίτλο «Η αρχή “ο ρυπαίνων πληρώνει”: Ασυνεπής η εφαρμογή της στις πολιτικές και τις δράσεις της ΕΕ για το περιβάλλον».

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Εφαρμογή της σύμβασης του Århus — Πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα» (EE C 123 της 9.4.2021, σ. 66).

⁽⁷⁾ Για παράδειγμα, οι άδειες βάσει του κανονισμού για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα (PPPR) πρέπει να αναθεωρούνται, εάν κινδυνεύει η χημική κατάσταση της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα.

3.7. Παρόλο που τα φυτοφάρμακα απαγορεύονται, μπορούν να συνεχίσουν να υπάρχουν στο περιβάλλον, είτε μέσω νόμιμων εξαίρέσεων, παράνομης χρήσης είτε επειδή η ουσία είναι δύσκολα αποικοδομήσιμη, και να συνιστούν απειλή για τους υδρόβιους οργανισμούς και την ανθρώπινη υγεία. Η συντριπτική πλειονότητα των φυτοφαρμάκων που ανιχνεύονται στα ύδατα σε ορισμένα κράτη μέλη δεν έχει εγκριθεί (μεταξύ άλλων το DDT ή διχλωροδιφαινυλοτριχλωροαιθάνιο, το λινδάνιο, η ατραζίνη και η ενδοσουλφάνη)⁽⁸⁾. Είναι ζητούμενο ζωτικής σημασίας να συνεχιστούν η εποπτεία και οι προσπάθειες για τον περιορισμό της παρουσίας τους.

3.8. Προτείνεται επίσης να διαγραφεί το άρθρο 16 της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα επειδή έχει καταστεί παρωχημένο. Ωστόσο, αυτό είναι μόνο εν μέρει σωστό, επειδή η διαγραφή θα είχε ως αποτέλεσμα την κατάργηση της 20ετούς προθεσμίας για τη σταδιακή κατάργηση των επικίνδυνων ουσιών προτεραιότητας. Η υποχρέωση για τη σταδιακή κατάργηση —έναν από τους βασικούς στόχους της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα— είναι εκτελεστή μόνο εάν συνδέεται με σαφή προθεσμία. Ήδη στο πλαίσιο της υφιστάμενης οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα, η υποχρέωση για τη σταδιακή κατάργηση δεν λαμβάνεται γενικά υπόψη. Όσο λιγότερο συγκεκριμένη γίνεται, τόσο περισσότερες αρχές θα προσπαθήσουν να την αγνοήσουν. Αυτό θα προκαλούσε σοβαρή αποδυνάμωση.

3.9. Με την αναφορά της προσέγγισης «μία ουσία, μία αξιολόγηση» στο πλαίσιο της στρατηγικής για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων, η πρόταση αποδίδει κεντρικό ρόλο στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Χημικών Προϊόντων (ECHA) για την ανάληψη ενός αριθμού ευθυνών από τη ΓΔ ENVI και το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) σχετικά με τον καθορισμό ρύπων υδάτων και των σχετικών προτύπων ποιότητας. Δεδομένου ότι ο ECHA ασχολείται πρωτίστως με χημικά προϊόντα που ρυθμίζονται από τον κανονισμό REACH (καταχώριση, αξιολόγηση, αδειοδότηση και περιορισμός των χημικών προϊόντων), ο οποίος δεν περιλαμβάνει φυτοφάρμακα και φαρμακευτικά προϊόντα, η ΕΟΚΕ εισηγείται στον ECHA να ενισχύσει την (νομική και τεχνική) ικανότητά του όσον αφορά τα φάρμακα και τα φυτοφάρμακα, ούτως ώστε να μπορεί να εκτελεί τα νέα του καθήκοντα. Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης στον ECHA να συνεργαστεί, εν προκειμένω, με ειδικευμένους συνεργάτες, μεταξύ άλλων και σε περιφερειακό επίπεδο (για παράδειγμα με πανεπιστήμια και τα εργαστήριά τους).

3.10. Θα πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια στον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στον χώρο εργασίας, για παράδειγμα στον αγροδιατροφικό τομέα. Επ' αυτού, η ΕΟΚΕ ζητεί τη χάραξη ειδικών κατευθυντήριων γραμμών για τις βιομηχανίες που χρησιμοποιούν νερό που εμπεριέχει διάφορες ουσίες κατά τη διαδικασία παραγωγής.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι τα δεδομένα παρακολούθησης και το καθεστώς που απορρέει θα πρέπει να διατίθενται στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος και στο ευρύ κοινό τουλάχιστον μία φορά ετησίως, και όχι κάθε έξι χρόνια, όπως γινόταν προηγουμένως. Αυτό θα παράσχει μια πιο επικαιροποιημένη εικόνα της κατάστασης των υδάτων της Ευρώπης, καθώς και της προόδου προς την επίτευξη του στόχου της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα.

4.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη διάταξη για τη χρήση μεθόδων που βασίζονται στις επιπτώσεις για την παρακολούθηση των οιστρογόνων ουσιών. Με τον τρόπο αυτό θα καλύπτονται οι επιπτώσεις όλων των οιστρογόνων ουσιών με παρόμοιες επιπτώσεις, και όχι μόνο των τριών οιστρογόνων ουσιών που παρακολουθούνται με συμβατικές χημικές τεχνικές. Παρότι η συμπερίληψη τιμών ενεργοποίησης στον ορισμό των περιβαλλοντικών προτύπων ποιότητας παρέχει τη δυνατότητα να εισαχθεί στη μελλοντική αξιολόγηση της χημικής κατάστασης η παρακολούθηση των επιπτώσεων συνδυασμών παραγόντων με βάση τις επιπτώσεις, η Επιτροπή θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να προτείνει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις προκειμένου να απαιτήσει την περαιτέρω χρήση της παρακολούθησης βάσει επιπτώσεων.

4.3. Τα πρότυπα ποιότητας για τη γλυφosatη καθορίστηκαν πριν από την έκδοση της τελικής γνωμοδότησης της Επιστημονικής Επιτροπής για την Υγεία, το Περιβάλλον και τους Αναδυόμενους Κινδύνους (SCHEER), χωρίς ένδειξη ότι θα αναθεωρηθούν μετά την τελική επιστημονική γνωμοδότηση, που σημαίνει ότι η θέση της κοινωνίας των πολιτών στις διαβουλεύσεις της SCHEER δεν λαμβάνεται υπόψη. Η SCHEER θα πρέπει επίσης να λάβει υπόψη της τις απόψεις της κοινωνίας των πολιτών⁽⁹⁾ σχετικά με την εν λόγω γνωμοδότηση. Ακόμη υπάρχει χρόνος να γίνει αυτό, καθότι η διαδικασία αναθεώρησης των περιβαλλοντικών προτύπων ποιότητας για τη γλυφosatη βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη, όπως προβλέπεται στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα. Αυτό θα πρέπει να αποτελέσει τη βάση της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον καθορισμό οριακών τιμών στα επιφανειακά ύδατα.

4.4. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι κανένα μεμονωμένο περιβαλλοντικό πρότυπο ποιότητας για τα φυτοφάρμακα δεν θα πρέπει να είναι υψηλότερο από την προτεινόμενη παράμετρο για το «σύνολο των φυτοφαρμάκων» (0,5 µg/L)⁽¹⁰⁾. Ως εκ τούτου, το προτεινόμενο περιβαλλοντικό πρότυπο ποιότητας για τα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα που δεν χρησιμοποιούνται για την άντληση πόσιμου νερού (86,7 µg/L) δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται. Αντ' αυτού, με βάση μια προληπτική προσέγγιση, η ΕΟΚΕ συνιστά το προτεινόμενο περιβαλλοντικό πρότυπο ποιότητας για τα επιφανειακά ύδατα που χρησιμοποιούνται για την άντληση πόσιμου νερού (0,1 µg/L) να αφορά όλα τα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα. Κατά συνέπεια, το περιβαλλοντικό πρότυπο ποιότητας για τα «άλλα επιφανειακά ύδατα» θα πρέπει να τροποποιηθεί σε 0,01 µg/L, σύμφωνα με την πρακτική που θέλει τη χρήση κατώτερων ορίων κλίμακας για τα «άλλα επιφανειακά ύδατα» σε σύγκριση με τα «εσωτερικά επιφανειακά ύδατα».

⁽⁸⁾ Ευρωπαϊκό δίκτυο δράσης κατά των φυτοφαρμάκων και Ecologistas en Acción, Ríos hormonados: Contamination of Spanish Rivers with Pesticides [Ríos hormonados: η ρύπανση των ποταμών της Ισπανίας με φυτοφάρμακα].

⁽⁹⁾ Joint NGO analysis of the Commission's proposal for a revised list of priority substances for surface and groundwater [Κοινή ανάλυση της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με την πρόταση της Επιτροπής για αναθεωρημένο κατάλογο ουσιών προτεραιότητας για τα επιφανειακά και τα υπόγεια ύδατα].

⁽¹⁰⁾ COM(2022) 540, παράρτημα I.

4.5. Το μεμονωμένο κατώτατο όριο για τα φυτοφάρμακα στα υπόγεια ύδατα βασίζεται στις δυνατότητες των τεχνικών ανάλυσης που υφίσταντο τη δεκαετία του 1990 ⁽¹⁾. Από τότε έχει σημειωθεί τεχνική πρόοδος και είναι πλέον δυνατός ο εντοπισμός μικρότερων συγκεντρώσεων. Στα επιφανειακά ύδατα, έχουν ήδη καθοριστεί χαμηλότερες κατώτατες τιμές για αρκετά φυτοφάρμακα. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη θλίψη της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έχει αναθεωρήσει τη μεμονωμένη κατώτατη τιμή για τα φυτοφάρμακα στην αναθεώρηση των ρύπων επιφανειακών και υπόγειων υδάτων. Στα υπόγεια ύδατα εφαρμόζεται αυθαίρετο κατώτατο όριο 0,1 µg/L στα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που στηρίζεται σε τεχνικές ανάλυσης. Ωστόσο, υπάρχουν πλέον βελτιωμένες τεχνικές που παρέχουν επιστημονικές πληροφορίες για τον καθορισμό κατώτατων ορίων με βάση τον πραγματικό κίνδυνο που ενέχουν οι διάφορες ουσίες.

4.6. Υπάρχει μόνιμη έλλειψη δεικτών για την παρακολούθηση της υγείας των συστημάτων υπόγειων υδάτων, όπως η θερμοκρασία, παρά το γεγονός ότι η επιστήμη ήδη παρέχει άριστες βάσεις για τον καθορισμό των σχετικών κριτηρίων. Η ΕΟΚΕ διερωτάται γιατί η Επιτροπή δεν έχει συμπεριλάβει τα εν λόγω σχετικά κριτήρια στην πρότασή της. Τα εν λόγω κριτήρια θα πρέπει να προστεθούν στο παράρτημα I της οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 20 και το άρθρο 4 παράγραφος 5 της οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα και να συμμορφώνονται με τα αιτήματα που σχετίζονται με τα υπόγεια ύδατα στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας για τα ύδατα (17.12.2020).

Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ Βλέπε τις παρατηρήσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων (EMA) στη μελέτη Guideline on assessing the environmental and human health risks of veterinary medicinal products in groundwater [Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των κινδύνων για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία από τα κτηνιατρικά προϊόντα στα υπόγεια ύδατα] και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος στην έκδοση ETC/ICM Report 1/2020: Pesticides in European rivers, lakes and groundwater — Data assessment [Έκδοση αριθ. 1/2020 του ETC/ICM: Φυτοφάρμακα στα ποτάμια, τις λίμνες και τα υπόγεια ύδατα της Ευρώπης — Αξιολόγηση δεδομένων].

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη»

[COM(2022) 542 final — 2022/0347 (COD)]

(2023/C 146/08)

Εισηγητής: ο κ. **Kęstutis KUPŠYS**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 19.1.2023 Συμβούλιο, 24.1.2023
Νομική βάση	Άρθρο 192 παράγραφος 1 και άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	3.2.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	22.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	145/9/12

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Ο καθαρός αέρας αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, επομένως η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) χαιρετίζει θερμά την πρόταση αναθεώρησης των οδηγιών για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Η ΕΟΚΕ συνιστά την πλήρη ευθυγράμμιση των προτύπων της ΕΕ για την ποιότητα του αέρα (συμπεριλαμβανομένου του όζοντος, υπό μορφή οριακών τιμών), με τις επικαιροποιημένες κατευθυντήριες γραμμές για την ποιότητα του αέρα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) έως το 2030 το αργότερο, και τον καθορισμό ενός ισχυρού ευνοϊκού πλαισίου που θα βασίζεται σε οριακές τιμές, καθώς και μηχανισμούς επιβολής και σαφείς κανόνες διαχείρισης. Η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης έχει σημαντικά συνδυαστικά οφέλη για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την ενεργειακή ασφάλεια και τη βιοποικιλότητα και αυξάνει την ανθεκτικότητα των πληθυσμών στις πανδημίες.

1.2. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την προσέγγιση που υιοθέτησε η Επιτροπή να επικεντρωθεί στο «όφελος προς το κόστος», αλλά εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι ο σημαντικότερος δείκτης που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στην αναθεώρηση αυτή είναι η αναλογία, και όχι η μέγιστη προστασία των δεικτών της ανθρώπινης ζωής και υγείας. Αυτό οδηγεί σε «στενότερη ευθυγράμμιση» και όχι σε «πλήρη ευθυγράμμιση» όσο προτιμώμενη επιλογή πολιτικής. Με εξαίρεση το διοξείδιο του αζώτου, η πρόταση φαίνεται να επιδιώκει την ευθυγράμμιση με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ από το 2005, και όχι με τις τελευταίες, που δημοσιεύτηκαν το 2021.

1.3. Τα πρότυπα για τον καθαρό αέρα αποτελούν μεν νομικό πλαίσιο, αλλά η μείωση των εκπομπών εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής άλλων δεσμών νομοθετικών μέτρων. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι τα όρια και οι κανόνες των οδηγιών για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, εφόσον καθοριστούν με φιλόδοξο τρόπο και επιβληθούν εγκαίρως, παράλληλα με αποτελεσματικά τομεακά μέτρα, θα οδηγήσουν στη λήψη τολμηρών μέτρων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

1.4. Οι πολίτες θα πρέπει να δρουν και να γνωρίζουν τη σχέση μεταξύ των πράξεων, του τρόπου ζωής, των καταναλωτικών προτύπων τους και των επιπέδων ρύπανσης. Οι καλύτερα ενημερωμένοι πολίτες, έχουν πολύ περισσότερα κίνητρα να δράσουν και μπορεί να επιτευχθεί πιο εύκολα μακροπρόθεσμη αλλαγή συμπεριφοράς. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητεί αύξηση της χρηματοδότησης για επιστημονικά έργα πολιτών που σχετίζονται με τη ρύπανση στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη».

1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά το δικαίωμα αποζημίωσης των ατόμων που έχουν υποστεί βλάβη στην υγεία τους από την ατμοσφαιρική ρύπανση καθώς και την επιβολή κυρώσεων σε φυσικά και νομικά πρόσωπα που παραβιάζουν τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις.

2. Ιστορικό

2.1. Η περιβαλλοντική (εξωτερική) ατμοσφαιρική ρύπανση είναι η υπ' αριθμόν ένα περιβαλλοντική αιτία επιβάρυνσης της ανθρώπινης υγείας στην ΕΕ, με τους εκτιμώμενους πρόωρους θανάτους να ξεπερνούν ετησίως τους 300 000 ⁽¹⁾. Ο ΠΟΥ αναφέρει ότι η ατμοσφαιρική ρύπανση τόσο στις πόλεις όσο και στις αγροτικές περιοχές εκτιμάται ότι προκαλεί 4,2 εκατομμύρια πρόωρους θανάτους ⁽²⁾ σε ολόκληρο τον κόσμο ετησίως. Τούτο οφείλεται στις σωρευτικές επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στη δημόσια υγεία. Για παράδειγμα, η έκθεση σε λεπτά σωματίδια (ΑΣ) διαμέτρου 2,5 μικρομέτρων (micron) ή μικρότερης (ΑΣ_{2,5}) προκαλεί πολλά προβλήματα υγείας, συμπεριλαμβανομένων καρδιαγγειακών και αναπνευστικών παθήσεων, καθώς και καρκίνου. Η ατμοσφαιρική ρύπανση βλάπτει επίσης το περιβάλλον μας, προκαλώντας οξίνιση, ευτροφισμό και απώλειες στις καλλιέργειες.

2.2. Υπέρβαση των οριακών τιμών ποιότητας του αέρα καταγράφεται ευρέως σε ολόκληρη την ΕΕ ⁽³⁾, με συγκεντρώσεις πολύ υψηλότερες από τις τελευταίες συστάσεις του ΠΟΥ ⁽⁴⁾.

2.3. Οι οδηγίες για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα (οδηγία 2008/50/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁵⁾ για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη και οδηγία 2004/107/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽⁶⁾ σχετικά με το αρσενικό, το κάδμιο, τον υδράργυρο, το νικέλιο και τους πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες στον ατμοσφαιρικό αέρα) καθορίζουν κανόνες για τη διαχείριση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και πρότυπα ποιότητας του αέρα της ΕΕ για 12 ατμοσφαιρικούς ρύπους: διοξείδιο του θείου (SO₂), διοξείδιο του αζώτου (NO₂)/οξειδία του αζώτου (NOx), αιωρούμενα σωματίδια (ΑΣ₁₀ και ΑΣ_{2,5}), όζον (O₃), βενζόλιο (C₆H₆), μόλυβδος (Pb), μονοξείδιο του άνθρακα (CO), αρσενικό (As), κάδμιο (Cd), νικέλιο (Ni), και βενζο(α)πυρένιο (C₂₀H₁₂).

2.4. Ο έλεγχος καταλληλότητας ⁽⁷⁾ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ισχύουσες οδηγίες για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα συνέβαλαν στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Είναι κατά 70 % λιγότεροι οι πρόωροι θάνατοι που οφείλονται στην ατμοσφαιρική ρύπανση σε σύγκριση με τη δεκαετία του 1990. Ωστόσο, ο ατμοσφαιρικός αέρας στην ήπειρό μας εξακολουθεί να είναι πολύ μολυσμένος, εις βάρος της υγείας των ανθρώπων και του περιβάλλοντος.

2.5. Όσον αφορά τις βλάβες που προκαλούν στην ανθρώπινη υγεία, οι ρύποι με τη μεγαλύτερη επίδραση στην Ευρώπη είναι τα ΑΣ_{2,5}, το NO₂ και το τροποσφαιρικό όζον. Η ΕΕ θέλει να επιτύχει μηδενική ρύπανση το αργότερο έως το 2050, σε συνέργεια με τις προσπάθειες για την κλιματική ουδετερότητα. Εν τω μεταξύ, η τρέχουσα αναθεώρηση των οδηγιών για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στα εξής:

- θέσπιση αυστηρότερων προτύπων για την ποιότητα του αέρα, πιο στενά ευθυγραμμισμένων με τις νέες κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ·
- υποστήριξη του δικαιώματος σε καθαρό αέρα και διευκόλυνση της προσφυγής στη δικαιοσύνη·
- θέσπιση αποτελεσματικότερων κυρώσεων και καθεστώτων αποζημίωσης, όταν παραβιάζονται οι κανόνες για την ποιότητα του αέρα·
- ενίσχυση των κανόνων παρακολούθησης και μοντελοποίησης της ποιότητας του αέρα, για την υποστήριξη της ανάληψης προληπτικής δράσης και της λήψης στοχευμένων μέτρων·
- αποσαφήνιση των απαιτήσεων για τον καθορισμό, την έγκριση και την εφαρμογή νόμιμων και αποτελεσματικών σχεδίων για την ποιότητα του αέρα, με στόχο τόσο την πρόληψη όσο και την επανόρθωση παραβιάσεων της νομοθεσίας·
- βελτίωση της πρόσβασης στις δημόσιες πληροφορίες και της ποιότητάς τους.

⁽¹⁾ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Health impacts of air pollution in Europe (Επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην υγεία στην Ευρώπη).

⁽²⁾ ΠΟΥ, Ambient (outdoor) air pollution (Ρύπανση του ατμοσφαιρικού (εξωτερικού) αέρα).

⁽³⁾ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Europe's air quality status 2022 (Η κατάσταση της ποιότητας του αέρα στην Ευρώπη το 2022).

⁽⁴⁾ ΠΟΥ, Global air quality guidelines (Παγκόσμιες κατευθυντήριες γραμμές για την ποιότητα του αέρα).

⁽⁵⁾ Οδηγία 2008/50/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2008, για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη (ΕΕ L 152 της 11.6.2008, σ. 1).

⁽⁶⁾ Οδηγία 2004/107/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 2004, σχετικά με το αρσενικό, το κάδμιο, τον υδράργυρο, το νικέλιο και τους πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες στον ατμοσφαιρικό αέρα (ΕΕ L 23 της 26.1.2005, σ. 3).

⁽⁷⁾ CIRCABC, Air Policy (Πολιτική για τον αέρα).

3. Γενικές παρατηρήσεις

Η πορεία προς τη μηδενική ρύπανση

3.1. Το δικαίωμα σε καθαρό αέρα αποτελεί διεθνώς αναγνωρισμένο θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα⁽⁸⁾. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί θερμά την πρόταση αναθεώρησης των οδηγιών για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Η νομοθεσία της ΕΕ για την ποιότητα του αέρα έχει αποδειχθεί βασικό και θεμελιώδες εργαλείο για τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην ΕΕ.

3.2. Το επίπεδο ευθυγράμμισης των προτύπων για την ποιότητα του αέρα στην ΕΕ με τις πλέον πρόσφατες κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ είναι θέμα πολιτικής επιλογής και εξαρτάται από τις φιλοδοξίες σε επίπεδο κρατών και πόλεων. Τρία ενδεχόμενα (και αντίστοιχες επιλογές πολιτικής) εξετάστηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και περιγράφηκαν στην έκθεση εκτίμησης επιπτώσεων⁽⁹⁾. Η επιλογή μεταξύ τους είναι πολιτική, και όχι «καθαρά επιστημονική». Οι τρεις επιλογές διακρίνονται από διαφορετικά επίπεδα φιλοδοξίας, ήτοι: «πλήρης ευθυγράμμιση» (I-1), «στενότερη ευθυγράμμιση» (I-2) και «μερική ευθυγράμμιση» (I-3).

3.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσέγγιση που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνοντας έμφαση στη σχέση «οφέλους — κόστους», αλλά εκφράζει τη διαφωνία της καθότι ο σημαντικότερος δείκτης που λαμβάνεται υπόψη στην αναθεώρηση αυτή είναι αυτός ο λόγος, και όχι η μέγιστη μέριμνα για τους δείκτες της ανθρώπινης ζωής και υγείας, καταλήγοντας έτσι στην επιλογή πολιτικής I-2 της «στενότερης ευθυγράμμισης». Με εξαίρεση το NO₂, η πρόταση αποσκοπεί πράγματι στην ευθυγράμμιση με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ από το 2005, και όχι με τις νέες, που δημοσιεύθηκαν το 2021.

3.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί να διενεργηθεί, το συντομότερο δυνατό, αξιολόγηση της προόδου και επανεξέταση των στόχων, για να έχουν ευθυγραμμιστεί πλήρως τα πρότυπα ποιότητας του αέρα της ΕΕ με τις επικαιροποιημένες κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ το αργότερο έως το 2030. Η ευθυγράμμιση αυτή θα πρέπει να συνοδεύεται από ένα ισχυρό ευνοϊκό πλαίσιο, που θα βασιζέται σε οριακές τιμές, σε μηχανισμούς επιβολής και σε σαφείς κανόνες διαχείρισης.

Περιορισμοί της τρέχουσας πρότασης

3.5. Δυστυχώς, τα περισσότερα κράτη μέλη εξακολουθούν να μην συμμορφώνονται με τα υφιστάμενα πρότυπα ποιότητας του αέρα της ΕΕ και δεν λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα, όπως μαρτυρείται από τον αριθμό των συνεχιζόμενων διαδικασιών επί παραβάσει. Επομένως, η αναθεώρηση αναμενόμεν όχι μόνο να θέσει το σωστό επίπεδο φιλοδοξίας, σε εναρμόνιση με την επιστήμη, ώστε να προωθήσει πιο αποφασιστικές πρωτοβουλίες, αλλά και να βελτιώσει τους κανόνες εφαρμογής και επιβολής, προκειμένου να βοηθήσει και να καθοδηγήσει καλύτερα τα κράτη μέλη και τις αρμόδιες αρχές.

3.6. Η ΕΟΚΕ ζητά την εξάλειψη πιθανών κενών στη νομοθεσία που διέπει την ανθρώπινη υγεία και την προστασία του περιβάλλοντος. Τα άρθρα 16 και 17 περιέχουν τους κανόνες για την εξαίρεση του διασκορπισμού άμμου ή αλατιού στους δρόμους το χειμώνα και των φυσικών πηγών ατμοσφαιρικής ρύπανσης από την υποχρέωση συμμόρφωσης. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η προσέγγιση αυτή έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους της νομοθεσίας. Οι φυσικές και οι ανθρωπογενείς πηγές συνδυάζουν και ενισχύουν την επίδραση των ρύπων. Εάν αγνοήσουμε τις φυσικές πηγές ατμοσφαιρικής ρύπανσης, θα εξακολουθήσουμε να θέτουμε σε κίνδυνο τις ζωές των ανθρώπων.

3.7. Ομοίως, στο άρθρο 29, τα κράτη μέλη καλούνται να θεσπίσουν «αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές» κυρώσεις για τα «φυσικά και νομικά πρόσωπα» που παραβιάζουν τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις. Πρόκειται για ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση που υποστηρίζει σθεναρά η ΕΟΚΕ, καθώς είναι εξαιρετικά σημαντικό να υπάρχει ένα καθιερωμένο εργασιακών κυρώσεων για την αντιμετώπιση της μη συμμόρφωσης, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 28 περί δικαιώματος αποζημίωσης των ατόμων που έχουν υποστεί (έστω και εν μέρει) βλάβη της υγείας τους από την ατμοσφαιρική ρύπανση. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη δημιουργία σαφούς και αυστηρά ορθολογικής σύνδεσης μεταξύ της πηγής του ρύπου και του ρυπαίνοντος, η οποία θα αποσαφηνίζει τις ευθύνες και τις σχετικές κυρώσεις. Εισηγείται επίσης περαιτέρω αποσαφήνιση των διατάξεων περί σχεδίων για την ποιότητα του αέρα και τα διορθωτικά μέτρα (συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών κυρώσεων) που συνδέονται με τη μη συμμόρφωση με τα πρότυπα ποιότητας του αέρα εντός των προθεσμιών.

⁽⁸⁾ Ψήφισμα A/76/L.75 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ NAT/824.

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Air quality — revision of EU rules (Ποιότητα του αέρα — Αναθεώρηση των κανόνων της ΕΕ).

3.8. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στο όζον. Σύμφωνα με την εκτίμηση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, 24 000 πρόωροι θάνατοι ετησίως οφείλονται στην έκθεση στο όζον⁽¹⁰⁾. Το όζον είναι ένας ρύπος που δεν εκπέμπεται άμεσα από πρωτογενείς πηγές. Σχηματίζεται μέσω μιας σειράς πολύπλοκων αντιδράσεων στην ατμόσφαιρα που προκαλούνται από την ενέργεια που μεταφέρεται στα μόρια του διοξειδίου του αζώτου όταν αυτά απορροφούν το φως από την ηλιακή ακτινοβολία⁽¹¹⁾. Οι επιπτώσεις του όζοντος στο επίπεδο του εδάφους («τοξικό» όζον) είναι σαφώς προσδιορισμένες: πρόσφατες επιδημιολογικές έρευνες έχουν δείξει ότι η έκθεση στο όζον συνδέεται με αυξημένη θνησιμότητα και νοσηρότητα⁽¹²⁾ και με σοβαρές βλάβες στη φύση και στις καλλιέργειες. Δεν έχουν ληφθεί ακόμη αποτελεσματικά μέτρα για την ταχεία μείωση των εκπομπών πρόδρομων ουσιών του όζοντος όπως το μεθάνιο, παρά την πρόσφατη δημοσίευση του σχεδίου δράσης της ΕΕ για το μεθάνιο ως μέρος της παγκόσμιας δέσμευσης για το μεθάνιο. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση να διερευνηθεί, κατά την επανεξέταση της Οδηγίας για τις εθνικές δεσμεύσεις μείωσης των εκπομπών το 2025, η πιθανή συμπερίληψη του μεθανίου στους ελεγχόμενους ρύπους.

3.9. Στο άρθρο 13, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να καθιερωθούν «οριακές τιμές» σχεδόν για όλους τους ατμοσφαιρικούς ρύπους που υπόκεινται επί του παρόντος σε «τιμές-στόχους», εκτός από το όζον, το οποίο εξακολουθεί να υπόκειται μόνο σε «τιμές-στόχους». Η εξαίρεση αυτή δικαιολογείται από «τα πολύπλοκα χαρακτηριστικά του σχηματισμού του στην ατμόσφαιρα, τα οποία περιπλέκουν το έργο αξιολόγησης της σκοπιμότητας της συμμόρφωσης με αυστηρές οριακές τιμές».

3.10. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, οι εν λόγω τιμές-στόχοι δεν θα δώσουν επαρκή κίνητρα στα κράτη μέλη και στις αρμόδιες αρχές να μειώσουν το τροποσφαιρικό όζον, έναν από τους τρεις πιο σοβαρούς ρύπους. Υπάρχουν λύσεις για τη μείωση του τοξικού όζοντος. Η μείωση των πρόδρομων ουσιών του όζοντος, όπως το NO₂, οι πτητικές οργανικές ενώσεις πλην του μεθανίου (VOCs) και οι εκπομπές μεθανίου, θα συμβάλει στη μείωση των συγκεντρώσεων του όζοντος. Η βελτίωση των προτύπων εκπομπών των οχημάτων, η μείωση ή η απαγόρευση διαλυτών, χρωμάτων ή ψεκαστικών με υψηλή περιεκτικότητα πτητικών οργανικών ενώσεων, η αποτελεσματική μείωση των εκπομπών μεθανίου από την ενέργεια, τα απόβλητα και τη γεωργία (στην οποία αναλογεί το μεγαλύτερο μερίδιο) είναι αποτελεσματικοί τρόποι μείωσης του τροποσφαιρικού όζοντος. Τα γνωστά αυτά εργαλεία θα πρέπει να αξιοποιηθούν πλήρως. Η ΕΟΚΕ συνιστά την πλήρη ευθυγράμμιση των προτύπων της ΕΕ για το όζον, υπό μορφή οριακής τιμής, με τις παγκόσμιες κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ για την ποιότητα του αέρα του 2021.

3.11. Εκτός από την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα πρέπει να καθιερωθούν πρόσθετοι σταθμοί μέτρησης για τα υπέρλεπτα σωματίδια, την αιθάλη και την αμμωνία. Η προτεινόμενη πυκνότητα δεν είναι αρκετή για να χρησιμοποιηθεί στην εκπόνηση επιδημιολογικών μελετών. Οι σταθμοί μέτρησης πρέπει να έχουν σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε τα δεδομένα τους να είναι επαρκή για τη δέουσα ενημέρωση των τοπικών υγειονομικών αρχών σχετικά με τους κινδύνους για την υγεία που ενέχει η τοπική ρύπανση, συμπεριλαμβανομένων των αναδυόμενων ρύπων που προκαλούν ανησυχία, ιδίως όσον αφορά τους ευάλωτους πληθυσμούς και τις περιοχές με υψηλή ρύπανση.

Ειδικά τομεακά μέτρα

3.12. Όσον αφορά το άρθρο 10 της πρότασης, η ΕΟΚΕ προτείνει να εγκαταστήσει κάθε κράτος μέλος τουλάχιστον έναν υπερσταθμό παρακολούθησης για κάθε πόλη με πληθυσμό άνω των 250 000 κατοίκων σε μη εκτεθειμένη τοποθεσία αστικού χαρακτήρα. Τα κράτη μέλη όπου δεν υπάρχουν πόλεις με πληθυσμό άνω των 250 000 κατοίκων πρέπει να εγκαταστήσουν τουλάχιστον έναν υπερσταθμό παρακολούθησης σε μη εκτεθειμένη τοποθεσία αστικού χαρακτήρα.

3.13. Εκτός από τις αμιγώς ιατρικές κατευθυντήριες γραμμές, ο ΠΟΥ συνιστά την προστασία της φύσης και τη διατήρηση του καθαρού αέρα, καθώς και την πραγματοποίηση επενδύσεων στη μη ρυπογόνο ενέργεια για τη διασφάλιση γρήγορης και υγιούς ενεργειακής μετάβασης, η οποία θα αποφέρει επίσης οφέλη στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Ο ΠΟΥ συνιστά επίσης την οικοδόμηση υγιών και βιώσιμων πόλεων, με την προώθηση λιγότερο ρυπογόνων και ενεργών μετακινήσεων, όπως τα δημόσια μέσα μεταφοράς, το βάδισμα και η ποδηλασία, η παύση χρήσης των χρημάτων των φορολογουμένων για την επιδότηση των ορυκτών καυσίμων που προκαλούν ατμοσφαιρική ρύπανση, καθώς και η προαγωγή της υγιεινής διατροφής.

3.14. Οι επιμέρους αυτές δράσεις θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη στις αποφάσεις που λαμβάνονται στην Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και οι σχετικές ευρείες πρωτοβουλίες όπως η δέσμη προσαρμογής στον στόχο του 55 % ή το REPowerEU θα πρέπει να προκρίθουν και να εφαρμοστούν με γνώμονα την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος⁽¹³⁾, όπως επίσης και με σκοπό τη δέουσα συμβολή στον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και για την εξυπηρέτηση γεωπολιτικών συμφερόντων.

⁽¹⁰⁾ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Health impacts of air pollution in Europe (Επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην υγεία στην Ευρώπη).

⁽¹¹⁾ ΠΟΥ, Global air quality guidelines (Παγκόσμιες κατευθυντήριες γραμμές για την ποιότητα του αέρα).

⁽¹²⁾ EPA, Health Effects of Ozone in the General Population (Επιδράσεις του όζοντος στην υγεία στον γενικό πληθυσμό).

⁽¹³⁾ Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα νέα πρότυπα για τις εκπομπές οχημάτων Euro 7, καθώς οι οδικές μεταφορές αποτελούν την κύρια αιτία της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στις αστικές περιοχές. Πολλοί ενδιαφερόμενοι φορείς αναφέρουν ότι οι προσδοκίες για τα πρότυπα Euro 7 δεν έχουν εκπληρωθεί (π.χ. Transport & Environment).

3.15. Γ' αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης της πρότασης. Το μειονέκτημα της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έγκειται σαφώς στο ότι δεν εξετάζεται ό,τι δεν είναι τεχνικά ποσοτικοποιήσιμο σήμερα. Οι επιπτώσεις των δράσεων πολιτικής μοντελοποιούνται έως τις μέγιστες τεχνικά εφικτές μειώσεις, ενώ το βασικό σενάριο υποτιμά ήδη το δυναμικό. Η θέσπιση πρόσθετης αυστηρής τομεακής νομοθεσίας (π.χ. στον τομέα των μεταφορών, της οικιακής θέρμανσης και του αγροδιατροφικού τομέα) θα συμβάλει αναμφίβολα στην παροχή καθαρότερου αέρα με:

- τη ρύθμιση όλων των ρύπων που βλάπτουν την ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον και το κλίμα·
- τη θέσπιση αυστηρών ορίων εκπομπών για τους καυστήρες και τους λέβητες, στο πλαίσιο αναθεώρησης των προτύπων για τον οικολογικό σχεδιασμό·
- τη μέριμνα ώστε ο αγροδιατροφικός τομέας να συμβάλλει επίσης στην επίτευξη των επιπέδων των κατευθυντήριων γραμμών του ΠΟΥ έως το 2030, ιδίως στη μείωση των εκπομπών αμμωνίας και μεθανίου·
- την προώθηση των δημόσιων συγκοινωνιών και αντικινήτρων για τη χρήση αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης·
- τη μείωση των ορίων εκπομπών των οχημάτων της ΕΕ στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο παγκοσμίως (και την ανάληψη δράσης το συντομότερο δυνατό), με την ταυτόχρονη σταδιακή κατάργηση των κινητήρων εσωτερικής καύσης·
- τη βελτίωση των δοκιμών, της έγκρισης και της πιστοποίησης οχημάτων·
- την παρακολούθηση των εκπομπών στον δρόμο, π.χ. με τη χρήση τεχνολογίας τηλεπισκόπησης·
- την εναρμόνιση του ενωσιακού πλαισίου⁽¹⁴⁾ για τις ζώνες χαμηλών εκπομπών/μηδενικών εκπομπών και την καθιέρωση ενιαίας πύλης σε επίπεδο ΕΕ για τον έλεγχο και την εγγραφή οχημάτων για να μπορούν αυτά να εισέρχονται σε τέτοιες ζώνες.

3.16. Οι κανόνες για καθαρό αέρα αποτελούν ένα νομικό πλαίσιο, αλλά η μείωση των εκπομπών εμπίπτει στην αρμοδιότητα άλλων δεσμών νομοθετικών μέτρων. Κατά την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η έννοια της ζώνης χαμηλών εκπομπών/μηδενικών εκπομπών αποτελεί τέλειο παράδειγμα «βέλτιστης πρακτικής». Για παράδειγμα, μπορεί κάλλιστα να μην υπήρχε ζώνη χαμηλών εκπομπών στις Βρυξέλλες εάν δεν υπήρχαν κανόνες για την επιβολή μέτρων επίτευξης των στόχων αυτών. Αργότερα, καθώς ολοένα και περισσότερες πόλεις θα επιτυγχάνουν τα πρότυπα, οι κατευθυντήριοι στόχοι πρέπει να επικαιροποιούνται με βάση τα επιστημονικά δεδομένα, με σκοπό τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας του αέρα.

3.17. Η διαδικασία που περιγράφεται παραπάνω δημιουργεί έναν ενάρετο κύκλο δράσεων και αποτελεσμάτων. Τα όρια και οι κανόνες των οδηγιών για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, εφόσον καθοριστούν με φιλόδοξο τρόπο και επιβληθούν εγκαίρως (παράλληλα με αποτελεσματικά τομεακά μέτρα), θα έχουν ως αποτέλεσμα να ληφθούν τολμηρά μέτρα σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Τούτο θα διευκολύνει την επίτευξη φιλόδοξων στόχων για καθαρό αέρα. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, στην εκτίμηση επιπτώσεων και στην πρόταση δεν λαμβάνονται πλήρως υπόψη όλες οι βιώσιμες προοπτικές αυτής της αλυσίδας δράσεων. Εάν υπήρχαν στον αρχικό σχεδιασμό της πρότασης, τότε ως μελλοντική πορεία θα μπορούσε να είχε επιλεγεί η επιλογή της «πλήρους ευθυγράμμισης» (I-1), και όχι η λιγότερο φιλόδοξη επιλογή I-2 της «στενότερης ευθυγράμμισης».

Μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού

3.18. Παρά τη βελτίωση από τη δεκαετία του 1990, η ποιότητα του αέρα εξακολουθεί να αποτελεί ζήτημα που προκαλεί σοβαρή ανησυχία στους Ευρωπαίους πολίτες. Οι περισσότεροι Ευρωπαίοι (πάνω από το 80 %) πιστεύουν ότι παθήσεις όπως οι αναπνευστικές ασθένειες, το άσθμα και οι καρδιαγγειακές παθήσεις αποτελούν σοβαρά προβλήματα στις χώρες τους λόγω της ατμοσφαιρικής ρύπανσης⁽¹⁵⁾.

3.19. Αν και οι περισσότεροι Ευρωπαίοι νιώθουν ότι δεν είναι καλά ενημερωμένοι (60 %), σχεδόν οι μισοί από τους ερωτηθέντες στην έρευνα έχουν την άποψη ότι η ποιότητα του αέρα έχει επιδεινωθεί την τελευταία δεκαετία (47 %). Παρά το γεγονός ότι ο αριθμός των ατόμων που εκτίθενται σε μεγάλη ατμοσφαιρική ρύπανση μειώνεται σταθερά, όσοι εκτίθενται ακόμη εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν τεράστια προβλήματα υγείας και δεν έχουν απτές αποδείξεις ότι η ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα έχει βελτιωθεί.

⁽¹⁴⁾ Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η στρατηγική για τη βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα (COM(2020) 789 final) περιλαμβάνει τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εκινήσει ειδική μελέτη εξεύρεσης λύσεων που θα επιτρέψουν πιο αποτελεσματικά και εύχρηστα συστήματα περιορισμού της πρόσβασης οχημάτων σε αστικές περιοχές, με παράλληλη τήρηση της αρχής της επικουρικότητας.

⁽¹⁵⁾ Ευρωβαρόμετρο, Στάσεις των Ευρωπαίων απέναντι στην ποιότητα του αέρα. Στο COM(2021) 44 λαμβάνεται υπόψη η σχέση μεταξύ καρκίνου και ρύπανσης. Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο να προσθέσει στις μελλοντικές έρευνες του Ευρωβαρομέτρου μια ερώτηση σχετική με τη στάση απέναντι στον καρκίνο (καθώς και τον διαβήτη και την άνοια) ως συνέπεια της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

3.20. Δεν είναι ακόμη σαφές σε ποιο βαθμό οι πολίτες θα ήταν διατεθειμένοι να αναλάβουν προληπτικά μέτρα για τη βελτίωση, άμεσα ή έμμεσα, της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα. Ωστόσο, η ευαισθητοποίηση έχει διττό αποτέλεσμα:

3.20.1. Πρώτον, οι Ευρωπαίοι θα πρέπει να γνωρίζουν τη συνάφεια μεταξύ των πράξεων, του τρόπου ζωής, των καταναλωτικών προτύπων τους και των επιπέδων ρύπανσης. Με σαφή επίγνωση αυτής της σχέσης, το κοινό θα αποδεχόταν περισσότερο την εισαγωγή μέτρων πολιτικής για την αλλαγή συμπεριφοράς.

3.20.2. Δεύτερον, η αποτελεσματικότητα τέτοιων μέτρων πολιτικής θα ήταν πολύ μεγαλύτερη και θα επέφερε σωρευτικά αποτελέσματα εάν οι πολίτες ενημερωθούν για τις συνέπειες της αλλαγής συμπεριφοράς τους. Οι βελτιώσεις στην ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα είναι ορατές με «γυμνό μάτι», ειδικά στο αστικό περιβάλλον, ωστόσο τα επιστημονικά δεδομένα, τα οποία παρουσιάζονται με διαδραστικό και κατανοητό τρόπο, μπορεί να δημιουργήσουν έναν ενάρετο κύκλο. Οι καλύτερα ενημερωμένοι πολίτες, έχουν πολύ περισσότερα κίνητρα να δρουν και μπορεί να επιτευχθεί πιο εύκολα μακροπρόθεσμη αλλαγή συμπεριφοράς.

3.21. Οι επιστημονικές γνώσεις των πολιτών αποτελούν αποφασιστικό παράγοντα για τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης για όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με τη ρύπανση και τις επιπτώσεις της στη ζωή τους. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την επιτυχία πρωτοβουλιών όπως η «CurieuzeNeuzen»⁽¹⁶⁾, η οποία λειτουργεί ως καταλύτης για την αποδοχή από το κοινό των ζωνών χαμηλών εκπομπών (LEZ) σε αρκετές πόλεις του Βελγίου, και ζητεί την ενίσχυση της χρηματοδότησης στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για επιστημονικά έργα πολιτών που σχετίζονται με τη ρύπανση.

4. Ειδικές παρατηρήσεις για τους ατμοσφαιρικούς ρύπους που προκαλούν ανησυχία

Υπέρλεπτα σωματίδια

4.1. Τα υπέρλεπτα σωματίδια είναι σωματίδια με διάμετρο 0,1 μm (100 nm) ή μικρότερη. Τα σωματίδια αυτά προκύπτουν από φυσικές ή ανθρωπογενείς πηγές, όπως οι δραστηριότητες καύσης. Παρά τις αυξανόμενες ενδείξεις για την επίδραση των υπέρλεπτων σωματιδίων στην υγεία, αυτοί οι ρύποι δεν ρυθμίζονται στις ισχύουσες οδηγίες για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Η ΕΟΚΕ σημειώνει μια αυξανόμενη φιλοδοξία να μετατραπούν οι υφιστάμενες γνώσεις για τον αντίκτυπο στην υγεία σε συστάσεις πολιτικής, ωστόσο υπάρχει ανάγκη να συγκεντρωθούν πρόσθετες πληροφορίες για το θέμα.

4.2. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά να αναληφθεί πρόσθετη δράση ειδικού σκοπού, μέσω του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», για τη συστηματική χρηματοδότηση της έρευνας στα υπέρλεπτα σωματίδια. Παρά την έλλειψη συγκεκριμένων δεικτών για τα υπέρλεπτα σωματίδια, αξίζει ίσως να ξεκινήσει μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης του κοινού για την ενημέρωση των Ευρωπαίων πολιτών σχετικά με τους «αναδυόμενους» κινδύνους από την εν λόγω μη επαρκώς προβλεπόμενη κατηγορία ρύπων.

Αιθάλη

4.3. Η αιθάλη είναι λεπτά σωματίδια που παράγονται από την καύση ορυκτών καυσίμων ή βιομάζας. Η αιθάλη έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία, καθώς προκαλεί καρδιακές ή πνευμονικές ασθένειες, αλλά συντείνει επίσης στην επίσπευση της κλιματικής αλλαγής, εφόσον 1 τόνο αιθάλης έχει έως και 1 500 φορές ισχυρότερη επίδραση υπερθέρμανσης του πλανήτη από 1 τόνο διοξειδίου του άνθρακα.

4.4. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπόψη τις αναφορές σε μελέτες που παρέχονται από τον ΠΟΥ⁽¹⁷⁾, όπου διαπιστώνονται στατιστικά σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία από την έκθεση σε αιθάλη σε επίπεδα από 1,08 έως 1,15 μg/m³. Ωστόσο, ο ΠΟΥ δεν περιλαμβάνει αυτά τα επίπεδα στις συστάσεις του περί ορθών πρακτικών. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, αυτό δεν θα πρέπει να χρησιμεύσει ως δικαιολογία για τη μη λήψη μέτρων καταπολέμησης της αιθάλης. Ομοίως, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για τη μείωση των επιπέδων των υπέρλεπτων σωματιδίων, όπως τα ΑΣ_{2,5} και τα ΑΣ₁₀. Η αναμονή για τρία ή πέντε ακόμα έτη μέχρι να συγκεντρωθούν αποδεικτικά στοιχεία από κάποια ερευνητικά έργα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ ή για άλλο έγγραφο καθοδήγησης του ΠΟΥ θα έχει ως αποτέλεσμα να χαθούν χιλιάδες ζωές πολιτών και να επιταχυνθεί η κλιματική κρίση.

Αμμωνία

4.5. Η αμμωνία (NH₃) είναι μια ανόργανη ένωση αζώτου και υδρογόνου. Τα υψηλά επίπεδα αμμωνίας βλάπτουν τους πνεύμονες και αποτελούν αιτία θνησιμότητας. Η αμμωνία συμβάλλει σημαντικά στα υπερβολικά επίπεδα δευτερογενών αιωρούμενων σωματιδίων. Επίσης, υποβαθμίζει το περιβάλλον μας και βλάπτει τη βιοποικιλότητα μέσω της οξίνισης και του ευτροφισμού. Μειώσεις της αμμωνίας μπορούν να επιτευχθούν στον αγροδιατροφικό τομέα, στον τομέα των μεταφορών και στον τομέα της «χρήσης διαλυτών και προϊόντων».

⁽¹⁶⁾ CurieuzeNeuzen in Vlaanderen. Παρόμοιες εκστρατείες διοργανώθηκαν από ομάδες της κοινωνίας των πολιτών στη Γερμανία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Σλοβακία και αρκετές άλλες χώρες της ΕΕ.

⁽¹⁷⁾ Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP), Health effects of black carbon (Επιδράσεις της αιθάλης στην υγεία).

4.6. Δεν υπάρχουν συστάσεις του ΠΟΥ για συγκεντρώσεις αμμωνίας στον ατμοσφαιρικό αέρα που να συνδέονται με επιπτώσεις στην υγεία. Ο αντίκτυπος της, ωστόσο, στην υγεία και το περιβάλλον είναι πλήρως τεκμηριωμένος⁽¹⁸⁾, καθότι οι εκπομπές αμμωνίας συντείνουν στον σχηματισμό δευτερογενών ΑΣ_{2,5}, για τα οποία υπάρχουν κατευθυντήριες γραμμές του ΠΟΥ για την ποιότητα του αέρα. Οι ειδικοί έχουν προτείνει ένα μακροπρόθεσμο κρίσιμο επίπεδο για τη βλάστηση (ανώτερα φυτά) στα 3 μg/m³.

4.7. Η πρόσφατη πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας 2010/75/ΕΕ (οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών)⁽¹⁹⁾ και η μεγαλύτερη φιλοδοξία της να μειωθούν οι βιομηχανικές εκπομπές και να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής της στις μεγαλύτερες κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις της ΕΕ μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη μείωση των εκπομπών αμμωνίας, επειδή η κύρια πηγή εκπομπών NH₃ είναι η γεωργία και περίπου τα τρία τέταρτα των εκπομπών στην ΕΕ προκαλούνται από τη διαχείριση της κοπριάς από την κτηνοτροφία⁽²⁰⁾. Ωστόσο, η οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών θα πρέπει να εφαρμοστεί με αναλογικό και οικονομικά αποδοτικό τρόπο, ώστε να αποφευχθεί επιπλέον αύξηση του κόστους παραγωγής στον αγροδιατροφικό τομέα⁽²¹⁾.

4.8. Για να διασφαλιστεί η υγεία και η ευημερία των ατόμων, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι ένας ισχυρός μηχανισμός υποστήριξης των ευάλωτων ατόμων και βιομηχανιών είναι επίσης απαραίτητος για να καταστούν διαθέσιμες «επιτόπου» οι πρακτικές λύσεις σχετικά με τις εκπομπές NH₃ στην κτηνοτροφία. Η υποστήριξη αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει χρηματοδότηση για γνωστές τεχνολογικές εξελίξεις και περαιτέρω έρευνα. Συνολικά, οι κτηνοτροφικές επιχειρήσεις θα πρέπει να ενθαρρύνονται να επιφέρουν αλλαγές στο περιβάλλον και την υγεία, διατηρώντας παράλληλα την κρίσιμη λειτουργία της προσφοράς αγαθών στον πληθυσμό⁽²²⁾.

Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽¹⁸⁾ Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (UNECE), Towards Cleaner Air, Scientific Assessment Report 2016 (Πορεία προς καθαρότερο αέρα, έκθεση επιστημονικής αξιολόγησης 2016).

⁽¹⁹⁾ Οδηγία 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) (ΕΕ L 334 της 17.12.2010, σ. 17).

⁽²⁰⁾ 76,2 τοις εκατό το 2020, σύμφωνα με τον εθνικό πίνακα αποτελεσμάτων για τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων.

⁽²¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αναθεώρηση της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών (ΟΒΕ) και του κανονισμού για τη σύσταση ευρωπαϊκού μητρώου έκλυσης και μεταφοράς ρύπων (E-MEMP)» (ΕΕ C 443 της 22.11.2022, σ. 130).

⁽²²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αναθεώρηση της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών (ΟΒΕ) και του κανονισμού για τη σύσταση ευρωπαϊκού μητρώου έκλυσης και μεταφοράς ρύπων (E-MEMP)» (ΕΕ C 443 της 22.11.2022, σ. 130).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ανακοίνωση σχετικά με τις κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ»

[COM(2022) 583 final]

(2023/C 146/09)

Εισηγητής: ο κ. **Krister ANDERSSON**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Dominika BIEGON**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 19.12.2022
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	1.2.2023
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	23.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	202/3/7

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί πλήρως την ανακοίνωση της Επιτροπής που εκθέτει τις κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης.

1.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή όσον αφορά την ανάγκη ταχείας επίτευξης συμφωνίας πριν από τις δημοσιονομικές διαδικασίες των κρατών μελών για το 2024. Όπως επεσήμανε η Επιτροπή, υπάρχει επείγουσα ανάγκη για ισχυρό συντονισμό της δημοσιονομικής και διαρθρωτικής πολιτικής, καθώς και για αποτελεσματική οικονομική και δημοσιονομική εποπτεία, με σκοπό την τόνωση της χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και την παροχή βοήθειας στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) για την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων της.

1.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι υπήρξε έλλειψη συντετών πολιτικών στα κράτη μέλη σε περιόδους ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας⁽¹⁾, ενώ ταυτόχρονα οι δημοσιονομικοί κανόνες περιορίσαν τα δημοσιονομικά περιθώρια ελιγμών κατά τη διάρκεια περιόδων οικονομικής ύφεσης σε ορισμένα κράτη μέλη.

1.4. Η ΕΟΚΕ συμπεριζεται την πρόθεση της Επιτροπής να διατηρήσει τις τιμές αναφοράς. Το κριτήριο του 3 % του ΑΕΠ ως τιμή αναφοράς για το έλλειμμα έχει αντίκτυπο τόσο στην πολιτική όσο και στην αγορά. Συνολικά, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι δείκτες χρέους προς το ΑΕΠ τίθενται σε πτωτική τροχιά ή παραμένουν σε συνετά επίπεδα.

1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να μην εφαρμόζεται πλέον ο αυστηρός κανόνας του 1/20 διότι θα μπορούσε να επιβαρύνει υπερβολικά τα κράτη μέλη με υψηλό χρέος, με αρνητικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη και στη βιωσιμότητα του ίδιου του χρέους. Η τετραετής περίοδος αναφοράς που προβλέπεται για την ενδιάμεση αξιολόγηση των δημοσιονομικών προσαρμογών —η οποία μπορεί, εφόσον χρειάζεται, να παραταθεί για τρία επιπλέον έτη— φαίνεται επίσης αναλογική.

1.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εστίαση της Επιτροπής στις καθαρές πρωτογενείς δαπάνες ως την κύρια παράμετρο αξιολόγησης της νέας οικονομικής διακυβέρνησης.

1.7. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η δημοσιονομική πολιτική είναι ο κλασικός τομέας άσκησης της κοινοβουλευτικής πολιτικής δεδομένου ότι επηρεάζει τη συνολική δομή των κρατικών δαπανών και εσόδων. Για την επιτυχία ενός μεταρρυθμισμένου πλαισίου, η οικειοποίηση της διαδικασίας είναι καθοριστική.

⁽¹⁾ COM(2022) 583 final, σ. 3.

1.8. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η δέουσα μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης είναι επειγόντως αναγκαία και προς το συμφέρον των πολιτών, των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων. Είναι επομένως σημαντικό να θεσπιστούν περαιτέρω μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να ληφθούν για την ενίσχυση της οικειοποίησης των κανόνων, διασφαλίζοντας έτσι την προσήλωση όλων των κυβερνήσεων σε ένα αναθεωρημένο πλαίσιο.

1.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πρωταρχικής σημασίας οι επικείμενες νομοθετικές προτάσεις να θεσπίσουν ελάχιστα πρότυπα για την εθνική κοινοβουλευτική εποπτεία και τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά την κατάρτιση των εθνικών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διάρθρωτικών σχεδίων.

1.10. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη θέσπισης κατάλληλων κανόνων για τη διασφάλιση αποφασιστικής επιβολής. Στις εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις, αυτές πρέπει να είναι αποτελεσματικές και να εφαρμόζονται με διαφάνεια. Οι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη με σκοπό τη διατήρηση της αξιοπιστίας τους.

1.11. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η βελτίωση της ποιότητας και η αύξηση της ποσότητας των δημόσιων επενδύσεων περιγράφεται ως παράγοντας προς συνεκτίμηση στη διαδικασία επίτευξης της βιωσιμότητας του χρέους. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την παράταση της πορείας προσαρμογής, η οποία μπορεί να χορηγηθεί για τρία έτη κατ' ανώτατο όριο.

1.12. Ενόψει της επίτευξης των στόχων της ΕΕ για το κλίμα, χρειάζεται πλήρης αναδιάρθρωση του κεφαλαιακού αποθέματος και επέκταση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Στο παρελθόν, η ΕΟΚΕ είχε ζητήσει τη λήψη μέτρων για την κάλυψη του τεράστιου επενδυτικού χάσματος⁽²⁾. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι ενδέχεται να χρειαστούν περαιτέρω πρωτοβουλίες προκειμένου να κινητοποιηθούν επαρκή ιδιωτικά και δημόσια κεφάλαια για την πράσινη μετάβαση και την κοινωνική συνοχή.

1.13. Για να διασφαλιστεί η διαφάνεια και να διευκολυνθεί η αποτελεσματική παρακολούθηση της εφαρμογής των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διάρθρωτικών σχεδίων, τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις προόδου και να περιγράφουν λεπτομερώς την κατάσταση υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων. Οι εν λόγω εκθέσεις και οι αξιολογήσεις της Επιτροπής και του Συμβουλίου, οι οποίες διενεργούνται στο πλαίσιο της ετήσιας εποπτείας, θα πρέπει να δημοσιοποιούνται.

2. Γενικές πληροφορίες

2.1. Η ανακοίνωση⁽³⁾ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθορίζει τις γενικές αρχές για ένα μεταρρυθμισμένο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Προκειμένου να βελτιωθεί το ισχύον πλαίσιο, η πρωτοβουλία της Επιτροπής αποσκοπεί στην ενίσχυση της βιωσιμότητας του χρέους και στην προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης μέσω επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων.

2.2. Οι καθαρές πρωτογενείς δαπάνες, δηλαδή οι δαπάνες υπό κρατικό έλεγχο, θα είναι επιλέξιμες ως ο κύριος δείκτης που θα εξετάζει η Επιτροπή. Οι καθαρές πρωτογενείς δαπάνες θα αποτελέσουν επίσης τη βάση τόσο για τον καθορισμό της πορείας δημοσιονομικής προσαρμογής όσο και για την άσκηση ετήσιας δημοσιονομικής εποπτείας, με στόχο την απλούστευση των υφιστάμενων κανόνων.

2.3. Επιπλέον, η Επιτροπή θα χαράξει μια πορεία αναφοράς για τη δημοσιονομική προσαρμογή κάθε κράτους μέλους κατά τη διάρκεια τετραετούς περιόδου, βάσει μεθοδολογίας που θεσπίζεται για την ανάλυση και την αξιολόγηση της βιωσιμότητας του χρέους. Η πορεία προσαρμογής θα πρέπει να διασφαλίζει ότι το χρέος των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν ειδικές προκλήσεις όσον αφορά το χρέος τίθεται σε πτωτική πορεία, διασφαλίζοντας ότι το έλλειμμα διατηρείται κάτω από το 3 % του ΑΕΠ που ορίζουν οι κανόνες της Συνθήκης.

2.4. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί συνεχώς την εφαρμογή των σχεδίων, απαιτώντας από τα κράτη μέλη να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις προόδου σχετικά με την εφαρμογή των σχεδίων τους, με σκοπό να καταστεί η δραστηριότητα παρακολούθησης πιο αποτελεσματική και διαφανής. Η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος (ΔΥΕ) θα διατηρηθεί, ενώ η ΔΥΕ βάσει του κριτηρίου του χρέους θα ενισχυθεί και θα ενεργοποιείται όταν ένα κράτος μέλος με χρέος άνω του 60 % του ΑΕΠ παρεκκλίνει από τη συμφωνηθείσα πορεία των δαπανών.

2.5. Η μεσοπρόθεσμη προσέγγιση που υιοθετεί η Επιτροπή θα επιτρέπει τη διαφοροποίηση των κρατών μελών με βάση τις προκλήσεις δημόσιου χρέους που αντιμετωπίζουν. Λαμβανομένης υπόψη της επιβάρυνσης των κρατών μελών με υψηλό χρέος, η τρέχουσα τιμή αναφοράς για τη μείωση του χρέους (ο λεγόμενος κανόνας του 1/20) θα αντικατασταθεί από μια περισσότερο βασισμένη στον κίνδυνο εποπτεία για την αποφυγή δυσμενών επιπτώσεων στην ανάπτυξη και στη βιωσιμότητα του ίδιου του χρέους.

(2) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Αναδιάρθρωση του δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ για βιώσιμη ανάκαμψη και δίκαιη μετάβαση» (ΕΕ C 105 της 4.3.2022, σ. 11).

(3) COM(2022) 583 final.

2.6. Η Επιτροπή προτιμά να ενισχύσει τους μηχανισμούς επιβολής ως απαραίτητο αντιστάθμισμα της βασισμένης στον κίνδυνο εποπτείας. Τα εργαλεία επιβολής θα περιλαμβάνουν: i) αποτελεσματικές οικονομικές κυρώσεις, οι οποίες θα καταστούν ακόμη αποτελεσματικότερες και περισσότερο αναμενόμενες με τη μείωση των ποσών τους· ii) κυρώσεις που πλήττουν τη φήμη σε περίπτωση ΔΥΕ ή άλλων αποκλίσεων· iii) μακροοικονομικές προϋποθέσεις για τη χρηματοδότηση της ΕΕ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί πλήρως την ανακοίνωση της Επιτροπής που εκδίδει τις κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι πολλές λεπτομέρειες δεν έχουν ακόμη καθοριστεί, γεγονός που καθιστά δυνατή τη διενέργεια μόνο προκαταρκτικής αξιολόγησης.

3.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή όσον αφορά την ανάγκη ταχείας επίτευξης συμφωνίας πριν από τις δημοσιονομικές διαδικασίες των κρατών μελών για το 2024. Όπως επεσήμανε η Επιτροπή, υπάρχει επείγουσα ανάγκη για ισχυρό συντονισμό της δημοσιονομικής και διαρθρωτικής πολιτικής, καθώς και για αποτελεσματική οικονομική και δημοσιονομική εποπτεία, με σκοπό την τόνωση της χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και τη μείωση των κοινωνικών και οικονομικών ανισορροπιών σε συντονισμό με τη θεσμική δράση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων της.

3.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ολιστική προσέγγιση της Επιτροπής που επικεντρώνεται στα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια που καλύπτουν τους δημοσιονομικούς, μεταρρυθμιστικούς και επενδυτικούς στόχους σε έναν και τον αυτό τόπο. Τα σχέδια αυτά παρέχουν στα κράτη μέλη περισσότερη ευελιξία με δίκαιο τρόπο και εντός πλαισίου βασισμένου στον κίνδυνο που θα αξιολογείται μεσοπρόθεσμα.

3.4. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη φιλοδοξία και τα βασικά στοιχεία της πρωτοβουλίας της Επιτροπής που αποσκοπεί στη βελτίωση της εθνικής οικειοποίησης, στην απλούστευση του πλαισίου και στη μετάβαση προς μεγαλύτερη μεσοπρόθεσμη εστίαση, σε συνδυασμό με ισχυρότερη και περισσότερο συνεκτική επιβολή⁽⁴⁾.

3.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι υπήρξε έλλειψη συνεντών πολιτικών στα κράτη μέλη σε περιόδους ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας⁽⁵⁾, ενώ ταυτόχρονα οι δημοσιονομικοί κανόνες περιόρισαν τα δημοσιονομικά περιθώρια ελιγμών κατά τη διάρκεια περιόδων οικονομικής ύφεσης σε ορισμένα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι τα έτη που παρουσιάζουν θετικές επιδόσεις ανάπτυξης θα πρέπει να συνδέονται με μείωση του δείκτη χρέους προς το ΑΕΠ, δημιουργώντας περιθώρια δημοσιονομικής ευελιξίας προς χρήση σε περιόδους ύφεσης. Ταυτόχρονα, όταν τα κράτη μέλη βρίσκονται αντιμέτωπα με στασιμότητα ή βαθιά ύφεση, απαιτούνται περιθώρια δημοσιονομικών ελιγμών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση της Επιτροπής αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση που επιτρέπει στα κράτη μέλη να ασκούν αξιόπιστες αντικυκλικές πολιτικές στο μέλλον.

3.6. Η ΕΟΚΕ συμμαρτυρεί την πρόθεση της Επιτροπής να διατηρήσει τις τιμές αναφοράς, δεδομένου ότι η ύπαρξη συγκεκριμένων αριθμητικών ορίων έχει αντίκτυπο τόσο στην πολιτική όσο και στην αγορά. Το όριο του 3% του ΑΕΠ για το έλλειμμα ορίζεται πράγματι σαφώς στη Συνθήκη, είναι ευρέως γνωστό και εφαρμόζεται ομοιόμορφα σε όλες τις χώρες της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι τα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι δείκτες χρέους προς το ΑΕΠ τίθενται σε πτωτική τροχιά ή παραμένουν σε συντά επιπέδα.

3.7. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ενδέχεται να απαιτηθούν βραχυπρόθεσμες αποκλίσεις από το προβλεπόμενο όριο για την κάλυψη μαζικών επενδυτικών αναγκών που συνδέονται επί του παρόντος με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση ή για τη διευκόλυνση μιας πορείας προσαρμογής που δεν θα θέτει σε κίνδυνο την ανάπτυξη.

3.8. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το μεσοπρόθεσμο πλαίσιο που παρουσίασε η Επιτροπή είναι εύλογο και ικανό να κάνει διάκριση μεταξύ των πολύ διαφορετικών επιπέδων χρέους των κρατών μελών, επιτρέποντας σπονδυλωτές προσεγγίσεις εστιασμένες σε ετερογενείς εθνικές καταστάσεις όπου οι δείκτες χρέους προς το ΑΕΠ ενδέχεται να κυμαίνονται από κάτω του 60% έως άνω του 150%. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να μην εφαρμόζεται πλέον ο αυστηρός κανόνας του 1/20 διότι θα μπορούσε να επιβαρύνει υπερβολικά τα κράτη μέλη με υψηλό χρέος, με αρνητικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη και στη βιωσιμότητα του ίδιου του χρέους. Η τετραετής περίοδος αναφοράς που προβλέπεται για την ενδιάμεση αξιολόγηση των δημοσιονομικών προσαρμογών —η οποία μπορεί, εφόσον χρειάζεται, να παραταθεί για τρία επιπλέον έτη— φαίνεται επίσης αναλογική, λαμβανομένων υπόψη των υφιστάμενων και των προβλεψιμων οικονομικών και διεθνών συνθηκών.

⁽⁴⁾ COM(2022) 583 final, σ. 1.

⁽⁵⁾ COM(2022) 583 final, σ. 3.

3.9. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εστίαση της Επιτροπής στις καθαρές πρωτογενείς δαπάνες ως την κύρια παράμετρο αξιολόγησης της νέας οικονομικής διακυβέρνησης. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ ζητεί τα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια να υιοθετήσουν στοχευμένες, στρατηγικές και σωστά σχεδιασμένες δημόσιες επενδύσεις σύμφωνα με τις προτεραιότητες της ΕΕ. Οι επενδύσεις αυτές θα πρέπει να αντιπροσωπεύουν μεγαλύτερο μερίδιο των κρατικών δαπανών, ενθαρρύνοντας τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

3.10. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η ποιότητα των δημοσίων δαπανών απαιτείται να βελτιωθεί. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που ενισχύουν την ανάπτυξη θα πρέπει να ευνοούνται σε εθνικό επίπεδο, επιδιώκοντας παράλληλα μια αξιόπιστη πορεία μείωσης του χρέους μετά την πανδημία, καθώς και σε περιόδους διεθνών εντάσεων.

3.11. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία απαιτούνται ισχυρές ρήτρες διαφυγής για την αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων κατά τις οποίες η εγκριθείσα πορεία προσαρμογής δεν θα μπορούσε να τηρηθεί ρεαλιστικά. Η αυστηρή τήρηση της συμφωνηθείσας πολυετούς πορείας καθαρών πρωτογενών δαπανών θα επιτρέπει στη δημοσιονομική πολιτική να είναι αντικυκλική, να επιδεικνύει μείωση των δεικτών χρέους προς το ΑΕΠ σε περιόδους ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας, να παρέχει την αναγκαία πολιτική απόκριση σε περιόδους δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας⁽⁶⁾ και να καθιστά δυνατή την προστασία των πλέον ευάλωτων πολιτών.

3.12. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η δημοσιονομική πολιτική είναι ο κλασικός τομέας άσκησης της κοινοβουλευτικής πολιτικής δεδομένου ότι επηρεάζει τη συνολική δομή των κρατικών δαπανών και εσόδων. Για την επιτυχία ενός μεταρρυθμισμένου πλαισίου, η οικειοποίηση της διαδικασίας είναι καθοριστική. Η ΕΟΚΕ θεωρεί πρωταρχικής σημασίας οι επικείμενες νομοθετικές προτάσεις να θεσπίσουν ελάχιστα πρότυπα για την εθνική κοινοβουλευτική εποπτεία και τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά την κατάρτιση των εθνικών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων. Τα κοινοβούλια και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, θα πρέπει να έχουν αποτελεσματική συμμετοχή, δεδομένου ότι η οικειοποίηση των μεσοπρόθεσμων σχεδίων δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων θα είναι ισχυρή μόνον εάν όλοι οι σχετικοί ενδιαφερόμενοι φορείς συμμετέχουν δεόντως⁽⁷⁾. Τα εθνικά κοινοβούλια θα πρέπει να καθιστούν τις κυβερνήσεις υπόλογες για τις δημοσιονομικές και τις μεταρρυθμιστικές πολιτικές που εφαρμόζουν.

3.13. Σε περίπτωση αλλαγής κυβέρνησης, πρέπει να υπάρχει δυνατότητα τροποποίησης των μεσοπρόθεσμων διαρθρωτικών σχεδίων, εφόσον δεν τίθεται σε κίνδυνο η μεσοπρόθεσμη σταθερότητα. Εάν οι κυβερνήσεις θεσπίσουν μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, με ταυτόχρονη διατήρηση της συνολικής βιωσιμότητας του χρέους, θα πρέπει να υπάρχει δυνατότητα προσαρμογής της πορείας των δαπανών χωρίς να χρειάζεται να υποβληθούν εκ νέου σε ολόκληρη τη διαδικασία επικύρωσης των διαρθρωτικών-δημοσιονομικών σχεδίων.

3.14. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, σε περίπτωση εφαρμογής των προτάσεων της Επιτροπής, η ίδια η Επιτροπή θα διέθετε μεγαλύτερη επιρροή στη δημοσιονομική πολιτική των κρατών μελών⁽⁸⁾. Ταυτόχρονα, οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις καθίστανται πιο δεσμευτικές, δεδομένου ότι η μη υλοποίηση θα μπορούσε να επιφέρει περικοπές στη χρηματοδότηση της ΕΕ και να οδηγήσει σε πιο περιοριστική πορεία προσαρμογής. Η σημασία του Ευρωπαϊκού Έξαμήνου θα ενισχυθεί επίσης. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να ενισχυθεί η συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να υποστηριχθεί η οικειοποίηση του βασισμένου σε κανόνες συστήματος. Η λειτουργία εποπτείας και ελέγχου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι σημαντική, ιδίως όσον αφορά την επιβολή και τα διορθωτικά μέτρα. Ταυτόχρονα, πρέπει να τηρούνται η αρχή της επικουρικότητας και η κατανομή αρμοδιοτήτων που θεσπίζεται στις Συνθήκες.

3.15. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής να καταστήσει αποτελεσματικότερους, σε περίπτωση αποκλίσεων, τους μηχανισμούς επιβολής όσον αφορά τις οικονομικές κυρώσεις και τις κυρώσεις που πλήττουν τη φήμη. Δεδομένης της αυξημένης ευελιξίας που θα έχουν τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή των δημοσιονομικών, επενδυτικών και διαρθρωτικών τους μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο των εθνικών δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων, οι εφαρμοστέοι κανόνες θα πρέπει να επιβάλλονται αποτελεσματικά σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα ενθαρρυνθεί η έγκαιρη εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών, καθιστώντας το χρέος περισσότερο βιώσιμο.

3.16. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη θέσπισης κατάλληλων κανόνων για τη διασφάλιση αποφασιστικής επιβολής. Στις εξαιρετικές περιπτώσεις κατά τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις, αυτές πρέπει να είναι αποτελεσματικές και να εφαρμόζονται με διαφάνεια. Οι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη με σκοπό τη διατήρηση της αξιοπιστίας τους. Οι δυνητικές κοινωνικές συνέπειες και οι επιπτώσεις στις εξελίξεις ως προς τη βιωσιμότητα του χρέους θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην ανάλυση της επιβολής.

⁽⁶⁾ COM(2022) 583 final, σ. 16.

⁽⁷⁾ Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τις επικρίσεις σχετικά με την ανεπαρκή συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στον κανονισμό για τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

⁽⁸⁾ Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι για να είναι η νομισματική ένωση βιώσιμη απαιτούνται ορισμένες δημοσιονομικές συνθήκες, καθώς και σταθερότητα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Δεδομένου ότι τα σχέδια καθαρών πρωτογενών δαπανών προτείνεται να καταστούν η κύρια παράμετρος αξιολόγησης, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη ύπαρξης σαφών και διαφανών κανόνων για τον υπολογισμό των πρωτογενών δαπανών. Ως εκ τούτου, τα μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, καθώς και οι δαπάνες που σχετίζονται με την κυκλική ανεργία, πρέπει να καθορίζονται με αντικειμενικότητα και σαφήνεια και να συμφωνούνται από όλα τα κράτη μέλη.

4.2. Μολονότι ο αποκλεισμός των δαπανών που σχετίζονται με την κυκλική ανεργία στα σχέδια δαπανών θα μπορούσε να γίνει κατανοητός, δεν πρέπει ωστόσο να εμποδίζει τα κράτη μέλη να επιφέρουν οποιαδήποτε αναγκαία βελτίωση στη λειτουργία της αγοράς εργασίας με στόχο τη μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας, δεδομένου ότι οι εν λόγω δαπάνες —παρότι δεν αποκλείονται— θα μπορούσαν ωστόσο να συμβάλουν σημαντικά στην αύξηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης μεσοπρόθεσμα, βελτιώνοντας έτσι τη βιωσιμότητα του χρέους. Ταυτόχρονα, χρειάζεται να προαχθούν μεσοπρόθεσμες ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας. Είναι σημαντικό οι κανόνες να είναι σαφείς και αυστηροί και να διασφαλίζουν ότι τα κράτη μέλη δεν επιδιώκουν οποιοδήποτε είδος «δημιουργικής λογιστικής».

4.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η βελτίωση της ποιότητας και η αύξηση της ποσότητας των δημόσιων επενδύσεων περιγράφεται ως παράγοντας προς συνεκτίμηση στη διαδικασία επίτευξης της βιωσιμότητας του χρέους. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την παράταση της πορείας προσαρμογής που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τρία έτη κατ' ανώτατο όριο, υπό την προϋπόθεση ότι τα κράτη μέλη ενισχύουν τα σχέδιά τους με ένα σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που στηρίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα του χρέους.

4.4. Ενόψει της επίτευξης των στόχων της ΕΕ για το κλίμα, χρειάζεται πλήρης αναδιάρθρωση του κεφαλαιακού αποθέματος και επέκταση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Στο παρελθόν, η ΕΟΚΕ είχε ζητήσει τη θέσπιση ενός χρυσού κανόνα για τις δημόσιες επενδύσεις, με στόχο να διασφαλιστεί η κάλυψη του τεράστιου επενδυτικού χάσματος, αίτημα το οποίο δεν περιλαμβάνεται στην πρόταση της Επιτροπής. Πάντως, η πρόταση της Επιτροπής εμπεριέχει σημαντικά στοιχεία για την ενίσχυση των δημόσιων επενδύσεων. Ωστόσο, ο ποσοτικός προσδιορισμός των δημόσιων επενδύσεων που θα γίνουν δεν είναι ουσιαστικά δυνατός, δεδομένου ότι πολλά θα εξαρτηθούν από τις διαπραγματεύσεις μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών σχετικά με τα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι ενδέχεται να χρειαστούν περαιτέρω πρωτοβουλίες προκειμένου να κινητοποιηθούν επαρκή ιδιωτικά και δημόσια κεφάλαια για την πράσινη μετάβαση και την κοινωνική συνοχή.

4.5. Λόγω της προσέγγισης βάσει κινδύνου που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ανάλυση της βιωσιμότητας του χρέους (ABX) θα καταστεί ζωτικής σημασίας στο μελλοντικό πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η διακρίβωση των λεπτομερειών της ABX, συμπεριλαμβανομένου του εάν και κατά πόσον οι κίνδυνοι που σχετίζονται με το κλίμα περιλαμβάνονται στην εν λόγω ανάλυση, αποτελεί άκρως πολιτικό ζήτημα και θα πρέπει να συζητηθεί διεξοδικά με τους αρμόδιους ενδιαφερόμενους φορείς. Οι τελικές παράμετροι της ABX πρέπει να αποφασίζονται κατά τρόπο δημοκρατικό και διαφανή. Τα ανεξάρτητα δημοσιονομικά όργανα θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αξιολόγηση της καταλληλότητας των υποκείμενων παραδοχών, μέσω της συμμετοχής τους στη συζήτηση και της παροχής πληροφοριών στα εθνικά κοινοβούλια.

4.6. Για να διασφαλιστεί η διαφάνεια και να διευκολυνθεί η αποτελεσματική παρακολούθηση της εφαρμογής των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων, τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις προόδου και να περιγράφουν λεπτομερώς την κατάσταση υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων. Οι εν λόγω εκθέσεις και οι αξιολογήσεις της Επιτροπής και του Συμβουλίου, οι οποίες διενεργούνται στο πλαίσιο της ετήσιας εποπτείας, θα πρέπει να δημοσιοποιούνται.

4.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η προβλεπόμενη επίδειξη μεγαλύτερης προσοχής στις μεταβλητές που σχετίζονται με τη ροή στο πλαίσιο της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΔΜΑ) πρέπει να προσδιοριστεί και να ποσοτικοποιηθεί κατά τα επόμενα στάδια της μεταρρύθμισης της οικονομικής διακυβέρνησης, με μέλημα να καταστεί συμμετρική, λειτουργική και διαφανής.

4.8. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι σημαντικό να θεσπιστεί και να αναπτυχθεί κατάλληλη διαδικασία για τον αρχικό έλεγχο τυχόν ανισορροπιών στην έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης (ΕΜΕ) και να προσδιοριστεί κατά πόσον υφίστανται ανισορροπίες στις εμπειριστατωμένες επισκοπήσεις (IDR). Οι συστάσεις θα πρέπει να αξιολογούνται σε σχέση με τους ευρωπαϊκούς μοχλούς ανάπτυξης και τις επιπτώσεις τους στην οικονομική ανάπτυξη. Η έννοια της ανάγκης για περισσότερο μακρόπνοη εποπτεία ενόψει του εντοπισμού και της αντιμετώπισης εν τάχει των αναδυόμενων ανισορροπιών απαιτείται να προσδιοριστεί λεπτομερώς.

4.9. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της ύπαρξης αυστηρών κανόνων, δυνάμενων να εφαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες, καθώς και την ανάγκη δέσμευσης και οικειοποίησης από τα κράτη μέλη. Για να αυξηθούν οι επενδύσεις και τα επίπεδα παραγωγικότητας σε ολόκληρη την ΕΕ, η μεταρρύθμιση του δημοσιονομικού πλαισίου δεν πρέπει να καθυστερήσει.

4.10. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η δέουσα μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης είναι επειγόντως αναγκαία και προς το συμφέρον των πολιτών, των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων. Είναι επομένως σημαντικό να θεσπιστούν περαιτέρω μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να ληφθούν για την ενίσχυση της οικειοποίησης των κανόνων, διασφαλίζοντας έτσι την προσήλωση όλων των κυβερνήσεων σε ένα αναθεωρημένο πλαίσιο.

4.11. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι πολλές από τις διαδικασίες που προβλέπονται στην πρόταση της Επιτροπής πρέπει να τύχουν διεξοδικής εξέτασης. Η ΕΟΚΕ προσβλέπει, ως εκ τούτου, στη διατύπωση των απόψεών της και στην παροχή συμβουλών σχετικά με λεπτομερέστερες προτάσεις κατά το 2023.

Βρυξέλλες, 23 Φεβρουαρίου 2023

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2023»

[COM(2022) 780 final]

(2023/C 146/10)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Gonçalo LOBO XAVIER**

Αίτηση γνωμοδότησης	Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 19.12.2022
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	23.2.2023
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	576
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	196/2/4

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί τις βασικές προτεραιότητες πολιτικής της ετήσιας έρευνας για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2023, οι οποίες υλοποιούν τις τέσσερις διαστάσεις της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Είναι σαφές ότι, λαμβάνοντας υπόψη την τρέχουσα κατάσταση και τα σενάρια, βραχυπρόθεσμα τα ευάλωτα νοικοκυριά θα πρέπει να υποστηριχθούν για την προστασία τους από τις χειρότερες επιπτώσεις της ενεργειακής κρίσης, ενώ η ενεργειακή απόδοση θα πρέπει να εξακολουθήσει να προωθείται γενικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες πολιτικές θα πρέπει να επιταχύνουν την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση. Πιστεύει επίσης ότι η Ένωση πρέπει να εξισορροπήσει τη ζήτηση για ενεργειακό εφοδιασμό, διατηρώντας παράλληλα την ενέργεια για το χειμώνα και αποφεύγοντας το υψηλότερο κόστος. Είναι ζωτικής σημασίας να υποστηριχθούν μέτρα που θα ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα σε όλους τους τομείς. Αυτό πρέπει να γίνει με παράλληλη διατήρηση της ακεραιότητας της ενιαίας αγοράς και διασφάλιση μακροοικονομικής χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και συνεκτικών δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών.

1.2. Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι το 2023 ο κύκλος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου θα κυριαρχείται από την αποτελεσματική εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ). Τα σχέδια αυτά θα δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στα θεματολόγια πολιτικής των κρατών μελών, τα οποία πρέπει να αποτελέσουν ευκαιρία για την τόνωση των οικονομιών τους. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διοργανώσει διαλόγους με τα κράτη μέλη στις αρχές του 2023. Οι διάλογοι αυτοί μπορεί να συνίστανται σε διεξοδική συζήτηση μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών προκειμένου να επηρεαστούν οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ). Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι διάλογοι αυτοί θα προωθήσουν την καλύτερη εφαρμογή των ΣΑΑ και θα συμβάλουν στη διασφάλιση της καλύτερης αντιμετώπισης και εντοπισμού τυχόν ανησυχιών μέσω των ΣΑΧ.

1.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί δικαίες συνθήκες εργασίας, αποτελεσματικό ανταγωνισμό και καλύτερη συνεκτίμηση των ανησυχιών της κοινωνίας των πολιτών προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Αυτό είναι ακόμη πιο σημαντικό υπό το πρίσμα του πολέμου και της ενεργειακής κρίσης. Η ΕΟΚΕ συντάσσεται με την έκκληση για ανάληψη δράσης προκειμένου να ενισχυθεί η ενιαία αγορά. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι πρόσφατοι κλυδωνισμοί υπογραμμίζουν τη σημασία του ισχυρού συντονισμού των υγιών δημοσιονομικών πολιτικών και της δημιουργίας δημοσιονομικών αποθεμάτων ασφαλείας σε περιόδους ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας που θα χρησιμοποιούνται σε περιόδους ύφεσης, με παράλληλη αντιμετώπιση των κοινωνικών ελλειμμάτων που μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την οικονομική ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα. Οι δημοσιονομικές πολιτικές θα πρέπει να αποσκοπούν στην επίτευξη συντελών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών θέσεων και στη διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας μέσω σταδιακής εξυγίανσης και βιώσιμων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που να ενισχύουν την ανάπτυξη.

1.4. Η ΕΟΚΕ ζητεί καλύτερο συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών και γενναίες αποφάσεις που να δημιουργούν κίνητρα για την αποφυγή της ενεργειακής εξάρτησης της ΕΕ, ιδίως από τη Ρωσία. Η εξάρτηση αυτή θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα της Ένωσης και πρέπει να αντιμετωπιστεί με θάρρος.

1.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί μια μέτρια, ρεαλιστική και ισορροπημένη προσέγγιση, με παράλληλη αντιμετώπιση του πληθωρισμού, προκειμένου να επιτευχθεί η συμμετοχή όλων στην αναζήτηση μιας λύσης που θα ωφελήσει ολόκληρη την Ένωση. Οι Αρχές Ανταγωνισμού πρέπει να δραστηριοποιούνται αυστηρά για τη διασφάλιση της διαφάνειας των τιμών και να επαγρυπνούν για τυχόν αστοχίες της αγοράς. Οι κυβερνήσεις πρέπει να είναι προσεκτικές ώστε οι δηλώσεις τους να βασίζονται στην καλύτερη εμπειρική ανάλυση, αποφεύγοντας την αβάσιμη κριτική των εμπορικών παραγόντων, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων και κοινωνικών εταίρων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι το πρόβλημα μπορεί να επιλυθεί μόνο εάν συνεργαστούν οι κυβερνήσεις, οι επιχειρήσεις και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα κράτη μέλη πρέπει αποδεδειγμένα να επιβλέπουν αδιάκοπα την αποτελεσματικότητα και τη δικαιοσύνη κατά τη χρήση των διαθέσιμων οικονομικών και άλλων δημόσιων πόρων. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση νέων και ποιοτικών επενδύσεων.

1.6. Η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να υποστηρίζει ότι η διαβούλευση με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών (ΟΚΠ — κοινωνικοί εταίροι και οργανώσεις των κοινωνίας των πολιτών), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, προκειμένου να ενισχυθεί η εθνική οικειοποίηση. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τόσο η διαδικασία του Εξαμήνου όσο και η εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) θα ωφεληθούν από την καλύτερη και πιο οργανωμένη συμμετοχή των οργανώσεων που συμμετέχουν στην ΕΟΚΕ. Όταν γίνεται λόγος για την εφαρμογή της πολιτικής, απαιτείται μια «πινελιά ρεαλισμού».

1.7. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης επίγνωση της ανάγκης επένδυσης στις δεξιότητες και στη βιομηχανική ατζέντα προκειμένου να αξιοποιηθούν πραγματικά τα υφιστάμενα ευρωπαϊκά πλεονεκτήματα, δηλαδή οι επενδύσεις στην καινοτομία και την επιστήμη που πρέπει να αξιοποιηθούν προς όφελος των πολιτών.

1.8. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να βελτιώσει την επικοινωνία με τους πολίτες. Μια ισχυρή, αξιόπιστη και κοινή ομιλία σχετικά με τις προκλήσεις και τον τρόπο με τον οποίο η Ένωση προτίθεται να εργαστεί για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων είναι θεμελιώδους σημασίας για τους πολίτες και θα αποτρέψει παρανοήσεις σχετικά με το ευρωπαϊκό εγχείρημα. Η επένδυση στη βελτίωση της επικοινωνίας (και η ΕΟΚΕ δεν αναφέρεται στη διαφήμιση) θα μπορούσε να αποτελέσει ενδιαφέρουσα αλλαγή στη ρητορική κατά του ευρωπαϊκού εγχειρήματος και θα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την πρωτοβουλία της Επιτροπής να υποβάλει φέτος μια ανακοίνωση σχετικά με την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην ΕΕ και μια πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με τον ρόλο του κοινωνικού διαλόγου σε εθνικό επίπεδο. Η βελτίωση της επικοινωνίας και η διαβούλευση με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών είναι ουσιώδεις και συμβατές.

2. Γενικό πλαίσιο

2.1. Δεν είναι μυστικό ότι η Ευρώπη διανύει την πιο δύσκολη περίοδο των τελευταίων 70 ετών. Αντιμετωπίζει πολλαπλές σύνθετες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις με τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, ο οποίος συνεχίζει να βυθίζει την ευρωπαϊκή οικονομία, με διογκούμενους λογαριασμούς ενέργειας, υψηλά ποσοστά πληθωρισμού, ελλείψεις εφοδιασμού, υψηλότερα επίπεδα χρέους και αυξανόμενο κόστος δανεισμού. Ως εκ τούτου, είναι καιρός να ληφθούν αποφάσεις για τον καθορισμό του μέλλοντος ενός από τα πιο επιτυχημένα παγκόσμια έργα κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής προόδου.

2.2. Στις 22 Νοεμβρίου 2022, η Επιτροπή ενέκρινε τη φθινοπωρινή δέσμη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου του 2023 με σκοπό να προτείνει τρόπους για την από κοινού αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και την ενίσχυση των οικονομιών μας μακροπρόθεσμα, μέσω του συντονισμού των οικονομικών, δημοσιονομικών, εργασιακών και κοινωνικών πολιτικών. Σκοπός είναι η εξασφάλιση επαρκούς και οικονομικά προσιτού ενεργειακού εφοδιασμού, η διατήρηση της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και η προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, η τόνωση της ανάπτυξης και η δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και η ολοκλήρωση της διττής μετάβασης.

2.3. Η ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2023 περιγράφει τις προτεραιότητες πολιτικής για το επόμενο έτος και καθορίζει ένα θεματολόγιο για την ενίσχυση αυτού του συντονισμού, προκειμένου να μετριαστούν οι αρνητικές επιπτώσεις, να αντιμετωπιστούν οι τρέχουσες προκλήσεις και να αυξηθεί η κοινωνική ανθεκτικότητα, με παράλληλη προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. Με σκοπό την προώθηση της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας, οι τέσσερις προτεραιότητες είναι η προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, της παραγωγικότητας, της δικαιοσύνης και της μακροοικονομικής σταθερότητας.

2.4. Το θεματολόγιο για την οικονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης θα πρέπει να δώσει έμφαση στη στήριξη των πολιτών και των επιχειρήσεων ώστε να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που δημιουργεί η αύξηση του ενεργειακού κόστους και εφοδιασμού και, παράλληλα στη συνέχιση των προσπαθειών για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, καθώς και για την αύξηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της οικονομικής ανθεκτικότητας.

2.5. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι προτάσεις για ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ΣΑΧ) αναμένονται την άνοιξη του 2023, με τις εκθέσεις ανά χώρα να επικεντρώνονται στα εξής:

- συνοπτική αλλά ολιστική επισκόπηση των οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη·
- επισκόπηση της κατάστασης εφαρμογής των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας·
- συνέχιση μιας μετριοπαθούς προσέγγισης όσον αφορά τις ΣΑΧ.

2.6. Όσον αφορά τη ζώνη του ευρώ, η Επιτροπή διατύπωσε πέντε συστάσεις για το 2023:

- α) συντονισμός της δημοσιονομικής πολιτικής·
- β) στήριξη των δημόσιων επενδύσεων·
- γ) παρακολούθηση των μισθολογικών και κοινωνικών πολιτικών·
- δ) βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος·
- ε) διαφύλαξη της μακροοικονομικής σταθερότητας.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και η συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών

3.1.1. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό και εδραιωμένο πλαίσιο για αποτελεσματικότερες πολιτικές συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών. Ο συντονισμός αυτός απέδωσε καρπούς, καθώς η ανάκαμψη της ΕΕ μετά την πανδημία COVID-19 ήταν η ταχύτερη από τη μεταπολεμική άνθηση και οι αγορές εργασίας μας αποδείχθηκαν ανθεκτικές, με πρωτοφανή υψηλά επίπεδα απασχόλησης. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και της εφαρμογής του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (συμπεριλαμβανομένου του πρόσθετου σκέλους του REPowerEU), η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να βρίσκεται στο επίκεντρο της διαδικασίας μετασχηματισμού για την επίτευξη ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να υποστηρίζει ότι η διαβούλευση με την ΟΚΠ διαδραματίζει σημαντικότερο ρόλο καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα διάφορα συμφέροντα της κοινωνίας και να ενισχυθεί η εθνική οικειοποίηση.

3.1.2. Η ΕΟΚΕ πραγματοποιεί επί του παρόντος διαβούλευση με την ΟΚΠ στα κράτη μέλη με στόχο να λάβει τις σχετικές τους συστάσεις⁽¹⁾. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρωτοβουλία της Επιτροπής, η οποία ανακοινώθηκε τον Ιούλιο του 2022⁽²⁾, να παρουσιάσει φέτος μια ανακοίνωση σχετικά με την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην ΕΕ και μια πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με τον ρόλο του κοινωνικού διαλόγου σε εθνικό επίπεδο.

3.1.3. Η ΕΟΚΕ παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διευρύνει και να παράσχει ένα σαφές πλαίσιο για τα υφιστάμενα φόρουμ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου με σκοπό την ενημέρωση και τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου του Εξαμήνου, προκειμένου να καταστούν πραγματικά σημαντικοί παράγοντες στον συντονισμό των δημοσιονομικών, οικονομικών, κοινωνικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης σε επίπεδο ΕΕ.

3.2. Γεωπολιτική κρίση — Πόλεμος στην Ουκρανία

3.2.1. Οι επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία έχουν επιφέρει στην οικονομία και την κοινωνία της ΕΕ πολλαπλές νέες οικονομικές δυσκολίες, οι οποίες επηρεάζουν τη συνολική οικονομική και κοινωνική σταθερότητα και τον ενεργειακό εφοδιασμό της. Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να επιδιώκει από κοινού τόσο την ανταγωνιστική βιωσιμότητα όσο και την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Στο άμεσο μέλλον, απαιτούνται μέτρα στήριξης για την άμβλυση των επιπτώσεων της επίθεσης της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας στους Ευρωπαίους και στις επιχειρήσεις της ΕΕ, ιδίως στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και στα άτομα με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα.

(¹) Τα αποτελέσματα θα συνοψιστούν και θα διατυπωθούν σαφείς συστάσεις σε γνωμοδότηση πρωτοβουλίας που θα παρουσιαστεί στην ολομέλεια τον Απρίλιο του 2023.

Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ — Οι συστάσεις της ΕΟΚΕ για μια σταθερή μεταρρύθμιση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου (ECO/600), προς έγκριση τον Απρίλιο του 2023.

(²) Έκθεση επανεξέτασης σχετικά με την εφαρμογή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας — 29.7.2022

3.2.2. Η ενεργειακή κρίση, ειδικότερα, είναι ο σημαντικότερος παράγοντας: σε συνδυασμό με ένα πολύ υψηλό επίπεδο πληθωρισμού, θα έχει μακροπρόθεσμα σημαντικό αντίκτυπο. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη για άμεση δράση ώστε να αποτραπεί η περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, με παράλληλη δίκαιη διαχείριση της πράσινης μετάβασης. Σε πολλές χώρες, η παραγωγή ενέργειας δεν βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την κατανάλωση ενέργειας.

3.2.3. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η δυνατότητα αύξησης της παραγωγής και αξιοποίησης των συγκεκριμένων συνθηκών και πόρων που διατίθενται σε ορισμένες χώρες, όπως η ηλιακή, η κυματική και η αιολική ενέργεια, δεν έχει ακόμη διερευνηθεί από ορισμένες κυβερνήσεις, οι οποίες δεν έχουν ακόμη θέσει σε εφαρμογή σχέδια για την παραγωγή ενέργειας από τους δικούς τους πόρους. Ένας από τους λόγους είναι η υπερβολικά περίπλοκη ή εσφαλμένα σχεδιασμένη νομοθεσία και η υπερβολική γραφειοκρατία που εξακολουθούν να υφίστανται σε πολλά κράτη μέλη. Τούτο δεν διευκολύνει την παραγωγή πράσινης ενέργειας, παρά το τεράστιο δυναμικό. Πρέπει να τολμήσουμε να καταβάλουμε τις απαραίτητες συλλογικές προσπάθειες. Αυτό απαιτεί επενδύσεις, ιδίως από τον ιδιωτικό τομέα. Ωστόσο, οι δημόσιες επενδύσεις θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας, καθώς και στη διασφάλιση της μελλοντικής ευημερίας και ανταγωνιστικότητάς μας και στην ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ. Η πτυχή αυτή πρέπει επίσης να αντανακλάται στην πολιτική συνοχής.

3.3. Πληθωρισμός

3.3.1. Το υψηλό επίπεδο πληθωρισμού, που προκαλείται ιδίως από την απότομη αύξηση των τιμών της ενέργειας, έχει πολύ αρνητικό αντίκτυπο στους εργαζομένους και τις επιχειρήσεις, στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, την ισοτιμία αγοραστικής δύναμης και την οικονομική και κοινωνική σταθερότητα. Ο πληθωρισμός στον κόσμο και στην ΕΕ είναι ένα σύνθετο φαινόμενο, τόσο ως προς την προέλευσή του όσο και ως προς τις λύσεις του. Οι πιο άμεσοι και σημαντικοί παράγοντες είναι τα σημεία συμφόρησης του εφοδιασμού στη διαδικασία ταχείας ανάκαμψης από την ύφεση της πανδημίας, σε ένα πλαίσιο επεκτατικής νομισματικής πολιτικής, σε συνδυασμό με την ενεργειακή κρίση που προκλήθηκε από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Ο πληθωρισμός επηρεάζει όλους τους οικονομικούς παράγοντες και τις κοινωνικές ομάδες, ιδίως τους πλέον αδύναμους και μειονεκτούντες. Οι εργαζόμενοι και οι καταναλωτές βλέπουν την αγοραστική τους δύναμη να μειώνεται και πολλές εταιρείες αντιμετωπίζουν μείωση των περιθωρίων κέρδους τους. Μόνο οι κερδοσκοπικοί και ορισμένοι οικονομικοί τομείς, όπως ο τομέας της ενέργειας, βλέπουν τα κέρδη τους να αυξάνονται απότομα. Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον πληθωρισμό, τα κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει διαφορετικές προσεγγίσεις για τον έλεγχό του, όπως στήριξη για την αποφυγή αυξήσεων των τιμών στους τομείς των τροφίμων, προσπάθειες για τη διατήρηση της ισορροπίας των μισθών, σε συνδυασμό με τις οικονομικές πολιτικές. Απέχουμε ακόμη πολύ από την επίτευξη των στόχων μας και από μια λύση που θα διασφαλίζει την οικονομική και κοινωνική ευημερία.

3.3.2. Οι Αρχές Ανταγωνισμού πρέπει να δραστηριοποιούνται αυστηρά για τη διασφάλιση της διαφάνειας των τιμών και να επαγρυπνούν για τυχόν αστοχίες της αγοράς. Οι κυβερνήσεις πρέπει να είναι προσεκτικές ώστε οι δηλώσεις τους να βασίζονται στην καλύτερη εμπειρική ανάλυση, αποφεύγοντας την αβάσιμη κριτική των εμπορικών παραγόντων, καθώς μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων και κοινωνικών εταίρων.

3.3.3. Η καταπολέμηση του πληθωρισμού πρέπει να αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα μιας συντονισμένης ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των εθνικών κυβερνήσεων. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, κατά την εφαρμογή αυστηρότερων νομισματικών πολιτικών, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι η πληθωριστική διαδικασία δεν προκαλείται από την υπερβάλλουσα ζήτηση και πρέπει να απέχουν από αποφάσεις που οδηγούν σε νέα ύφεση. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την ΕΚΤ να μειώσει τον δομικό πληθωρισμό χωρίς να θέσει σε κίνδυνο την οικονομική ανάκαμψη της ΕΕ. Λόγω των προαναφερθέντων κινδύνων, η ΕΚΤ θα πρέπει να προχωρήσει προσεκτικά στην εξομάλυνση της νομισματικής πολιτικής⁽³⁾. Η ΕΕ και οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να θεσπίσουν μέτρα για να βοηθήσουν τις πλέον μειονεκτούσες πληθυσμιακές ομάδες και τις επιχειρήσεις που έχουν πληγεί περισσότερο. Η τριμερής διαβούλευση, ο κοινωνικός διάλογος και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις πρέπει να αποτελέσουν βασικά μέσα για την αντιμετώπιση της πληθωριστικής κρίσης μέσω της δίκαιης κατανομής των βαρών και για τον σχεδιασμό μέτρων για την αντιμετώπισή της στους διάφορους τομείς της οικονομίας. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μέτρων όπως η συγκράτηση των τιμών της ενέργειας για τον μετριασμό των πληθωριστικών τάσεων.

3.4. Οι περιβαλλοντικοί στόχοι της ΕΕ/Η ενεργειακή κρίση

3.4.1. Η ΕΟΚΕ συνεχίζει να υπεραμύνεται των όσων υποστηρίζει τους τελευταίους μήνες: παρά τις νέες κρίσεις, δεν μπορούμε να εγκαταλείψουμε τους στόχους που έχουν τεθεί σε επίπεδο ΕΕ: απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές και περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Πρέπει να ενισχύσουμε τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους και να παροτρύνουμε όλους τους πολίτες να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες προκειμένου να επιδιώξουμε την επίτευξη των μακροπρόθεσμων περιβαλλοντικών μας στόχων.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ — Πρόσθετες εκτιμήσεις σχετικά με την Οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ το 2022 (ΕΕ C 75 της 28.2.2023, σ. 43).

3.4.2. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ μέτρων όπως ο συντονισμός των τιμών της ενέργειας για τον μετριασμό των πληθωριστικών τάσεων. Η μείωση των τιμών της ενέργειας θα πρέπει να αποτελεί μία από τις προτεραιότητες της οικονομικής πολιτικής της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον καθορισμό ανωτάτων ορίων στις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου και επισημαίνει ότι σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις και ψηφίσματά της έχει ζητήσει επείγουσα μεταρρύθμιση του συστήματος οριακών πλειστηριασμών στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, λόγω του εγγενώς πληθωριστικού χαρακτήρα του. Οι επενδύσεις στην πράσινη ενέργεια είναι θεμελιώδους σημασίας για την επίτευξη τούτου.

3.4.3. Η Επιτροπή παρουσίασε στο σχέδιο REPowerEU προκειμένου να καταστεί η ΕΕ ανεξάρτητη από τον εφοδιασμό με ρωσικό φυσικό αέριο και πετρέλαιο και η ΕΟΚΕ επικρότησε και συμφώνησε με την προσέγγιση των τεσσάρων πυλώνων που επικεντρώνονται στην εξοικονόμηση ενέργειας, στη διαφοροποίηση των εισαγωγών φυσικού αερίου και στην αντικατάσταση των ορυκτών καυσίμων με την επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και χρηματοδοτικών λύσεων (*). Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ ζητά να διασφαλιστεί η ασφάλεια του εφοδιασμού με «όσο το δυνατόν πιο προσιτό» κόστος τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τη βιομηχανία. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η τροποποίηση των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας από τα κράτη μέλη προκειμένου να υποβάλουν ειδικό κεφάλαιο για το REPowerEU αποτελεί πρόσθετη ευκαιρία για τα κράτη μέλη να διαβουλευθούν με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών και να λάβουν υπόψη τις απόψεις της.

3.4.4. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι ενδέχεται να χρειαστούν περαιτέρω πρωτοβουλίες προκειμένου να κινητοποιηθούν επαρκή ιδιωτικά και δημόσια κεφάλαια για την πράσινη μετάβαση. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι ο καλύτερος συντονισμός της χρήσης των υφιστάμενων οικονομικών πόρων πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα. Η διεργασία επικοινωνίας για το θέμα αυτό θα ήταν πολύ χρήσιμη για την κινητοποίηση των πολιτών προς έναν κοινό στόχο.

3.5. Κοινωνική και οικονομική κρίση/Έλλειψη δεξιοτήτων και ατόμων υψηλής ειδίκευσης

3.5.1. Παρόλο που το ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ είναι μόλις 6 %, εξακολουθούμε να βρισκόμαστε αντιμέτωποι με τη δυσκολία εξεύρεσης ατόμων με τις απαραίτητες δεξιότητες για την ανασυγκρότηση και την ανθεκτικότητα της οικονομίας μας και για την επίτευξη των στόχων της διττής μετάβασης. Υπάρχει σημαντική έλλειψη ατόμων υψηλής ειδίκευσης για πολλές βασικές θέσεις εργασίας σε ορισμένες χώρες, κυρίως επειδή πολλοί νέοι εγκαταλείπουν τη χώρα τους για να εργαστούν αλλού. Εκτός από τη βασική κατάρτιση που πρέπει να προωθηθεί, χάνουμε σημαντικό ποσοστό ειδικευμένων εργαζομένων μετά την κατάρτισή τους. Προκειμένου να ενισχυθεί η αυτόνομη στρατηγική της ΕΕ, θέλουμε να επαναφέρουμε ορισμένες από τις γραμμές παραγωγής στην Ευρώπη, αλλά δεν διαθέτουμε τα άτομα υψηλής ειδίκευσης για να εργαστούν σε αυτά τα εργοστάσια στην Ευρώπη. Η κατάσταση αυτή πρέπει να αντιμετωπίζεται σε συνεχή βάση.

3.5.2. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η παροχή ποιοτικών θέσεων εργασίας είναι ένας από τους καλύτερους τρόπους προσέλκυσης ατόμων υψηλής ειδίκευσης. Επιπλέον, η παροχή δίκαιων μισθών διαβίωσης, η διασφάλιση επίσημων εργασιακών σχέσεων για την αποφυγή επισφαλών συνθηκών εργασίας, η προσφορά εκτεταμένων προγραμμάτων αναβάθμισης των δεξιοτήτων, η παροχή άριστων συνθηκών υγείας και ασφάλειας και η επιδίωξη ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων, σε συνδυασμό με την επαρκή κοινωνική προστασία σε εθνικό επίπεδο, δεν αποτελούν μόνο αυτοσκοπούς, αλλά και τη βάση για ευνοϊκή οικονομική και πολιτική ανάπτυξη. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ζητεί την υπεύθυνη χρήση ισορροπημένων και συνδυασμένων πολιτικών (μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών συστημάτων κατάρτισης για την καλύτερη χρήση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων) στο πλαίσιο της κατάρτισης και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων.

3.6. Δημόσιο και ιδιωτικό χρέος και επενδύσεις

3.6.1. Η ΕΕ αντιμετωπίζει επείγουσα και αυξανόμενη ανάγκη για δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Πράσινης Συμφωνίας και του ψηφιακού μετασχηματισμού, να επιταχυνθεί η ενεργειακή μετάβαση και να αντιμετωπιστούν οι νέες προκλήσεις της στρατηγικής αυτονομίας. Αφενός, η Ένωση πρέπει να υπερβεί το επενδυτικό έλλειμμα της τελευταίας δεκαετίας και, αφετέρου, η πλειονότητα των κρατών μελών πρέπει να μειώσει το δημόσιο έλλειμμα και χρέος τους. Αυτό πρέπει να γίνει με πολύ ισορροπημένο αλλά αποφασιστικό τρόπο.

3.6.2. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απαραίτητο, πριν από κάθε έκτακτη αύξηση των πόρων της ΕΕ για τις δημόσιες επενδύσεις και την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων, να αξιοποιηθούν πλήρως όλοι οι υφιστάμενοι πόροι στα διάφορα προγράμματα –διαρθρωτικά ταμεία και Ταμείο Συνοχής, Μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ), InvestEU κ.λπ. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να παρέχεται η μεγαλύτερη δυνατή ευελιξία στη χρήση τους –τόσο ως προς τους στόχους όσο και ως προς τις προθεσμίες υλοποίησης– ώστε να συνάδει με την αυστηρή παρακολούθηση της ορθής εφαρμογής τους. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ιδέα των κοινών έργων μεταξύ των κρατών μελών θα μπορούσε να είναι συμφέρουσα για την τόνωση των επενδύσεων και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

3.6.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι απαιτείται πρόοδος όσον αφορά την ολοκλήρωση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών και της Τραπεζικής Ένωσης, ώστε να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα και των χρηματοπιστωτικών αγορών, οι οποίες είναι ζωτικής σημασίας για τη χρηματοδότηση των πολύ μεγάλων επενδύσεων που απαιτούνται για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Η εμβάθυνση της Ένωσης Κεφαλαιαγορών και της Τραπεζικής Ένωσης, παράλληλα με τη θέσπιση θεματολογίου για τη βιώσιμη χρηματοδότηση, θα πρέπει να ενισχύσει τους διαύλους χρηματοδότησης, να προωθήσει τις επενδυτικές προσπάθειες και να ενισχύσει την ανθεκτικότητα.

(*) Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ — Σχέδιο REPowerEU — Εγκρίθηκε στις 21.9.2022 (ΕΕ C 486 της 21.12.2022, σ. 185).

3.6.4. Τόσο η κρίση COVID-19 όσο και η ρωσική εισβολή είχαν σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στο εξωτερικό ισοζύγιο. Η ΕΟΚΕ ζητεί την αύξηση των επενδύσεων ως βασική κινητήρια δύναμη της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ.

3.6.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιούν αποτελεσματικότερα τους ήδη διαθέσιμους πόρους προτού ζητήσουν νέους. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ ζητεί μεγαλύτερη ευελιξία στη χρήση των πόρων των χρηματοδοτικών ταμείων της ΕΕ, προκειμένου να ανακατευθύνονται εάν δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τους σκοπούς για τους οποίους προορίζονταν αρχικά ή εάν υπάρχουν κοινωνικές, οικονομικές, περιβαλλοντικές ή αμυντικές προκλήσεις που απαιτούν προσαρμογή. Όπου είναι αναγκαίο, η ΕΕ θα πρέπει επίσης να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες και τα ενδεδειγμένα μέσα για την αύξηση των δημόσιων επενδύσεων και τη διευκόλυνση της μεγαλύτερης κινητοποίησης των ιδιωτικών επενδύσεων. Αυτό πρέπει να γίνει με μέλημα την επίτευξη κοινών στρατηγικών στόχων και στόχων αυτονομίας και χωρίς υπονόμευση ή διατάραξη της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς της ΕΕ. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη μεγαλύτερης αποτελεσματικότητας στη χρήση των διατιθέμενων οικονομικών πόρων: τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν τη δέσμευση να εξηγούν πού και πώς δαπανώνται οι εν λόγω πόροι. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει επίσης την αποτελεσματική είσπραξη των εσόδων στο πλαίσιο της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Για παράδειγμα, ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός και η απάτη προκαλούν επίσης σοβαρή ζημία στους δημόσιους προϋπολογισμούς. Συνολικά, η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη αποτελεί την καλύτερη βάση για δημοσιονομική σταθερότητα. Παρά τα ανωτέρω, η ολοκλήρωση του βιομηχανικού σχεδίου της Πράσινης Συμφωνίας και ο στόχος της επίτευξης στρατηγικής ενεργειακής και βιομηχανικής αυτονομίας, με παράλληλη τήρηση των θεμελιωδών αρχών της ενιαίας αγοράς, θα απαιτήσουν πρόσθετη ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, όπως προτείνεται σε ψήφισμα της ΕΟΚΕ που εγκρίθηκε τον Μάιο του 2022 ⁽⁵⁾.

Βρυξέλλες, 23 Φεβρουαρίου 2023.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG

⁽⁵⁾ ΕΕ C 323 της 26.8.2022, σ. 1.

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΑ

Διορθωτικό στην υποκεφαλίδα «575Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, 14.12.2022-15.12.2022» στο τμήμα Ι (Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις), κάτω από την κεφαλίδα «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ»

(Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 140 της 21ης Απριλίου 2023)

(2023/C 146/11)

Στο εξώφυλλο και στη σελίδα 1, στην υποκεφαλίδα:

αντί: «575Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, 14.12.2022-15.12.2022»

διάβαζε: «575Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, 24.1.2023-25.1.2023».

Διορθωτικό στην υποκεφαλίδα «575Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, 14.12.2022-15.12.2022» στο τμήμα III (Προπαρασκευαστικές πράξεις), κάτω από την κεφαλίδα «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ»

(Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης C 140 της 21ης Απριλίου 2023)

(2023/C 146/12)

Στο εξώφυλλο και στη σελίδα 28, στην υποκεφαλίδα:

αντί: **«575Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, 14.12.2022-15.12.2022»**

διάβαζε: **«575Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, 24.1.2023-25.1.2023».**

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
L-2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL